

विषयाः	पृष्ठं	श्लो०	विषयाः	पृष्ठं	श्लो०
सहमानयनम्	८९	३३	-अन्तर्दशाफलानि		
त्रिकालबलम्	९६	५१	रविमध्येऽन्तर्दशाफलम्	१०९	७
सामान्यतो बलम्	९८	५५	चन्द्रमध्येऽन्तर्दशा०	११०	१२
निर्वलत्वम्	९८	५७	भौममध्येऽन्तर्दशा०	१११	१८
नष्टवीर्यम्	९८	५८	बुधमध्येऽन्तर्दशा०	११२	२४
चन्द्रनैर्बल्यम्	९९	६०	गुरुमध्येऽन्तर्दशाफ०	११२	३०
दशाक्रमानयनम्	१००	६२	शुक्रमध्येऽन्तर्दशा०	११३	३६
पाल्यांशाः	१००	६३	शनिमध्येऽन्तर्दशा०	११४	४२
पास्यांशाचक्रम्	१०१	६३	तासीरदशाक्रमः	११५	४८
मत्तान्तरेण दशानयनम्	१०२	६४	नीरदशा	११६	५०
धीननमत दशायन्त्रम्	१०२	६४	स्थूलभावतासीरदशा	११७	५१
अन्तर्दशासाधनम्	१०२	६५	मासप्रवेशः	११८	५२
गुरुमध्येऽन्तर्दशाफलम्	१०२	६५	मासप्रवेशसाधनम्	११८	५३
दशाक्रमविशेषः	१०३	६६	सर्वक्षोपपरि मासप्रवेशः	११८	५४
रविदशाफलम्	१०४	६९	मासप्रवेशफलानि	११९	५७
चन्द्रदशाफलम्	१०४	७४	दिनप्रवेशानयनम्	१२३	६३
भौमदशाफलम्	१०५	७९	दिनप्रवेशफलम्	१२३	६४
बुधदशाफलम्	१०६	८३	भावफलम्	१२४	६८
गुरुदशाफलम्	१०६	८८	प्रवेशावस्थाफलम्	१२५	७७
शुक्रदशाफलम्	१०७	९३	आखेटकप्रश्नः	१२७	८७
शनिदशाफलम्	१०८	९८	भोजनचिन्ता	१२७	८८
लग्नदशानयनम्	१०८	३	स्वप्रचिन्ता	१२८	९५
लग्नदशाफलानि	१०९	५	अन्यसमाप्तिः	१३२	९९

इत्यनुक्रमणिका समाप्ता ।

॥ श्रीः ॥

अथ हरिभद्रविरचितं

ताजिकसारम् ।

सटीकम् ।

श्रीरामस्य पदारविन्दयुगलं नत्वाथ वागीश्वरीं हे-
रम्भं तपनादिकं ग्रहगणं रुद्रं यशोदासुतम् ॥ वक्ष्ये
ताजिकसारमल्पसुगमं रम्यं सुबोधप्रदं नाना ता-
जिकतो विलोक्य रचितं दैवज्ञहर्षप्रदम् ॥ १ ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसूर्यचन्द्रारबुधेन्द्रपूज्यान् भृ-
ग्वाकिंमुख्यान्प्रणिपत्य खेटान् ॥ हृन्मानसस्वर्णसुबोधप्रदम-
घोधने तिग्मकरं गुरुं स्वम् ॥ १ ॥ श्रीशारदेयं शरदिंदुशुभ्रं
तेजोक्षता च्वान्त इवैकदीपम् ॥ निधाय चित्ते विवृणोमि ता-
जिकसारस्य तंत्रान् सुकरान्पदाथान् ॥ २ ॥ विरच्यादौ
बृहत्पर्वमालावृत्तिमथोद्यतः ॥ कर्तुं च कारिकामेतां शिष्यवो-
धकृते कृता ॥ ३ ॥ इह 'शिष्टा इष्टवस्तुनि प्रवर्त्तमाना अभोट-
देवतानमस्कारं पूर्वमेव प्रवर्त्तते, इति शिष्टसमयपरिपालनाय 'श्रे-
यसि बहु विघ्नानि भवन्ति महतामपि । अश्रेयसि प्रवृत्तानां कापि
यान्ति विनायकाः ॥ इति वचनात् ॥ अस्प शास्त्रस्य प्रारम्भे
विघ्नौघोपशान्तये ग्रंथकृत्परमिष्टदेवतानमस्कारपूर्वकं मङ्गला-
चरणमभिधेयं चाह । श्रीरामस्येति-अहं हरिभद्रनामा गण-
कस्ताजिकसारं वक्ष्ये, इत्यन्वयः । वर्षफलग्रंथानां ताजिक इति

पूर्वाचार्याणां संज्ञा । उक्तं च ताजिकनिबंधे—ब्रह्मणा क-
थितं भानोर्भानुना यवनस्य च ॥ यवनेनापि तज्ज्ञानं ताजिकस्य
प्रकाशितम् ॥ तेन ताजिकशास्त्रेषु सारं प्रधानस्तम् । किं कृत्वा
श्रीरामस्य पदारविन्दयुगलं चरणकमलयुग्मं वागीश्वरीं भा-
रतीं अथानन्तर्ये हेरंभं गणेशं तपनादिकं सूर्यादिकं ग्रहगणं
ग्रहसमूहं रुद्रमीश्वरं यशोदासुतं श्रीकृष्णं नत्वा मनोवाक्कायैः
प्रह्वीकृत्य । किं विशिष्टं ताजिकसारं अल्पसुगमं शब्दतोऽल्पोऽर्थ-
तः सुगमः इत्यर्थः । पुनः किं विशिष्टं रम्यं मनोहरं पदलाटित्ये-
नावपवसुबोधप्रदम् । पुनः किं विशिष्टं नानाताजिकतो विलोक्य
रचितम्, अनेकताजिकशास्त्राणि विलोक्य रचितं कृतं 'सार्ववि-
भक्तिकस्तम्' इत्यनेन द्वितीयार्थं तम् । पुनः किं विशिष्टं दैवज्ञहर्षप्रदं
गणकानां महदानंदकारकमित्यर्थः ॥

ननु शास्त्रेषु त्रिविधानां देवतानां स्तुतिः संभवति समुचिताया
इष्टायाः समुचितेष्टाया इति । तत्र समुचिताया देवतायाः स्तुति
र्यथा—नीतिशास्त्रारंभे राजादेः । कामशास्त्रारंभे स्मरादेः १
इष्टायाः स्तुतिर्यथा—रघुकाव्ये शिवगौर्ष्याः २ समुचितेष्टायाः
स्तुतिर्यथा—योगशास्त्रारंभे महावीरयोगनाथस्य ३ इति । अत्र
शास्त्रारंभे श्रीरामस्तेत्यादिशब्देनेष्टदेवतास्तुतिं चक्रे । तपना
दिकमित्पनेनोचितदेवतास्तुतिं चक्रे कर्त्ता ॥ १ ॥

यत्पूर्वार्जितमात्मेदहजनितं दैवं शुभं वाऽशुभं त-
त्सर्वं हि विपाकमेति नियते वर्षादिकं निश्चि-
तम् ॥ सर्वैः सम्मतमत्र जन्मनि परं जन्तोः स्फुटं
सूरिभिस्तस्मात्तत्परिचिन्त्य वर्षजनितं, वक्ष्ये-
फलं स्फूर्तिमत् ॥ २ ॥

अथ ग्रंथप्रयोजनमाह—यत्पूर्वाज्जितमिति—यत्तदोर्नित्य-
सम्बन्धात् यस्मात्कारणात् यत्पूर्वाज्जितं पूर्वजन्मनि उपचिते
मात्मदेहजनितम् आत्मशरीरोणोत्पादितं शुभं वा अशुभं देवं
त्कर्म तत्सर्वं हीतिपादपुरणेऽव्ययम् । अत्र अन्मनि इह भवे
नेयते निर्णति वर्षादिके वर्षमासदिनादौ सति जन्तोः प्राणिनः
नेश्वितं परं विपाकं फलम् एति फलतीत्यर्थः । तस्मात्कारणात् ।
त्परिचित्य विमृश्य वर्षजनितं फलं वक्ष्ये । किं फलम् । सर्वैः
ऋग्भिः सम्मतं, पुनः किं स्फुटं प्रकटं पुनः किं स्फूर्तिमत् जायत् ।

यातो वर्षगणो हि जन्मसमयात्स्थाप्यश्चतुर्द्धा
क्रमात् पञ्चागामिभि ३७५ रिन्द्रियेन्दुभि १५
रिलारामैः ३१ खरामै ३० हंतः ॥ जन्माहर्गण-
नाडिकाफलयुतः स्यात्स्पष्टवर्गादिगो यातोह्नां
निचयो यथा जनिदिने यद्ग्रन्थितः साधितः॥३॥

प्रथाहर्गणादिसाधनमाह—यातो वर्षगणइति—जन्म-
मयात् यातो गतो वर्षगणोऽद्दसमूहः चतुर्द्धा स्थाप्यः जन्मशके
षशाकाच्छोधिते शेषं गताब्दाः । उक्तं च—जन्मशाकमथ ज्ञा-
रा चेष्टशाकाद्विशोधयेत् ॥ शेषं तत्र भवेद् यच्च गतवर्षगणो
वेत् ॥ १ ॥ ततः क्रमाद्गताब्दाः पञ्चागामि ३७५ भिरिं-
द्रेयेन्दुभि १५ रिलारामैः ३१ खरामै ३० हंतो गुणितः
मधस्तात् पष्ठ्या च स्थाप्य उपरि जन्माहर्गणनाडिकाफल-
तो जन्मकालीनेनाहर्गणेन उदयादिषट्पद्यादिना च युक्तः
न् इष्टवर्षादिगः यातो गतोऽह्नां निचयोऽहर्गणः स्यात् ।
कीदृग् जनिदिने यद्ग्रन्थतो यथासाधितः तादृश इत्यर्थः ।
तदुक्तं भवति । जन्मदिने यत्करणग्रंथादानीतः तत्करणग्रंथ-

मुल्यो शय्यागतः इति वेदितव्यम् । यथा-संवत् १५९२ वर्षे
 शाके १४५७ प्रवर्त्तमाने ज्येष्ठशुक्ल ५ घटी ३५ परं षष्ठ्या
 तिथौ भृगुवासरे पुनर्वसुनक्षत्रे उदयाद्गतघटी ५३ समये
 महोपाध्याय श्रीहर्षरत्नमणीनां मम गुरूणां जन्म करणकुतूह-
 लग्रन्थोपरि गताब्दाः ३५३ अधिकमासाः १३० मासगणः
 ४३५६ अवमदिनानि २०४४ उदयेऽहर्गणः १२८६४० जन्म-
 कालीनो रविः १।९।२६।४६ ॥ अथ वर्षफलकरणम् ॥ तत्रेष्ट-
 शाकात् १५१६ जन्मशाकः १४५७ शुद्धः शेषं गताब्दाः ५९
 एते चतुर्धा स्थापिताः ५९।५९।५९।५९ यथाक्रमेण ३७५।
 १५।३१।३० एभिर्गुणिता षट्चा २ उपर्युपरि स्थापिते त्रि-
 धा फलं ग्राहं २८५५०।१५।५८।३० अस्मिन्जन्माहर्गणघटी-
 पलानि १२८६४० घटी ५३ युतानि । यातो वर्ष ६०
 प्रवेशसमयिको दिनगणः १५०१९१।८।५८ वर्षम् ॥ ३ ॥

अथवा ॥ सप्ताभ्रदस्त्राश्विखगाश्वि २९२२०७
 निघो यातोऽद्दवृन्दः खखसर्पे ८०० भक्तः ॥ फलं
 दिनाद्यं स च घस्रवृन्दे युक्तः स्फुटो वा द्युगणोऽ-
 द्दकाले ॥ ४ ॥

अथ प्रकारान्तरेणाहर्गणानपनम् ॥ सप्ताभ्रदस्त्राश्वीति-
 घस्रवृन्दे जन्मसमयोऽहर्गणघटीपले युक्तः ॥ शेषं स्पष्टम् । यथा
 गताब्दाः ५९ सप्ताभ्रदस्त्राश्विखगाश्विति २९२२०७ गुणि-
 ता जाताः १७२४०२१३ खखसर्पे ८०० भक्ता लब्धं त्रिधा-
 फलं २९५५०।१५।५८ एतज्जन्माहर्गणघटीपलेषु १२८३।
 ०।५३।० युक्तं १५०१९१।८।५८ जातो वर्षादिगोहर्गणः ॥ ४ ॥

अथाहर्गणादिष्टवर्षसाधनम् ॥ रुद्र ११ द्यो द्युग-
 णोदिनंदरस ६९२ हृद्वेधेन युक्तो गणो भक्तः श-
 न्यगुणै ३० श्र मासनिकरः स्याच्छेषतस्तत्तिथिः ॥
 घसैः १५ सन्निहितस्त्वसौ गुणवियद्वाणै ५०३
 रवाप्तं च यत्सैकं स्युस्त्वधिमासका विरहिताः का-
 र्याश्च मासत्रजात् ॥ ५ ॥ सूर्या १२ ता गतव-
 त्सराश्च सहितास्तत्करणशाके ततो मासाः शेष-
 मिता हि वर्षसमयो ह्येवं निरुक्तो बुधैः ॥ कर्त्तव्याः
 खचरास्ततः स्फुटतरा भावा द्युनन्दात्ततो दृक्प-
 श्चाद्धि विचारणामिव ततो वीर्याणि संसाधयेत् ६ ॥

अथाहर्गणादिष्टसाधनमाह—रुद्रघ्नो द्युगण इति—पूर्वा-
 गतः सावयवोऽहर्गणः रुद्र ११ मः एकादशभिर्गुणितः दिनंदरसै
 ६९२ भक्तः लब्धेनाहर्गणो युक्तः शून्यगुणै ३० भक्तो लब्धं
 मासगणः शेषस्तिथिः स्यात् ॥ ततोसौ मासगणो घसैः १५ स-
 न्निहितो गुणवियद्वाणै ५०३ भक्तो यदवाप्तं तत्सैकं एकेन
 सहितं अधिमासास्ते अधिमासाः मासत्रजान्मासगणाद्विरहिताः
 कार्याः शोच्याः ततो द्वादशभक्ताः गताब्दाः तेन गताब्दा-
 स्तत्करणशाके यस्मात्करणग्रंथाद्हर्गणः कृतः तस्य
 शाको योज्यः स इष्टशाकः द्वादशभक्ते शेषमिता गतामासाः
 चैत्रादयो ज्ञेयाः । एवं बुधैर्वर्षसमयो निरुक्तः । शेषं स्पष्टम् । यथा
 स्थापितः सावयवोऽहर्गणः १५०१९१।८।५८ रुद्रै ११ गु-
 णितः १६६२१०२ शेषं त्याज्यम् । दिनंदरसै ६९२ भक्ते लब्धं
 अवमदिनानि २३८७ एभिरहर्गणे १५०१९१ युक्तः १५२

५७८ शून्यगुणैर्भक्तो ३० मासगणः ५०८५ शेषविधयः २८
 मासगणः ५०८५ घस्रै १५ गुणितः ७६२७५ गुणविषदाणि
 ५०३ भक्ते लब्धं १५१ सैकं १५२ जाता अधिमासाः। एभि-
 र्मासगणो हीनः ४९३३ द्वादशभक्तो लब्धं गताब्दाः ४११
 शेषं गणः । गताब्दैर्ब्रह्मनुल्पशाको ११०५ पुत्रो जातः इष्ट-
 शाकः १५१६। एवं शाकमध्यश्चैत्रादिभ्येत् तदा १३४ योज्या
 आपाडादिभ्येत्तदा १३५ योज्याः। उक्तंच-श्रीविक्रमो वेद-
 गुणेन्दु १३४ हीनश्चैत्रादिमासत्रयसंज्ञकेषु ॥ मासे शुचः पंचविश्वै-
 १३५ रेवं भवेच्छाकनूपममाणः १ अत्रादिस्तेन १३४ पुत्रा
 एवं संवत् १६५० वर्षं शाके १५१६ भकारान्तरेण चांद्रवैशाखसु-
 द्दी तौकिकज्येष्ठपदी १३ बुधे तद्दिनोदयात्तदघटीः ५१५८ तत् समये
 ६० प्रवेशः महोपाध्यायश्रीहर्षरत्नमणीनाम् ॥ ५ ॥ ६ ॥

अथवा ॥ त्रिस्राद्रि ७०३ निम्ना द्युगणादिभक्ता
 दिनन्दतर्कैः ६९२ पृथगास्यकं तत् ॥ रसाभ्र-
 दिग्भि १००६ विहृतं फलाख्यं सैकं स्वराभै ३०
 निहृतं विहीनम् ॥ ७ ॥ पृथक्स्थिते चाभ्ररसा-
 मिभक्तं ३६० फलं गताब्दा विहृतं स्वराभैः ३०
 शेषं भवेन्मासमितिश्च चैत्रात्तिथेर्मितिः शेषमिता
 विचिंत्याः ॥ ८ ॥

अथ प्रकारान्तरेणोददिनानपनम्-त्रिस्राद्रिनिम्ना इति-
 पृथक्स्थितेति-अभ्ररसाभि ३६० मिभक्ते लब्धं फलं
 गताब्दाः स्युः । शेषं स्वराभै ३० विहृतं भक्तं लब्धं चैत्रान्मा-
 समितिर्भवति । शेषमितास्तिथेर्मितिः प्रमाणं वाच्यमग्रेण स्पष्टम् ।

उदाहरणम्—स्थापितोऽहर्गणः सावयवः १५०१९१।८।५८
 त्रिखाद्रिभिर्गुणितो जातः १०५५८४३७८। द्विनन्दतर्कं ६९२
 भक्ते लब्धं १५२५७८। पृथक् स्थाप्यं १५२५७८ एकत्र र-
 साभ्रदिग्भि १००६ भक्ते लब्धं १५१। सैकं १५२ खरामै ३०
 गुणितो ४५६०। अनेन पृथक् स्थितं १५२५७८ हीनं जातं
 १४८०१८। अभ्रसाभिभिर्भक्ते लब्धं गताब्दाः ४११ शेषं
 ५८ खरामैर्भक्तं लब्धं मासः १ शेषं तिथयः २८ ॥ ७ ॥ ८ ॥

अथ प्रकारान्तरेण—द्वाभ्यां २ कृतै ४ स्तीक्ष्ण-
 करै १२ त्रिधाब्दो निघ्नो गजैः संविहते फलं
 यत् ॥ साब्दं ततो जन्मकवारमुख्यैर्गुक्तं भवेद्वा-
 द्दनिवेशवेला ॥ ९ ॥

अथवर्षस्य वाराद्यानयनम्—द्वाभ्यां कृतैरिति—स्पष्टार्थः ।
 यथा गताब्दाः ५९ त्रिधा ५९।५९।५९ यथा क्रमेण द्वाभ्यां २
 कृतै ४ स्तीक्ष्णकरैः १२ गुणिताः १२२।७।४८ गजैर्भक्ते लब्धं
 १५।१५।५८ उपरि गताब्दैः ५९ युक्तं ७४।१५।५८ जन्मक-
 वारमुख्यैः ६।५३।० युतं ८१।८।५८ उपरि सप्तभक्ते शेषं ४।
 ८।५८।३० ॥ ९ ॥

अथवा ॥ वाणैर्षमैरस्तर्कं ६ मितैस्त्रिधाब्दा नि-
 घ्ना कृता ४घ्ना दिवमादिकं तत् ॥ ग्राह्यं समेतं नि-
 जवारपूर्वैः स्यादब्दवेशो ह्यथवा दिनाद्यम् ॥ १० ॥

पुनः प्रकारान्तरेण वारादिसाधनम्—वाणैर्षमैरिति—यथा
 त्रिधा गताब्दाः ५९।५९।५९ क्रमेण वाणैर्षमै २ स्तर्कं ६
 मितैर्गुणिता ३९७।३।५४ कृतै ४ भक्ते लब्धं ७४।१५।५८

जन्मकवारमुख्यै ६।५३।० पुंत्वं जार्त्तं वर्षप्रवेशवारादि ४।८
५८ ॥ १० ॥

अथ तिथ्यानयनम् ॥ याताब्दवृन्दो गुणवेदरामै
३४३ निर्मः कुरामै ३१ विहतो दिनाद्यम् ॥ घसैः
सहोत्थैः सहितं सरामै ३० भक्तं च शेषाचिथिर-
त्रवर्षे ॥ ११ ॥

अथ तिथ्यानयनम् ॥ घानाब्दवृन्द इति—पथा गताब्दाः
५९ गुणवेदरामै ३४३ गुणिताः २०२३७ कुरामै ३१ भक्ते
द्वयं ६५२।४८ जन्मोत्थदिनैः शुक्लप्रतिपत्त्यमृतिभिर्गते ५
परी ३५ पृक्तं ६५८।२३ उपरि सरामै ३० भक्ते शेषं शु-
क्लपक्षे तिथयः २८। अत्र तिथ्यानयने यस्यां तिथौ पूर्वास्तो
वारी भवति सा तिथिर्याहा। पतो वार एव नियामकः ॥ ११ ॥

अथ नक्षत्रयोगानयनम् ॥ व्योमेंदुभिः १० संगुणिता
गताब्दाः स्वशून्यवेदाश्चि २४० ल्वैर्विहीनाः ॥
जन्मक्षयोगैः सहिता पृथक्स्था नक्षत्रयोगौ भवतो
भ २७ तटौ ॥ १२ ॥

अथ नक्षत्रयोगानयनम् ॥ व्योमेंदुभिरिति—भवतौ सत-
विंशति २७ भक्तौ शेषं स्पष्टम् । यथा गताब्दाः ५९ दशगुणिताः
५९० पृथक् स्थाप्यं ५९० शून्यवेदाश्चिभि २४० भक्ते द्बयं
१ अनेन उपरि ५९० हीनं ५८८ एकत्र जन्मनक्षत्रे ८ पुंत्वं
५९६ भिर्भक्ते २७ शेषं २ एतन्नक्षत्रं भरणी गता । अन्पत्र ५८८
योगैः १५ सहिताः ५९९ भै ३७ भिन्नाः शेषं ५ शोभनाख्यो
योगः ॥ १२ ॥

अथ संक्रान्तिवारानयनम् ॥ शाको वाणयुगाब्धि-
चन्द्ररहितः १ ४ ४ ५ सप्ताभ्रदस्रै २० ७ हतो भक्तः श-
न्यस्वकुञ्जरैः ८०० फलमिदं वारादिकं सांप्रतम् ॥
यातान्दश्च नगाप्तमेव तपनात्संक्रान्तिसंज्ञो ध्रुवो
युक्तोऽसौ निजक्षेपकैर्दिनमुखैः संक्रान्तयः स्युः
स्फुटाः ॥ १३ ॥

अथ संक्रान्तिवारानयनम् । शाको वाणेति—यातान्दह-
ति यावतो ग्रंथतोऽब्दा गतास्तैर्घृतं तपनात्सूर्यवारतो गण्यः शेषं
स्पष्टम् । यथा शाकः १ ५ १ ६ वाणयुगाब्धिचन्द्रैः १ ४ ४ ५ रहितः
एते ग्रन्थारम्भतो गताब्दाः सप्ताभ्रदस्रै २० ७ गुणिते जातं १ ४
६ ९ ७ शून्यस्वकुञ्जरै ८०० भक्ते लब्धं १ ८ १ २ २ १ १ ६ गताब्दै
७ १ घुक्तं ८ ९ १ २ २ १ १ ६ उपरि सप्तभक्ते शेषं ५ १ २ २ १ १ ६ सं-
क्रान्तिसंज्ञोऽयं ध्रुवः । अस्प मध्ये द्वादशराशीनां स्वैः स्वैः क्षे-
पकैर्घुक्ते वारादिसंक्रान्तिर्भवति । यथा ध्रुवः ५ १ २ २ १ १ ६ मेप-
संक्रान्तिक्षेपेण ६ १ ५ ८ १ ३ ० युतो जातः १ २ १ २ ० १ ३ ६ उपरि
सप्तभक्ते शेषं ५ २ ० १ ३ ६ । एवं तिथिपत्रे गुरुवासरे घटी २ ० १ ३ ६
मेषसंक्रान्तिर्लगा । एवमन्या अपि संक्रान्तयो ज्ञेयाः ॥ १३ ॥

अथ संक्रान्त्यंतरालक्षेपकानि क्षिप्तानि लिख्यन्ते ॥
रसा ६ इभाक्षा ५८ स्वयमा २० ध्रुवोजे वृषे य-
मा २ वाणशरा ५५ जिनश्च २४ ॥ रसाः ६ स्वपक्षा
२० त्रिशरा ५३ श्र युग्मे २ कर्केऽश्विनौ २ दंतिशरा
५८ इभाश्च ८ ॥ १४ ॥ सिंहे रसा ६ स्तर्कयमा
२६ स्त्रिपक्षा २३ स्त्रीभेयमा २ सर्पकराः २८

खपक्षाः २० ॥ जूकेऽधयः ४ पंचशराः ५५ कु-
चंद्राः ११ कौर्ष्ये रसा ६ दंतिकृताः ४८ खदत्ताः
२० ॥ १५ ॥ चापे भुवः १ सप्तभुवो १७ द्वि-
चंद्रा १२ मृगे करा २ स्तर्कगुणा ३६ त्रिवेदाः
४३ ॥ युगानि ४ रामा ३ त्रियमा २३ श्र कुंभे-
मीने शरा ५ दृग्विशिखाः ५२ खपक्षाः २० ॥ १६ ॥

अथ संक्रान्तिक्षेपान्वृचत्रयेणाह—रसा इमाक्षा इति, सिंहे
रसा इति, चापे भुव इति—सुकराः यन्त्रे लिखिताः ॥
॥ १४ ॥ १५ ॥ १६ ॥

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	क्षेत्रम्
६	२	६	२	६	२	४	६	१	२	४	५	त्राराः
५८	५५	२०	५८	२६	२८	५५	४८	१७	२६	३	५२	घट्टम्
२०	२४	५३	८	२३	२०	११	२०	१२	४३	२३	२०	पलानि
०	१	२	७	९	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०

अथ तिथ्यानयनम् ॥ शाको वाणयुगाब्धिचंद्र १४
४५ रहितो रुद्रै ११ हृतोऽथो वियत्रागिला १७०
तफलाधिको भव ११ युतः खाण्यु ३० जृतः शे-
पकम् ॥ क्षेपाः खेन्द्रनलेषु ३१० सप्त ७ खचरा
शेषे दशा स्वे क्रमाद्युक्तं द्वादशधा १२ स्थितं हि
तिथयः स्थूलाश्च संक्रान्तिजाः ॥ १७ ॥

अथ संक्रान्ति तिथ्यानयनमाह—शाको वाण इति—स्वैः
तिथिक्षेपैः शेषं द्वादशधा स्थितं पुनं सन् संक्रान्तिजाः स्थूलास्ति-
थयः स्पुः स्थूला इति ग्रहणादारपचनियामकः पूर्वांगते वारे या

तिथिर्भवति सा ग्राह्या इत्यर्थः । शेषं स्पष्टम् । यथा शाकः १५१४
 बाणपुगाद्विचन्द्रैः १४४५ रहितः ७१ रुद्रै ११ हंतः ७८१
 पृथक् स्थाप्यः ७८१ विपन्नागेलाभिः १८० विपत्सतेला १७०
 पातः भक्ते लब्धं ४ उपरि ७८ युक्ते जातं ७८५ भव ११ पुतं
 ७९६ स्वाद्गुहृतं ३० शेषं १६ लब्धस्य प्रयोजनं न । अयं भुवः
 स्वस्वसंक्रान्तिविधिष्वैर्पुतस्तिथिर्भवति । यथा मेषसंक्रान्तिविधि
 क्षेपेण भुवः १६ युतं १६ एवं कृष्णप्रतिपदि मेषसंक्रान्तिर्लया ।
 एवमन्यापि तिथिः कार्यापरं चारनियामक इति रहस्यम् ॥ १७ ॥

अथ द्वादशराशिस्वरूपम् ॥ रूक्षः शैलचरश्चरोऽब्धि-
 चरणो रक्तोऽतिशब्दोऽल्पसूः प्राग्दिक्स्थो विप-
 मोदयी दिनचरो मेषो नृसंज्ञो वृषः ॥ स्त्री शुक्रो
 विपमोदयः स्थिरतनुर्याम्येश्वरो रात्रिगः शीताभः
 पृथिवीचरोऽब्धिचरणो रूक्षो हि मध्यप्रजः ॥ १८ ॥

अथ राशिस्वरूपमाह रूक्षइति—मेषोऽल्पसूः स्वल्पसं-
 तानः ॥ १८ ॥

युगमो मध्यसवः शुकच्छविसमो ना द्विस्वभावो-
 ष्णकः शूद्रो घस्रचरो हि पश्चिमपतिः स्निग्धोऽति-
 शब्दो द्विपात् ॥ कर्कस्तीक्ष्णपदा चरो बहुसवः
 स्निग्धोऽथ सौम्येश्वरो बह्वृद्धिर्जलगश्च पाटल-
 तनुः श्लेष्माधिकः शीघ्रगः ॥ १९ ॥

युगम इति—युगमो मिथुनः मध्यसवो मध्यसंतानो नात्य-
 ल्पं नातिबहुसंतानः । कर्को बहुसवः बहुमसूतसंततिः ॥ १९ ॥

सिंहोऽल्पप्रसवः स्थिरोऽन्धिचरणो रुक्षो द्युचारी
 दृढः प्रागीशो वनगोऽथ घूसरतनुः शब्दाधिकः
 पैचिकः ॥ स्त्रीराशिस्तुहिनो द्विपक्षितचरः स्त्री
 द्विःस्वभावोऽल्पसूः ॥ रुक्षो रात्रिचरश्च शुभ्ररु-
 चिकः स्वल्पो ह्रसी याम्यपः ॥ २० ॥

सिंह इति—स्त्रीराशिः कन्यासहितः ॥ २० ॥

जूकः पश्चिमदिक्प्रभुश्चरगतिः स्वल्पप्रजः स्नेहवा-
 न् चित्राभो मनुजोऽणकोथ सुकृशः कौर्ष्यो वि-
 शब्दो द्युगः ॥ शुक्रो रात्रिचरः स्थिरो जलचर-
 स्तुल्योऽद्रमी चाल्पसूः स्निग्धः स्त्रीबहुपादतः क-
 फयुतः सौम्येश्वरः शून्यकः ॥ २१ ॥

जूक इति—जूकस्तुला चित्राभो विविधवर्णः शरो विश-
 ब्दः शीतलः तुल्योऽद्रमी समोदपः कौर्ष्यो वृश्चिकः ॥ २१ ॥

पूर्वाद्धे धनुषे द्विपात्करककुप्स्वामी द्युगो निस्वनो
 हेमाभो द्विशरीरको लघुतरोशीतस्तु तुल्योऽद्रमी ॥
 एणोन्धिप्रपदोऽल्पसूर्जलचरः स्यात्शरो रात्रिगः
 स्त्री रुक्षस्तुहिनोऽथ पिंगलतनुः शब्दार्थसंलक्षितः
 ॥ २२ ॥ कुंभः पश्चिमदिक्प्रभुः स्थिरतनुः शू-
 न्यो विपादः पुमान् स्निग्धांऽभः प्रसवोऽल्पको ज-
 लचरो धसानुगोऽल्पोत्तिकृत् ॥ मीनोरात्रिचरो

ऽम्बुगश्च विपदः स्त्री द्विःस्वभावः कफी स्निग्धो भू-
रिसवोऽर्द्धशब्दसहितः सौम्येश्वरः पिंगलः ॥२३॥

पूर्वाऽर्द्धमिति—एणो मृगोऽब्धिपदश्चतुश्चरणः शेषं
स्पष्टम् ॥ २२ ॥ २३ ॥

दीर्घः कर्कभृतः पडेव कथितास्तुल्योदयात्पण्मृ-
गात् ह्रस्वाः स्युर्विपमोदयात्क्रियधटौ तुल्यौ
निरुक्तौ च तौ ॥ मैत्री स्यात्सबला स्ववर्गवि-
पयेऽहोरात्रिगानां भृशं चिन्त्यं राश्यनुसारतो हि
सबलं प्राज्ञैः फलं राशिजम् ॥ २४ ॥ इति द्वा-
दशराशिस्वरूपम् ॥

अथ मनुष्याणां ह्रस्वत्वदीर्घत्वसमत्वज्ञानाय राशीनां दी-
र्घह्रस्वसमज्ञानमाह—

दीर्घ इति—क्रियधटौ मेपतुले तुल्यौ नातिदीर्घौ नाति-
ह्रस्वौ शेषं स्पष्टं ॥ अहोरात्रिगानां लग्नानां स्ववर्गविपये सब-
ला मैत्री । तद्यथा—मेपसिंहधनुषोन्नयः वृषकन्यामृगाभूमयः मि-
थुनतुलाकुंभा वायवः कर्कवृश्चिकमीना जलानि इति । अग्निवायु-
राशीनां मिथोमैत्री । भूमिजलराशीनां मिथो मैत्री । एवं पुरुपराशेः
पुरुपराशीनां मैत्री । स्त्रीणां स्त्रिया । दिवाचराणां दिवाचरैः ।
रात्रिचाराणां रात्रिचरैः । उक्तं च संज्ञातन्त्रे—अग्निभूमिर्वायुर्वारि-
त्रैराशिकाख्याथ अग्निसमीरी ॥ पुरुषौ दिवाचरी भूजलेस्त्रियो ॥
निशिगौ निजवर्गे मित्रत्वं परवर्गे शत्रुता च तयोरिति ॥२४॥

अथ ग्रहस्वरूपम् ॥ प्राचीशः स्थविरो दृढो वनचरः
क्षत्री पतंगादियात्पिचाढ्यो नृपतिः पुमात् कटु-

तरो द्रुष्टः पशुर्हेम रुक्। चंद्रो रात्रिचरः कफी सुन-
 यनः स्थूलः प्रलम्बो घृणी गौरो वैश्यपतिर्मृदुर्ज-
 लचरो वायव्यदिक् स्त्रीग्रहः ॥ २५ ॥ माहियश्च-
 पलश्च द्रुष्टस्वचरः क्षत्री चतुष्पात्कटुर्याम्येशो वन-
 गोऽरुणः सुतनुवान् हिंस्रो युवा दग्धभूः ॥ सौम्यो
 मार्गचरः शिशुः शुभस्वगः शत्रोऽथ सौम्याधिपः
 स्त्रीखेटः कनकप्रभुः सुमतिमान् जीवः सुवृत्तः
 स्वगः ॥ २६ ॥

अथ ग्रहस्वरूपमाह ॥

माह्वेय इति—सौम्यो बुधः जीवो जीवचिन्ताकारकः सुवृत्तो
 वर्तुलः स्वगः पक्षी । पक्षिणी बुधसौरी इति वचनात् ॥ २५ ॥ २६ ॥

जीवो ग्रामचरो द्विपाच्छुभस्वगः पीतो द्विजो व-
 र्तुलो वित्तेशो मधुरो वणिङ् नखरो हीशानदि-
 क्पालकः ॥ शुक्रः स्त्री जलगो द्विजः क्षितिचरः
 श्लेष्मान्वितोऽथो द्विपात् रूक्षाभो चलगोति-
 सौम्यस्वचरस्त्वाम्नेयपश्चाम्लकः ॥ २७ ॥ मन्दः
 कृष्णतनुः स्थिरो वनचरो लोहः कृशो वानिलो
 दीर्घो म्लेच्छपतिः खलो वरुणदृक्स्वामी स्वग-
 स्तुंवरः ॥ प्राहुर्मन्दवदत्र केचन बुधा राहुर्निपा-
 दोऽस्थिपः सर्पः सोथ सवाब्ददृष्टिविषये चेत्यं ग्र-
 हाणां फलम् ॥ २८ ॥ इति ग्रहस्वरूपम् ॥

मन्द इति—शनिस्तुंवरः कपापरसः स्वगः पक्षीराहुः शनिवत्

ज्ञेयः परं सोपि राहुः निपादः निपादजातिर्ज्ञेयः अस्थिषः अस्थि-
स्वामी सर्पो भुजङ्गः। उक्तं च संज्ञातंत्रे—शनिवद्राहुर्ज्ञेयः सर्पोऽपि
निपादजातिरपितज्ज्ञैरिति॥ सवाब्ददृष्टिविषये सर्वो जन्मकाले-
ऽब्दः वर्षसमयस्तपोदर्शनविषये अवलोकने इत्थं पूर्वोक्तं ग्र-
हाणां फलं ज्ञेयम् ॥ २८ ॥

अथ भावस्वरूपम् ॥ तन्वादिभावास्तनुवित्तवन्धु-
सुहृत्सुत्सुतारिप्रमदाविनाशाः ॥ धर्मास्यकर्माय-
इति व्ययश्च लग्नं तथा राशिगृहं च होरा ॥ २९ ॥
सुखासुखं क्लेशवयःप्रमाणं हानिस्तथा वर्णविचिं-
तनं च॥ शीलादिजातिस्तनुतो धनांश्च मैत्रीं तथा
राशिगृहं च होरा द्रव्यादिधात्वाद्यखिलं विचिं-
त्यम् ॥ ३० ॥

अथ भावस्वरूपमाह—

तन्वादिभावा इति—शीलादिजातिः शील आचारः
जातयः ब्राह्मणाद्याः ॥ २९ ॥ ३० ॥

सहोत्थसौर्यं सहजाद्विचिन्त्यं सुखासुखं क्षेत्रगृह-
प्रवेशाः ॥ आरामधैपज्यनिधिप्रकार्यं सुताञ्च
विद्यात्सुतसौर्यकं च ॥ ३१ ॥ कुष्ठप्रमेहादि-
रुजो व्रणानि पराङ्गनामातुलवर्गकादि ॥ दासा-
दिकं धान्यचतुष्पदाद्यं चिन्त्यं हि शत्रोर्भवनाञ्च
सर्वम् ॥ ३२ ॥ मदाञ्चवाणिज्यविवादचौर्यं दु-
रोदरं स्त्री च गमागमादि ॥ मृतेश्च मृत्युश्चिरवस्तु-
कार्यं रुग्णकुलार्थं खलु नष्टमायुः ॥ ३३ ॥
इरोदरं घृतम् ॥ ३१ ॥ ३२ ॥ ३३ ॥

दीक्षाध्वयान्नाखिलधर्मभाग्यं पुरादिगेहाद्यखिलं च धर्म्यात् ॥ कर्माच्च वृष्टिः क्रयविक्रयादिस्वाचारकर्माऽखिलराजकार्यम् ॥ ३४ ॥ लाभात्सुखार्थागमनं विलासमकुप्यकुप्यायपदं कणाद्यम् ॥ व्ययाह्वयेऽरिव्यसनं स्वबन्धुविद्वेषकूटाद्यखिलं विलोक्यम् ॥ ३५ ॥ इति भावस्वरूपम् ॥

लाभादिति—अकुप्यकुप्येति घटिते च सुवर्णे रूप्ये च अकुप्यं नाम उच्यते । स्यालकादिधनं नाम कुप्यं रूप्यहेमाख्यं 'कुप्यमन्यधनं भवेदिति' हलायुधः ॥ ३४ ॥ ३५ ॥

अथ ग्रहसाधनम् ॥ विना ग्रहैः स्पष्टतरैर्न किञ्चित्फलं प्रवक्तुं नितरां क्षमः स्यात् ॥ यतः खगानां फलसाधनार्थं क्रमाह्वये दैवविदां हिताय ॥ ३६ ॥ गतघटीभिरथोन्तरजा लवा विनिहता निखिलक्षंघटीहताः ॥ लवमुखेन युतो गतखेचरस्तदपि वक्रगतै रहितः स्फुटम् ॥ ३७ ॥

अथ गत्यानयनम् । गतघटीभिरिति—अथो आनन्तर्यं गतगम्ययोर्ग्रहयो रन्तरजा त्वा अंशा गतघटीभिर्गतेषट्घटिकाभिर्विनिहता गुणिताः निखिलक्षंघटीहताः सर्वंक्षंघटीभक्ताः लब्धेनांशादिना गतो ग्रहो युतः सन् स्पष्टः स्यात् । तदपि लवादि वक्रगते वक्रिणि गते रहितः कार्यः स्पष्टः स्यात् ॥ ३६ ॥ ३७ ॥

अथ वक्रग्रहगत्यानयनम् । पट्या ६० हता अन्तरभागलिप्तिका अधःस्थिताभिर्विकलासमन्वि-

ताः ॥ सर्वक्षणाडीविहतास्तु वक्रिणां मार्गे स्थि-
तानां च कलादिका गतिः ॥ ३८ ॥

अथ वक्रग्रहत्यानपनम् ॥ पृष्ट्या हता इति—स्पष्टम् ॥ ३८ ॥

श्रीसूर्यतुल्या करणोत्तमाद्वा स्पष्टा ग्रहा राजमृगां-
कतश्च ॥ पञ्चाङ्गपत्रादथ वच्मि सम्यक् सुसंप्रदा-
याद्विदुषां सुखार्थम् ॥ ३९ ॥ खखवियद्गजवेद-
मिताः कलाः ४८००० दिनगतिः खलु सर्वघटी-
हताः ॥ अथ शराब्धिपुंगै ४४५ रहितः शको व्य-
धहतः खरसैः ६० स्वनवांशकाः ॥ ४० ॥ इति
ग्रहसाधनम् ॥

अथ रविस्पष्टीकरणं । तत्र पूर्वगतेष्टनाडीकरणं तत्र लौकि-
कज्येष्ठवदोचनुर्ध्यां रविवासेरे वृषसंक्रान्तिः घटी १७ पलं ३३
उपरान्तं लग्ना तेनेष्यघटिकाः ४१।४७। अथ त्रयोदश्यां तिथौ
उदयाद्गतघटी ८।५८ समये रवेः स्पष्टीकरणं तेन तद्दिनघटिकाः
८।५८ वृषसंक्रान्तिप्रवेशदिनेष्टदिनयोर्मध्ये दिनानि ९ एतेषां
घट्यः ५४० एवमेतासां त्रिषु स्थानेषु स्थितानां घटीनां ४२।
२७।८।५८।५४० योगो गतेष्यघटिका ५९१।२५ । अथ स-
र्वक्षणाडीकरणं वृषसंक्रान्तेर्घट्यः ४२।२७ ततः परं त्रयोदश्यां
घट्यः ४३।३० यावत्कृत्तिकायां रविस्ततो रोहिण्यां तेन
तद्दिने घटिकाः ४३।३० वृषसंक्रान्तिदिवसे रोहिणीनक्षत्रे य-
स्मिन्दिने रविरागतस्तयोर्विवरे दिनानि ९ तेषां घट्यः ५४० एवं
सर्वासां ४२।२७।४३।३०।५४० योगः । अर्द्धाभ्यधिकत्वात्
एका घटी अधिका काव्यां सर्वक्षघट्यः ६२६ । गतघटीभिरर्थो

तरजालवा इति इष्टकालात्पूर्वं वृषादौ गतग्रहः १।०।०।० इष्ट-
 कालाद्ये रोहिण्यादौ गम्यो ग्रहः १।१०।०।० उभयोरंतरजां-
 शाः १।०।०।० गतघटीभिः ४९ १।२५ गुणिताः ५९१ ४।१० सर्व-
 क्षणाद्यः ६२६ भक्ता लब्धेनांशादिना ९।२६।५१ गतग्रहो
 १।०।०।० युतः १।९।२६।५१ जातः इष्टकालिकः स्पष्टो रविः ।
 अथ गतिसाधनं—खखवियदिति—सखविपदजवेद्
 ४८००० मिता विकलाः सर्वक्षणीहता भक्ताः सत्यः कला
 इति कलाद्यागतिर्भवति । शेषे स्पष्टं । समयनक्षत्रे ४८००० एना
 विकला ग्रहाः एकस्मिन्नक्षत्रे पादे २०० कला चतुर्षु पादेषु
 ८०० कला भवन्ति तेनैकस्मिन्पादे २०० कलाः पृथ्या स-
 गुण्य सर्वक्षणादीभिर्भक्ता सत्यः लब्धं कलादिका गतिर्भवति ।
 एवमन्येष्वपि पादत्रयेषु ज्ञेयं । अथ त्रिपादगतनक्षत्रत्वात्पृथ्या
 ६० खपद् ६० गुणिताः गुण्यसर्वक्षणादीभिर्भक्ताः सत्यं लब्धं
 कलादिका गतिर्भवति । जाता ३६००० सर्वक्षणादीभि ३२६
 भक्ता लब्धं कलादिका गतिः ५७।३० एकस्मिन् नक्षत्रपादे
 त्रयोऽशा विंशतिः कलाः प्रमाणं ज्ञेयं ॥ अथ चन्द्रस्पष्टीकरणं
 भरणिस्थचंद्रस्य गतघटिकाः ९।४१ सर्वक्षघटिकाः ६१।१३
 खत्र गतग्रहो १३।२०।० भरण्यादौ गम्यो ग्रहः कृत्तिकादौ
 ०।२६।४०।० अनयोरन्तरे अंशादि ०।१३।२०।० गतघटीभिः
 ९।४७ मूत्रिकया गुणितं १३०।३६४० सर्वाणितं ७८२६।४
 सर्वाणितसर्वक्षघटीभिः ३६७भक्ते लब्धेनांशादिना २।७।५१ गत-
 ग्रहो ०।१३।२०।० युतः ०।१५।२७।५ इष्टकालिकः स्पष्टश्चंद्रः ।
 अथ गतिः । समयनक्षत्रत्वात् ४८००० विकला सर्वक्षणादीभिः
 ६१।१३भक्ता लब्धं गतिः ७८४।६।१ अथ सौमस्पष्टीकरणम्
 आर्द्रास्थसौमस्य गतघटिकाः १०७७ सर्वक्षणाद्यश्च १२२९

आर्द्रादौ गतखेटः २।६।५० पुनर्वस्वादौ गम्यो ग्रहः २।२०।
 ०।० उभयोरंशादि ३।२०।०।० गतेटनाड्या १०७७ संगुण्य
 सर्वक्षणाड्या १२२९ विभज्य लब्धेनांशादिना १।३४।१३
 गतग्रहो २।६।४० युतो जातः स्पष्टो भौमः १।२।१८।२१।१३
 यत्र गुण्यो गुणकश्च सावयवो भवति तत्र गोमूत्रिकागुणनं कार्यम्।
 यत्र भाज्यभाजकौ सावयवौ स्यातां तत्र सवर्णभागो हार्य इति
 रीतिः ॥ अथ गतिः विकला ४८००० सर्वक्षणाड्यः १२२९।
 भक्ता लब्धं गतिः ३८।५४ । अथ बुधस्पष्टीकरणं ॥ तत्र
 बुधो वक्री तेन अष्टम्यां तिथौ घट्यः ६।५४।१ चेद्वक्री जातः
 तेनेष्टघट्यः ५३।६ तदनु वक्रदिनेष्टदिनयोर्मध्ये दिनानि ५ तेषां
 घट्यः ३०० इष्टघट्यः ८।५८ एतासां योगो गतेटनाड्यः ३६२।४
 स्वल्पत्वात्पलानि त्याज्यानि। अथ सर्वक्षणाघटीकरणं। वक्रदि-
 नघट्यः ५३।० ६ततो वक्रदिनादग्रे पष्ट्योघट्यः ४५।३९ समये
 पुनः कृत्तिकायां बुधः आगतः तेनेता एव घट्यः ४५।३९ ।
 वक्रदिनमध्ये दिनानि १२ तेषां घट्यः ७२० सर्वासां योगः
 ८१८।४५ सर्वक्षणाड्यः। अथग्रहसाधनं पस्मिन्दिने ग्रहो
 वक्री जातस्तत्रेष्टशो ग्रहस्तिथिपत्रे गणितागतः १।१८।५०।२९।
 वक्रदिनाहं मत्पहं विलोमं व्रजन् अग्रे पुनः कृत्तिकायामागत-
 स्तत्रेष्टशो ग्रहो गम्यः १।१०।०।० । गतगम्ययोरन्तरंशादिः
 ८।५०।२४ गतेटनाड्या ३६२ गुणितं पष्ट्याटाप्य त्रिस्थं फलं
 ३२००।४।४० पष्ट्या गुणितं अधःकलापुतं १९२००४।४०
 सवर्णितसर्वक्षणाड्या ४९।१२५ भक्तं लब्धेनांशादिना ३।५४।
 ३० वक्रत्वादतग्रहो १।१८।५०।२४ हीनः १।१४।५।५।४
 स्पष्टो बुधः ॥ अथ गतिः वक्रत्वादंतरांशाः ८५०।२४ पष्ट्या
 गुणिताः ५३।२४ सवर्ण्यं ३१८२४ सवर्णितसर्वनाड्या ४९।

१२५ भक्ता लब्धं कलादिगतिर्भवति ३८।५२ ॥ अथ गुरुः
 गतेटनाड्या ९६७।५२ अंतरांशाः ३।२० गुणिताः ३२२६।
 १३।२० सर्वक्षणाड्या २६३८।२५ भक्ता लब्धेनांशादिना
 १।१२।३२ गतग्रहो १०।६।४०।० युतः १०।७।५२।३२
 स्पष्टो गुरुः ॥ अथ गतिः पादगतत्वात्पट्या ६० दिशती २००
 गुणिताः १२०० सर्वक्षणाड्या २६६८।२५ भक्तं लब्धा गतिः
 ४।२९। अथ शुक्रः गतेटनाड्या १२२९ अंतरांशाः १३२०
 संगुण्य १६६।२८।४ सर्वक्षणाड्या ६४८।४८ भक्ता लब्धेनां-
 शादिना ०।१५।२३ गतग्रहो १।१०।०।० युतः १।१०।१५।
 २३। अथ गतिः ७३।५२ ॥ अथ शनिः ॥ तत्र चैत्रपौर्णमास्या-
 षटी ३८।४९ ततः परं मार्गी जातस्तेनैप्पषट्यः २।१।११ तदनु
 ज्येष्ठवदो १३ इष्टषटो ८।५८ मार्गीदिनेष्टदिनयोर्मध्ये दिनानि
 ४२ तेषां षट्यः ३५२० एतासां योगो गतेष्टषट्यः २५५९
 अथ सर्वक्षणाडीमार्गीदिने एप्पषटिकाः २।१।११ तदनु लौकि-
 कआषाढवदो २ दिने षटी ३०।४३ यावन्मार्गीदिनपूर्णमामी
 आषाढवदोद्वितीययोरन्तरे दिनानि ६० तेषां षट्यः ३६०० म-
 र्वासां योगः सर्वक्षणाड्यः ३६५१।५४। अथ साधनम्। य-
 स्मिन्दिने मार्गी जातस्त्रेदशो ग्रहः ३।१६।५८।१९ तिथिपत्रे
 गणितागतः स्पष्टो गतः ॥ अग्रे सर्पेदशनिस्त्रेदशो ग्रहो गम्यः
 ३।२०।५० अनयोरन्तरांशाः ३।१।४१ गतेटनाड्या मोमू-
 त्रिकया गुणिताः ७७२।१।५९।४५ सर्वर्णितसर्वक्षणाड्या २।
 ९२।१४ भक्ता लब्धेनांशादिना २।६।५२ गतग्रहो मार्गत्वात्
 ३।१६।५८।१९ युतः ३।१९।५।१५ स्पष्टः ॥ अंतरांशाः ३।१।
 ३।१।५ षट्या ६० गुणिताः १८१।४१ सर्वक्षणाड्यः २।९।१।१

भक्तवा लब्धं गतिः३।५९।अथ राहुस्पष्टीकरणम् । ज्येष्ठ-
वदीप्रतिपदि १३।२६ परवः कृत्तिकायां द्वितीयपादे आगत-
स्तेनैप्पषटिकाः ४६।३४ प्रतिपत्रयोदशपोरंतरेदिनानि १२तेपां-
घट्यः ७२० इष्टघटी ८।५८ सर्वासां योगः ७७६।३२।अथ
सर्वक्षणाडीकरणम् पूर्वांगतैप्पषटिका ४६।३४ अथे श्राव-
णवदी ५ दिने घटी६।५५ पावत्पादः अनपोरंतरे दिनानि ६२
तेपां घट्यः ३७२० सर्वासां योगः सर्वक्षणाड्यः३७७३।१३९
राहुः सर्वदा वकी तेन विलोमं व्रजनात् ग्रहः१।३।२०।०गम्यो
ग्रहः १०।०।० अनपोरंतरांशाः ३।२०।० गतेटनाड्या गु-
णिताः सर्वक्षणाड्या भक्ताः लब्धेनांशादिना विलोमं ०।४१।६
वक्रत्वाद्वतग्रहो १।३।२०।० हीनः स्पष्टो राहुः १।२।३८।५४
गतिः३।११सर्वदा तुल्यएव सपन्नो राहुः केतुर्भवेत् ७।२।१८।५४

सू	च	म	तु	ग	शु	श	रा	के	स्पष्टग्रा
१	०	२	१	१०	१	३	१	७	इष्टका
९	१५	१८	१४	७	१०	१९	२	२	लिका
२६	१७	२१	५५	५२	१५	५	३८	३८	लिखि
४६	५१	३	५४	३२	१३	११	५४	५४	ताविति
५७	७५	३८	३८	४	७३	२	३	३	गतयः
३०	६	४८	५२	२९	२	५९	११	११	

ग ०३।११ ॥ अथ
सर्वेष्टकालिका ग्रहा-
स्तियिपत्रोपरि कृताः
सुगमत्वात्परं कर-
णोपरि दृष्ट्या वास्त-
वाज्ञेयाः।गुरुशानिरा-

लकोदयफलानि	घरखंडाः	उदयः
१ २७८ मीन	५५ हीनः	१ २२३ मीन
२ २९९ कुम्भ	४४ हीनः	२ २५५ कुम्भ
३ ३२३ मकर	१८ हीनः	३ ३०५ मकर
४ ३२३ धन	१८ युत	४ ३४१ धन
५ २९९ वृश्चिक	४४ युतः	५ ३४३ वृश्चिक
६ २७८ तुला	५५ युतः	६ ३२३ तुला

हवः पादग-
ताः स्पष्टाः
कार्याः।अन्वे
तु एकपादग-
ताद्विपादगताः
त्रिपादगताः

समनक्षत्रगताः यथायोग्यं स्पष्टाः कार्या इति विशेषः॥ अथा-
 यनांशसाधनम् । अथ शराब्धिपुगेरिति स्पष्टः । यथा
 शाकः १५१ दशराब्धिपुगेहीनः ४४५ जातः १०७१ पट्या ६०
 भक्तो लब्धमयनांशाः १७५१ चैत्रान्मासौ २ प्रतिविकलाः ५
 अधिकाः कार्याः तेनात्र १ मासस्तेन विकलाः ५ अधिकाः
 १७५१५ ॥ ४० ॥

सूर्यो वर्षसमुद्भवो न हि भवेज्जन्मार्कतुल्यो यदा त-
 द्रत्या विहतं तयोश्च विवरं लब्धं च हीनान्वितं
 वर्षावेशघटीपलेषु सततं वर्षार्कतोल्पाधिके जन्मो-
 ऽथो द्युमगौ हि वर्षसमयस्त्वेवं भवेत्प्रस्फुटः॥४१॥

अथ वर्षसमयस्य संस्कारमाह—सूर्यो वर्षसमुद्भव
 इति—लब्धं घट्यादिकलं वर्षप्रवेशघटीपलेषु वर्षसूर्यात् अल्पा-
 धिके जन्मोत्थे सूर्यं हीनान्वितं कार्यं यथा वर्षसूर्याज्जन्म-
 कालीनः सूर्योऽल्पस्तदा हीनमधिकश्चेत्तदा पुनं एवं वर्षप्रवेशसम-
 यः स्पष्टो भवति॥ ततः तत्कालीना स्पष्टाः कार्याः॥ यथा वर्षसूर्यः
 ११९१२६५१ जन्मसूर्यो ११९१२६४६ अनयोर्तरं ००१०
 ०१५ गत्या ५७३० सर्वाणितया ३४५० सर्वाणितमंतरं ३००
 भक्तं लब्धं घट्यादि ०१५ इदं वर्षप्रवेशघटीपलेषु ५१५८ वर्ष-
 सूर्याज्जन्मसूर्योल्पस्तेन हीनं जातं ८१५३ अस्मात्प्राग्वत्सा-
 धितः सूर्यो जन्मसूर्यतुल्यो जातः११९१२६४९ गतिः५७३०१
 एवं सर्वेऽपि ग्रहाः साध्याः ॥ स्वल्पांतरत्वात् कृत्वा वर्षप्रवेशे
 जन्मसूर्यो नियामक इति ॥ ४१ ॥

लङ्कोदयाः कुंजरशैलदत्ता २७८ गोखेटदत्ता २९९
 सिरदा ३२३ विनाडयः ॥ हीनाश्चराद्धैः

क्रमतः समेता व्यस्तैर्विलोमा भवनोदयाः पद्
 ॥४२॥तुलादितः पद् च विलोमतः स्युद्धिस्थाक्ष-
 मासा निहता क्रमेण॥दिग्भि १० गजैः ८ सत्रिलवा
 ३ग्निभिश्च चराख्यखंडानि पलात्मकानि॥४३॥
 अयनलवयुतार्काद्वाहुराशेस्तु संख्या चरसकलयु-
 तिश्चाभुक्तखंडांशघातात् ॥ गगनगुणविभागे ३७
 युक् चरं स्यादृणं स्वं भवति हि खलु सूर्याद्गो-
 लयोस्तत्पलाद्यम् ॥ ४४ ॥

अथलग्नानयनं तदुपयोगिशानिस्वदेशलग्नप्रमा-
 णान्याह ॥ लंकोदया इत्यादि पद् श्लोकाः सुगमाः ॥
 उदाहरणम्—मेपादीनां प्रमाणं यंत्रतो ज्ञेयं । चरखंडार्थं
 शिवपुष्पा अक्षभ्रमा ५।३० विस्था ५।३०।५३०।५।३०
 यथाक्रमेण दिग्भि १० गजैः ८ सत्रिलवाग्निभि ३।२० गुणिता
 ५५।४४।१८ चरखंडानि चरफलार्थं अयनलवा इति ॥ स्या-
 पितः सूर्यः १।९।२६।४६ अयनांशैर्षुक्तः १७।५।१।५ जातः
 १।२७।१२।५१ अस्य भुजोपमे च राशिसंख्या १ चरखंडकः
 ५५ भुक्तं शेपांशेन २७।१७।५१ भोग्यखंडं ४४ गुणितं
 १२०१ शेषं त्पाज्यं विंशद्भक्तलब्धेन ४० भुक्तचरखंडं ५५
 युतं ९५ सापनसूर्योत्तरगोलेन कणमंज्ञानि ॥ ४२ ॥
 ॥ ४२ ॥ ४३ ॥ ४४ ॥

युक्ता विहीनाश्रनाडिकाभिः पंचेदुनाडयः १५
 क्रमशो भवेताम् ॥ दुरात्रिखंडे खलु सौम्यगे-
 र्के याम्येऽन्यथा ते परिकल्पनीये ॥ ४५ ॥

दिनमानार्थं युक्ता विहीना इति—पंचदशनाड्यः १५
 द्विधा १५ उत्तरगोतवाचरषटीभिः १।३५ युक्ता विहीनाश्च
 जातं दिनार्द्धं १६।३५ रात्र्यर्द्धं १३।२५ दिनमानं ३३।१०
 रात्रिमानं २६।५० ॥ ४५ ॥

भानोर्भोग्यलवा निजोदयपलैर्निघ्नाः खरामैश्च ३०
 हृता स्तद्भोग्यं तपनस्य चेष्टपलतः शोष्यं च
 शेपात्त्यजेत् ॥ तत्पश्चाद्दुदयात्खराम ३० निहतं
 शेषं त्वशुद्धोद्धृतं तत्पूर्वैर्भवनैर्धृतं क्रियमुत्तैर्लभं च-
 लंशोनितम् ॥ ४६ ॥

अथ लग्नसाधनम्—

भानोर्भोग्यलवा इति—स्थापितः सायनसूर्यः १।२७।
 १७।५१ अस्यांशादि २७।१७।५१ त्रिंशन्मध्ये शोधितं भो-
 ग्यांशादि २।४२।९ उदयलग्नवृषस्य स्वदेशीयममाणेन २५।५
 गुणितं ६८९।८।१५ शेषं त्याज्यं उपरि ६८९ त्रिंशद्भक्तं लब्धं
 २३ इदं सूर्यस्य भोग्यं तद्विष्टपटीनां ८।५३ पलेभाः ५३३
 शोधितं ५१० अस्मात्पश्चाद्दुदयादिति मिथुनस्य पठानि ३०।५
 शोधितानि शेषं २०।५ त्रिंशद्गुणं ६१।५० अशुद्धेन कर्कममाणेन
 ३४।१ भक्ते लब्धमंशादि १८।२।६ अशुद्धपूर्वमेषादिगणनया
 मिथुनं तेन युतं ३।१८।२।६ अपनारीर्हीनं ३।०।११।०
 स्पष्टलग्नम् ॥ ४६ ॥

स्यादल्पकालो रविभोग्यतस्तु निघ्नः खरामैश्च ३०
 निजोदयात्तम् ॥ फलं खेरंशयुतं विलभं स्पष्टं च
 रात्रौ हि सपद्मसूर्यात् ॥ ४७ ॥

अथ भोग्पास्वल्पे इष्टकाले किं कर्तव्यमित्याह—

स्यादल्पकाल इति—कल्पितेष्टकालानि १० रविभोग्यात् २३ न्यूनानि तेनेष्टकालः १० । खरामै ३० गुणितः ३०० उदयलग्नवृषपले २५५ हृते लब्धेनांशादिना १ । १० ३५ सूर्यः १ । २७ । १७ । ५१ युतः । १ । २८ । २६ अपनांशहीनः १ । १७ । ३७ । ५१ लग्नं । रात्राविष्टकाले मपद्मसूर्पालग्नं पूर्ववत् साध्यम् ॥ ४७ ॥

अथ ऋणलग्नसाधनम् ॥ भुक्तं व्यस्तविनाडितः परिहरेत्सूर्यस्य भुक्तांशकात् प्राग्राश्वदृयांश्च शून्यभुवनै ३० निर्घ्नं त्वशुद्धांशकम् ॥ शेषं भोग्यभशेषतश्चरलवैर्हीनं विलग्नं स्फुटं व्यस्तं तद्विवसावशेषसमये युक्तान्सपद्मार्कतः ॥ ४८ ॥

अथ ऋणलग्नसाधनम्—

भुक्तं व्यस्तविनाडितः इति—भुक्तांशाद्भोग्यसाधनवत्सूर्यस्य यद्भुक्तमागम्यते तद्व्यस्तविनाडितो विलोमेष्टकालपलतो दिनावशेषपलेभ्यो वा रात्रिशेषपलेभ्यः परिहरेत् । शोधयेत् । शेषात्प्राग्राश्वदृयान् त्यजेत् । यस्य राशेशुक्तं कृतं तत्पूर्वराशिरदादित्यर्थः । शेषं त्रिंशद्गुणितं अशुद्धराशिपलैर्भक्तं लब्धमंशादि । केवलादंशादिरहिताः तत्सूर्यराशौ अथवा अशुद्धराश्यांशकात् शोधयेत् । अपनांशहीनं ऋणलग्नं स्फुटं स्यात् । यदा दिनावशेषास्तसमयान् पूर्वं लग्नं साध्यते, तदा मपद्मसूर्पासाध्यं दशमलग्नसाधने दर्शयिष्यामः ॥ ४८ ॥

अथ भावसाधनम् ॥ घसाद्धात्स्त्रलु यातकालजनिता नाड्यो विशोध्य नतं पूर्वं स्यादिवसाधतो

गतघटीतुल्यं नतं पश्चिमे ॥ प्राग्भागे क्षणदाव-
शेषघटिकायुक्तं दिनार्धं नतं तस्याभ्युक्तघटीयुतं
दिनपलं स्यात्पश्चिमे तद्विदाम् ॥ ४९ ॥

अथ भावसाधनार्थं पूर्वनतादिसाधनमाह—

घस्त्राद्धादिति—पातकालजनिता नाड्यः उदयादि-
भक्ता नाड्यो घस्त्राद्धादिनार्धात्शोष्याः पात्याः । शेष पूर्वं
नतं स्यात् । दिनार्धाद्यावन्तो गता घटीस्तुल्यं नतं पश्चिमे । शेष-
घटीदिनपलयोरंतरमित्यर्थ । क्षणदावशेषघटिकायुतं रात्रिशेष-
घटीयुतं दिनदलं प्राग्भागे पूर्वं नतं स्यात् । तस्य रात्रेर्भुक्त-
घटीयुतं दिनदलं पश्चिमे नतं स्यात् । तद्विदां नतज्ञानिनाम् ४९ ॥

नतोपरिभावसाधनम् ॥ प्राङ्मनादृणसंज्ञिकं
कथितवलंकोदयैर्यद्रवेत् लग्नं तदशमाह्वयं क्रम-
तनुः प्रत्यक्रनतात्सांगभम् ॥ वेश्म स्याद्वनितागृहं
रसभयुक् लग्नञ्च पूर्वामिधं लग्नं चांबुगृहादि-
शोष्य हिनुकं जायाभिधात्सप्तमम् ॥ ५० ॥
आकाशाद्वशमं विलग्नवशतस्त्यक्त्वा गुणांशेस्त-
तो युक्तानि द्विशराष्टलाभभवनान्येवं ततस्तैर्यु-
तः ॥ रामांशः सहजारिपुण्यभवनादित्यं क्रमा-
त्साधयेत् संधिः स्यात्सल्लु भावयोगदलतः स्पष्टो
विलग्नदितः ॥ ५१ ॥

अथ दशमलग्नसाधनम्—

प्रङ्गनम्रादृणइति—पदि प्राक्नतं स्यात्तदा तदेवेष्ट-
वालं प्रकल्प्य सूर्याहंरोदयपलैः कथिवत् पलम् भवेत् तद-

शमाह्वयं लग्नं ज्ञेयं । यदि पश्चिमगतं तदा नतमेवेष्टकालं प्रक-
ल्प्य लंकोदयपलैः पूर्ववद्यत्क्रमलग्नं तदेव दशमलग्नं । तद्दशमं
सर्ग ६ भं पद्माशियुक्तं वेश्म चतुर्थं स्यात् । पूर्वाभिर्वं लग्नं
मुख्यलग्नं रसभयुक् पद्माशियुतं वनितागृहं सप्तमो भावः
स्यात् । यथा उदयाहृतपटी ८ । ५३ दिनदल १६ । ५३
पोरंतरः ७ । ४२ प्राक् त्रिंशद्युतं २२ । १८ उन्नतं ।

अथ प्राक्नतत्वाट्टणलग्नसाधनम्—यथा भुक्तव्य-
स्त इति स्थापितः सायनो रविः १ । २७ । १७ । ५१ ।
अस्य भुक्तांशाः २० । १७ । ५१ उदयपलैर्लंकोदयस्य वृष-
स्य पलै २९९ गुणिताः ८१६२ त्रिंशद्भक्ताः २७२ । इदं
रवेर्भुक्तं पूर्वगतत्वेष्टकालपलेन ४६२ शोधितं १९० अस्मा-
दिपरीतान लग्नानि शोष्यानि अत्र न शुद्ध्यन्ति तेन शेषं
१९० त्रिंशद्गुणितं ५७०० ॥ अशुद्धमेवममाणेन २७८
भक्ता लब्धमंशादि ॥ २० । ३० । १२ केवलात्सूर्यराशे-
र्वा अशुद्धलग्नात् १ । ० । ० । १ सपद्मं ९ । ० । ११ । १ इदं
सप्तमलग्नं दशमं ११ । २१ । ३८ । ४३ सपद्मजातं चतुर्थं
लग्नं ५ । २१ । ३८ । ४३ ॥ अथ भावसाधनम् । लग्नं चांबुगु-
हादिति—लग्नं अंबुगृहाच्चतुर्थभवनादिशोष्य हिवुकं जाया-
भिधात्सप्तमभावादिशोष्य सप्तमं आकाशाद्दशमादिशोष्य द्-
शमं विलग्नवशतो लग्नात्पक्त्वा ततश्चतुर्णां शेषाणां गुणां-
शानां यो तृतीयो भागस्तेन क्रमेण लग्नचतुर्थसप्तदशमभावाः
संतो द्वितीयपंचमैकादश भावा भवन्ति । एतदुक्तं भवति ।
प्रथमशेषस्य तृतीयभागेन लग्नं युतं द्वितीयो भावः । द्वितीयशे-
पस्य तृतीयभागेन चतुर्थं युतं पंचमो भावः । तृतीयशेषस्य
तृतीयभागेन सप्तमं युतमष्टमो भावः । चतुर्थशेषस्य तृतीयभागेन
दशमं युतं । एकादशो भावः । ततस्तैर्दशराष्ट २ । ५ । ८

नू २ । २१ । २७ । ४३ । दशमं ११ । २१ । ३८ । ४३ । ल-
 ग्नात् ३ । ० । ११ । १ शोधितं ३ । ८ । ३२ । १८ एषां शे-
 पाणां क्रमेण तृतीयो भागः ० । २७ । १९ । १४ पुनः १ ।
 २ । ५० ४६ प्रथमतृतीयांशं ० । २७ । ९ । १४ लग्ने ३ । ० ।
 ११ । १ युतं द्वितीयो भावः ३ । १७ । १० । १५ द्वितीयतृ-
 तीयांशं १ । २ । ५० । ४६ चतुर्थ भावे ५ । २१ । ३८ । ४३
 युतं पञ्चमो भावः ६ । २४ । २९ । २९ तृतीयतृतीयांशं ० ।
 २७ । ९ । १४ सप्तमभावे ९ । ० । ११ । १ युतमष्टमो भावः
 ९ । २७ । २० । १५ चतुर्थतृतीयांशं १ । २ । ५० । ४६
 दशमभावे ११ । २१ । ३८ । ४३ युतमेकादशो भावः ० । २४
 २९ । २९ एवं पुनरपि स्वस्वतृतीयांशं द्विशराष्टलाभभावेपु युतं
 विषयनवव्ययभावानां भवन्ति । अथ तृतीयांशं ० । २७ । ९ । १४
 द्विराशिमध्ये पातितं १ । २ । ५० । ४३ चतुर्थभावेमध्ये युतं पंचम-
 भावः । पंचमे युतं षष्ठो भावः ॥ अथ संधिः । लग्नं ३ । ० ।
 ११ । १ द्वितीयभवनं ३ । २७ । २० । १५ अनयोरेक्यं ६ । २७ । ३८ ।
 १६ अस्वार्थं ३ । १३ । ४५ । ३८ एष तनुधनभावसंधिः । एवम-
 न्येऽन्ये संधयः ॥ ५० ॥ ५१ ॥

नतं विनैव दशमभावसाधनम् ॥

लग्नाद्रात्रिदलाद्विलग्नविधिवलंकोदयैर्लग्नतो ।

लग्नं तत्सुखसंज्ञकं च मदतो यद् घस्रखंडाखभम् ॥

साध्यं घस्रदले खर्भं च गदितं सूर्योऽर्द्धरात्रे रविः

स्यात्पूर्वोन्नतकालतः क्रमतनुर्लंकोदयैर्वधुभम् ५२ ॥

अथ नतं विनैव दशमभावसाधनमाह ॥

लग्नाद्रात्रिदलादिति—लग्नं सूर्यं प्रकल्प्य रात्रिदलं
 साध्यं तदेव रात्रिदलेनैवेदकालं प्रकल्प्य लग्नादिलग्नविधिव-

लंकोदयैर्यल्लग्नं तत्सुखसंज्ञकं चतुर्थं । तत्स्वभं दशमं । ततोऽन्यो
 भावविशेषमाह घृत्तदले दिनार्धं सूर्य एव स्वभं उक्तं । अर्ध-
 रात्रावपि सपञ्चो रविरेव स्वभमित्पर्यः । प्रकारांतरेण चतुर्थभाव
 साधनम् । स्यात्पूर्वोन्नतइति—पूर्वभागे रविस्तदोन्नतका-
 लतो लंकोदयैर्यक्रमलग्नं तद्वन्धुसंज्ञं । एतदुक्तं भवति यदा प्रा-
 म्भवं भवति तदोन्नतकालमेवेष्टकालं प्रकल्प्य सूर्यालंकोदयैर्य-
 ल्लग्नं तद्वन्धुसंज्ञं । तत्सपञ्चं दशममित्पर्यः । लग्नाद्यदिनदलं तत्स-
 तमभावस्य रात्रिदलं लग्नाद्यद्रात्रिदलं । तत्सतमभावस्य दिनार्धं
 यथा स्थापितं साधनलग्नम् । ३११८।१।२६ । अस्माच्चखंडैः
 सूर्यरात्रिदलं १३।१४ दिनार्धं १६।४६ लग्नं सूर्यरात्रिदल-
 मिष्टकालं प्रकल्प्य लंकोदयैः क्रमलग्नं साधितं ५।२१।४५।१०
 इदं चतुर्थं सपञ्चं दशमं ११।२८।४५।१० प्रकारांतरत्वात्स्व-
 ल्यांतरदोषाय पुनः सप्तमं भावः १।१८।२।२६ । अस्माद्दिन-
 दलं १३।१४ सतमभवतं सूर्यदिनार्धमिष्टकालं प्रकल्प्य पूर्वं
 यल्लग्नं तत् दशमं ११।२१।४५।१० प्राग्गतत्वाद्दोन्नतकालं २२।
 १८ इष्टकालं प्रकल्प्य सूर्यात् १।२७।१७।५१ लंकोदयैः
 क्रमलग्नं तत् ५।२१।४५।१० इदं चतुर्थसपञ्चदशमं ११।२१।
 ४५।१० ॥ ५२ ॥

खटे भावसमांशके त्वग्दितं पूर्णं फलं भावतो
 हीने चेदधिकेऽनुपातवशतो ज्ञेयं बुधैर्भावजम् ॥
 संधेर्हीनतराधिका ग्रहकला भावस्वसंध्यंतरैर्भक्ता-
 श्चाऽथ विशोपकादिविशदा लब्धे त्रिभिर्भा-
 जिते ॥ ५३ ॥

अथ भावजफलमाह ॥

खेटे भावसमांशके इति—यस्मिन्भावे ग्रहः स्थितस्तद्भावसमांशके तद्भावसदृशे गृहे तद्भावफलं पूर्णं विंशतिविंशोपकारूपं गदितमुक्तं चेद्भावतो हीनेऽधिके वा खेटेऽनुपातवशतः फलं ज्ञेयं । अथानुपातमाह—संधेर्हीनतरा इति—संधेः सकाशाद् ग्रहकलाः यावत्पो हीना अधिकाश्च भवन्ति ता भावस्वसंध्यंतरैर्भक्ता लब्धे त्रिभिर्भक्ते दिविसदा ग्रहाणां विंशोपकाः भवन्ति एतदुक्तं भवति । ग्रहं स्थाप्य पश्चात्सन्धिः स्थाप्यः । यदा ग्रहो भावतो न्यूनस्तदा तद्भावस्य प्रथमसंधिः स्थाप्यः । यदि ग्रहोऽधिकस्तदा तद्ग्रहसंधिः स्थाप्यः । एतावता भावसंध्योर्मध्ये यथा ग्रहो भवति तथा भावसंधी स्थाप्यौ । ततो ग्रहसंध्यंतरं विकलात्मकेन भावसंध्यंतरेण भाज्यं लब्धमंशादि त्रिभक्तं विंशोपका भवन्ति । यदा ग्रहो भावतो हीनस्तदा आरोहसंज्ञं फलं ज्ञेयं । यदि ग्रहो भावतोऽधिकस्तदाऽवरोहसंज्ञं फलं भावजं फलं ज्ञेयं । आरोहावरोहसंज्ञकं फलं दृष्टिकलाभ्यधिकं न भवति । स्थापितः सूर्यः ११९१२६।४६ अपमेकादशभावतः ०।२४।२९।२९ अधिकस्तेन द्वितीयसंधिः स्थाप्यः १।१०।५४।५२ ग्रहः १।१९।२६।४६ अनयोर्ंतरं ०।१।१८।६ सर्वाणितं ५२८६ भाव ०।२४।२९।२९ संध्यो १।१०।५४।५२ रंतरेण ०।१६।२५।२३ सर्वाणितेन ५९१२३ भक्तं लब्धं ०।५।२९ त्रिभक्तं ०।१।४० इदं भावतो ग्रहस्याधिकत्वादवरोहसंज्ञं । अथ चन्द्रः—०।१५।२७।५१ दशमभावतः १।१।२१।३८।४३ प्रथमसंधि १।१।८।४।६ द्वितीयसंधि ०।८।४।६ भ्यामधिकस्तेनैकादशभावः । ०।२४।२९।२९ तस्य प्रथमसंधिः ०।८।४।६। ग्रहसंध्योर्ंतरं ०।७।२३।४५ सर्वाणितं २६६२५ भावसंध्यंतरेण ०।१६।२५।२३ सर्वाणितेन ५९१

२३ भक्ते लब्धं ०।२७।१ त्रिभक्तं ०।१।० इदं दशमभाव-
 स्थारोहसंज्ञं । एकादशभावस्थारोहसंज्ञं । एवं भौमस्याऽपि
 स्थापना । ग्रहग्रहसंघर्षंतरे ०।४।३।५।२।५। भावसंघर्षंवरेण
 ०।१६।२।५।२३ भक्तं लब्धं ०।२।५।१ त्रिभक्तं ०।०।५।७ द्वाद-
 शभावस्थावरोहसंज्ञं । एवमन्येषां ग्रहाणामपि कार्यं । प्रयोज-
 नाभावादत्र न कृतम् ॥ ५३ ॥

आगामिसंधेरधिके फलं स्यादागामि भावोद्भवम-
 त्रसंधेः ॥ हीने च खेटे गतभावजातं पूर्णं फलं
 भावसमांशकेषु ॥ ५४ ॥ भावाद्गृहे स्वल्पतरे स्व-
 संधेः स्वल्पांशके तद्गतभावजातम् ॥ व्यस्तं तु
 तद्व्यस्तगते ग्रहाणां ज्ञेयं हि सम्पक् सुधियोधरेण
 ॥ ५५ ॥ इति भावसाधनम् ॥

अथ भावप्रयोजनमाह आगामिसंधेरिति—तनुसं-
 ज्ञके ग्रहे तस्य भावस्य पूर्णं फलं प्रथमसंधेरधिके द्वितीयसंधे-
 न्पूर्णे ग्रहे तस्मिन्नेव भावे ग्रहे पथा सूर्यः एकादशभावगः
 १।५।२६।५।१ अथमेकादशभावस्य प्रथमसंधे ०।०।४।६ रधि-
 को द्वितीयसंधे १।१।०।५।४।५।२ हीनः तेनैकादशभावे । एवं
 ग्रहः चंद्रः ०।१।५।२।७।५।१ दशमभावमध्यमसंधेः १।१।०।४
 द्वितीयसंधे ०।०।४ रधिकस्तेनागामिभावे एकादशे भौमः
 २।१।०।२।१।३ द्वादशभावस्य प्रथमसंधे २।१।३।४।५।३।० रक्ष-
 यधिको द्वितीयसंधे २।१।३।४।५।३।० रक्षयधिकस्तेन प्रथमभा-
 वेषु बुधगुरुशुक्रास्त्रिभन्नेव भावे शनिः ३।१।५।५।१।१
 प्रथमभावस्य प्रथमसंधे २।१।३।४।५।३।० रक्षयधिको द्वितीयसं-
 धे ३।१।३।४।५।३।० रक्षयधिकस्तेन द्वितीये ॥ ५४ ॥ आगा-

मिसंधिरित्यस्यैव श्लोकस्यार्थं विशिनष्टि—भावाद्ग्रहे स्व-
ल्पतर इति—स्पष्टः ॥ ५५ ॥

जन्मलग्नम् ।				वर्षलग्नम् ।			
शु २	१	मं १२	बृ ११	५	४	म ३	सू २
सू	३	९	१०	६	श	१	र २
४	५	६	७	७	८	च	शु
५	५	५	५	८	९	१०	११
५	५	५	५	५	५	५	५

अथ दृष्टिसाधनम् ॥

द्रष्टा हीनतनुः स्वर्गो यदि भवेद् व्योमाधिको
द्विर्हतः षष्टिभ्यः परिशोधितः स्वचरदृक् रूपा-
धिकः कूनितः ॥ तद्भागा दलिताश्च वेदरहितो
वेदाधिकोर्ध्वान्वितो हीनः पंच युगाच्छरद्धरहितः
पंचाधिको द्विर्हतः ॥५५॥ पद्भोनः षडभाधिकः
करहतः षष्ट्या च्युतश्चाधिकः सप्तोनः स्वद-
लान्वितो गजगुरुव्यष्टो द्वितांशोनितः ॥
वाणाब्धेः ४५ शिवतोऽधिको भववियुक् द्वि-
भ्रः कुलाद्या दशः स्पष्टाः स्युः खलु वर्षवेशसमये
चिन्त्यं दृगुत्थं फलम् ॥ ५६ ॥

अथ दृष्टिसाधनमाह—

दृष्टाहीनतनुरिति—पद्भोन इति—

दृष्टा ग्रहेण दृश्यः स्वर्गो भावाच्च हीनतनुः कार्प्यः । दृष्टा ग्रहेण

दशयो हीनः कापं इत्यर्थः । स यदि व्योमाधिकः शून्या-
धिकस्तदा तदंशादिः द्विहृतः । द्विगुणं पट्टिभ्यः शुद्धं स्रचर-
दृग्फलाद्याः । एवं दृष्ट्वा हीनो दशयो रूपाधिकः एकराशिधिक-
स्तदा कूनितः कूनः एकेन हीनः एकराशिहीनः । तद्भागा-
रतदंशा अर्द्धिता दृष्टिर्भवेत् । एवं रात्रिचतुष्टयं यावत्कार्यं
दृष्ट्वाहीनतनुदंशयः सर्वत्राध्याहार्यः । वेदाधिकश्चतुराशिभ्योऽ-
धिकस्तदा पेदरहितः । तदोनाश्रत्वारी राशयः शोष्याः । शेषां-
शादि स्वकीपेनार्धेन युतं पंचयुगात्पंचचत्वारिंशद्भ्यो ४५
हीनं पात्यं दृष्टिर्भवेत् । पंचाधिकस्तदा पंच हेपाः । शेषे
द्विगुणं दृग् पद्माधिकस्तदा पद्माशिभ्यो हेपा । शेषं शरहृतं
दिहृतः । पट्ट्या च्युतो हीनं दृक् । अश्वाधिकः सप्ताधिक-
स्तदा सप्तोनः सप्त त्याज्याः । शेषं सेनार्द्धेन युतं दृग्गजगुरुरद-
भ्योऽधिकस्तदा व्यष्टोऽष्टौ त्याज्याः । शेषस्पर्धेन ऊनितो
षाणाब्धि ४५ त्तो दृक् । एवमेकादश राशि यावद् । यदि शिव-
तोऽधिकः एकादशराशितोऽधिकस्तदा एकादश त्याज्याः ।
शेषं द्विगं फलाद्याः दृक् भवेत् । एतद् दृष्टिसाधनं ग्रंथकर्त्रा
स्वमतिनाऽनुपातेन कृतम् ॥ ५५ ॥ ५६ ॥

पादं त्रिरुद्रे स्वदलं स्वतूर्ये पादत्रयं नंदशरे नभो-
गाः ॥ पश्यन्ति पूर्णं समसप्तमे च फलानि तेषाम्
धुनाऽभिधास्ये ॥ ५७ ॥

अथ सर्वताजिकसम्प्रदायां दृष्टिमाह—पादं त्रिरुद्रदिति—
पश्यन्ति पूर्णं समसप्तके च समराशौ एकत्रैत्यर्थः । सप्तमे स्वस्था-
नान् सप्तमे स्थाने उभयत्रापि पूर्णं विश्वा २० पश्यन्ति । शेषं
शुकरम् ॥ ५७ ॥

एकक्षणे स्यात्सवला प्रधाना स्वस्थानतो लाभ-
करा हि दृष्टिः ॥ मित्रात्तथा भूपतितोऽर्थदात्री
सुवस्त्रसौभाग्यकरी नराणाम् ॥ ५८ परस्परं सप्त-
मगारिभेदं युद्धं विवादं प्रकरोति दृष्टिः ॥ त्रिको-
णगा वित्तविलासमुग्रं मित्रात्तथा बंधुजनाच्च
सौख्यम् ॥ ५९ ॥ खतूर्ध्वगा मित्रविरोधकष्टं गुप्ता-
रिभेदं प्रकरोति दृष्टिः ॥ त्रिरुद्र ३।११गा स्नेहमति-
प्रसादं सुखार्थलाभं बलवर्द्धनं च ॥ ६० ॥ क्रूरग्र-
हाश्चेत् बलदृष्टिसंस्थाः पापेतराः सौम्यदृशि-
स्थितायाम् ॥ यच्छंति तद्दृष्टिभवं यथोक्तं फलं
तदर्थं च विलोमसंस्थाः ॥ ६१ ॥

अथ दृष्टिफलान्पाह—एकक्षणे इत्यतः—श्लोकाः ४ सुगमाः
अथात्रलग्नं प्रति सर्वेषां दृष्टिसाधनं । दृष्ट्वा रविना १।५।२६
दृश्यं लग्नं ३।०।११।१ हीनं १।२।०।४४।१४ रूपाधिकः कूनि-
इति वचनादेकेन राशिना ०।२।०।४४।१४ एते भागाद्धिता
१।०।२२ सा दृष्टिः रवेर्लग्नं प्रति चंद्रेण दृष्ट्वा ०।१।५।२७।५१
दृष्टं लग्नं ३।०।११।१ ऊनं २।१।४।४३।१०। रूपाधिकलादे-
कोनः १।१।४।४३।१० अस्पांशाः ४।४।४३ अर्द्धिताः २।२।२।१
इयं चंद्रदृष्टिः भौमेन दृष्ट्वा ०।१।०।२१।३ दृश्यं लग्नं ३।०।
१।१।१ ऊनं ०।१।१।४५।५८ न्यूनाधिकत्वादंशादि १।१।४।९ द्विगुणं
२।३।३।८ पटिन्वयः शुद्धं ३।६।२२ इयं दृष्टिः बुधेन दृष्ट्वा १।१।४।
५।५।५८ दृश्यं लग्नं ३।०।११।१ हीनं १।१।५।१।५।७ रूपाधि-
कत्वात्पूर्ववदृष्टिः ७।६० गुरुणा १।०।७।५।२।३२ लग्नमूनं ४।
२।२।१।०।२९ वेदाधिकत्वाद्धीना ०।२।२।१।०।२९ स्वकीयेना-
र्द्धेन घृता १।१।९ जाता ३।३।३।७ वाणाधि ४।५ नो हीना

११३३ दृष्टिः शुकेण लग्नमूर्त्तं ११९१५५३८ प्रागवद्दृष्टिः
 ९५७ शनिना लग्नमूर्त्तं ११११५५५० शिवतोऽधिकस्तेन
 भव ११ रहितः ०१११५५५० द्विजः २२१० दृष्टिः एवं
 लग्नं प्रति सर्वेषां ग्रहणां दृष्टिरानीता । अन्यदृष्टीनामुदाह-
 रणार्थं भौमेन दृष्टः २१८१२१३ दृश्यपक्षो भावः ७२७
 २८११ हीनः ५८१५९८ पंचाधिकस्तेन एवं त्याज्याः ०
 ८५९८ शेषमंशादि द्विगुणितं १७५८ दृष्टिः भौमेन दृष्टा
 सप्तमो भावः ९०११११ हीनः ६११४९५४८ पट्टभाषि-
 कस्तेन पट्टना ०१११४९५८ द्विगुणितं २३३८ पट्टिः ६०
 तो हीनं ३६१२२ दृष्टिः भौमेनाष्टमो भावो हीनः ७८५९१

भावकुण्डली.			
५	४	३	२
६	५	४	३
७	६	५	४
८	७	६	५
९	८	७	६

१२ सप्ताधिकसप्तहीनाः ०८१
 ५९१२ स्वार्द्धेन ४१२९ युतमं-
 शादि १३२८ दृष्टिः कलायाः
 भौमेन नवमो भावो हीनः ८१६
 ८१२६ गजगुरुत्वाद् व्यष्टः ०१६
 ८१२६ अस्वार्द्धेन २१४ वाणा-
 धितः ४५ हीनाः ४१५६

सर्वसं	चन्द्रस्य	भावः
०	०	०
८	१५	२४
४	२७	२९
६	५०	२९
म स	महस	भावः
२	२	३
१३	१८	०
४५	९०	११
३८	३	१

कलायाः भौमेन दशमो भावो हीनः
 ९१३१०१४० गजाद्व्यष्टः ३३१७
 अस्वार्द्धेन १६३८ वाणाधितो हीना
 २८१२९ दृष्टिः भौमेनैकादशो भावो
 हीनः १०६१८१२६ गजगुरुस्तेन
 व्यष्टः ९६१८१२६ अस्वार्द्धेन ३३
 ४ वाणाधितो ४५ हीना ११५६
 दृष्टिः कलाया दृष्टिः पट्टिः ६०

(कलातोऽधिका नापारि । पूर्वदृष्टि मकारो शेषः । दृष्टिर्विशे-

विशेषोऽन्यग्रंथात्—एका वामाऽन्या दक्षिणा तृतीया चतुर्थी

लग्नं प्रति ग्रहाणां दृष्टयः स्पष्टाः							
सू.	च	म	बु	बृ	शु	श	ग्रहाः
०	०	०	०	०	०	०	रुपादि- दृष्टिः
१०	२२	३६	३७	११	९	१२	
२२	२१	२२	७	३०	५७	१७	

पंचमी वामा । नवमी दश-
मी एकादशी दक्षिणा
ग्रहापेक्षया । यतो ग्रहाः
श्राद्धमुखा व्रजन्ति भव-
कस्य पश्चिमाभिमुखत्वात् ।

उदितमर्द्धं वामा अनुदितमर्द्धं दक्षिणा । उक्तं च—“ चक्रार्ध-
तदले दृष्टिग्रहाणां वामदक्षिणा । ज्ञेया ताभ्यां बले प्रौढा
वामदृष्ट्योस्तु दक्षिणा ” ।

संज्ञानं व्रटीकायामपि-तृतीया वा-
मा एकादशी दक्षिणा ज्ञेया ।
व्याचक्रस्य वामदृष्टेर्दक्षिणदृष्टि-

दृष्टिपत्रं कलात्मकम्			
३१११	१०१४	५१९	११७
१५	३०	४५	६०
क	क	क	क

र्वलिनीति ॥ आकाशभागभूम्यां उपरि यो ग्रहः पश्यति सा
च पानालदृष्टिर्वलिनी दृष्टिरिति ॥५८॥५९॥६०॥६१॥

अथ पंचवर्गीचक्रम् ॥

अथ प्रवक्ष्ये खलु पंचवर्गी चक्रं ग्रहाणां बलसाध-
नार्थम् ॥ यदीर्यतो भावफलानि नूनं ज्ञेयान्यथो
खचरपाकजानि ॥ ६२ ॥ स्वक्षेत्रं निजमुच्चकं
च परतो हृदा त्रिभागस्ततो नंदांशस्त्विति खचरै-
र्निगदिता वर्गाः पृथक् पंचधा ॥ खटस्तेषु गतो
भवेदलयुतस्त्यक्तस्तु तैर्निर्वलो विज्ञेयो विबुधै-
स्त्वसौ हि निखिलैर्निद्योऽरिगेहादिगः ॥ ६३ ॥

अथ पंचवर्गीवलयप्रयोजनमाह-अथ प्रवक्ष्ये इति-स्पष्टः।

अथ पंचवर्गीचक्रमिदम्-							
सू	च	म	बु	शु	श	प्रहाः	
७	१५	७	१५	७	३०	७	
३०	०	३०	०	३०	०	३०	सू ३०
०	०	०	०	०	०	०	
१६	१८	४	६	३	१५	९	
४३	३	१४	१९	२९	११	५३	उ २०
४१	५	१९	२१	१	३०	५४	
६	६	१५	२	२	२	५	
४५	४५	०	३०	३०	३०	०	हृदा १५
०	०	०	०	०	०	०	
२	५	११	२	२	२	५	
३०	१०	१०	३०	३०	३०	०	द्रेका १०
०	०	०	०	०	०	०	
१	२	२	२	५	१	५	
३०	३०	३०	३०	०	१५	०	गवांशा.५
०	०	०	०	०	०	०	
३२	५४	३९	३०	११	५६	२१	
५८	१८	२४	२४	२४	२७	८	योग.
५१	४	१९	३२	१	३७	५४	

पंचानां वर्गाणां समा-
हरः पंचवर्गी ॥ ६२ ॥

स्वशब्दः प्रत्येकं संबध्यते
स्वराशौ १ स्वोच्चे २

स्वहृदायां स्वत्रिंशे ३
स्वमित्रभागे स्वद्रेका-

णे ४ स्वनंदांशे स्वन-

वांशे ५ स्थितो ग्रहो
वलिष्ठः अन्यथा निर्बलः।

तत्रापि पंचस्वेषु पूर्णबलः
त्रिषु मध्यबलः मित्रा-

द्विष्वपि मध्यबलः। अ-
रिगृहादिगो निन्द्यः

इति। शेषं स्पष्टम्।
स्वगृहोच्चत्रिंशांशत्रैरा-

शिकनवांशकगतानां प्राक् २ स्थाने पठवान् यथोत्तरस्थानगो
हीनः ॥ ६३ ॥

भवनपाः क्रियंतः कुजभार्गवज्ञविधुसूर्यशशांकज-
भार्गवाः ॥ कुजसुरेज्ययमार्कजमंत्रिणः खलु
भवन्ति ततो लवपा इमे ॥ ६४ ॥ स्वोच्चं घस्रपते-
रजो दशलवैश्रंदस्य रामैर्वृषो भौमस्याटयमै २८
धृगस्तिथि १५ लवैः सौम्यस्य कन्यागृहम् ॥

बाणैः ५ कर्कगृहं गुरोर्नवयमैः शुक्रस्य प्रोक्तं
 झयः २७ मंदस्याभ्रयमै २० लवैर्निगदितं स्वोच्चं
 तुलासंज्ञकम् ॥६५॥ उच्चान्नीचपदं भवेन्नगगृहं
 मूलत्रिकोणं रवेः सिंहो शून्ययमै २० वृषो हिमरु-
 चेर्भौमस्य मेपो नखैः ॥ कन्याभं खयमैर्बुधे सुरगुरो-
 र्भागैर्नखैश्चापभं दैत्येज्यस्य तुला खनेत्रलवकैर्म-
 दस्य कुंभो नखैः ॥ ६६ ॥ अथ हृद्देशाः ॥ तर्कागे-
 भशरैपवः प्रथमभे हृदांशकाः कार्मुके स्युः सूर्ये १ २
 पु ५ युगे ४ पु ५ सागरमिता ४ स्तेपामशीशाः
 क्रमात् ॥ वागीशस्फुजिदिंदुदेहजकुजाः सौरिस्तथा
 तीस्मभे पट् ६ तर्के ६ पु ५ नग ७ त्तव ६श्च रस ६
 भेऽगाश्वा. १० श्र सप्ता ७ श्विनौ २ ॥ ६७ ॥
 विदैत्येज्यसुरेज्यमंगलयमास्त्रिंशांशपाश्चाब्धिभे स-
 तां ७ गर्तु ६ नगा ७ ब्धय ४ श्र वसुभे सप्ता ७
 ब्धि ४ सर्पे ८ पु ५ पट् ॥ माहेयास्फुजिदिंदुजे-
 ज्यशनयो गोभे लवाः संमताः सर्पां ८ गा ६ ट् ८
 शरा ५ ज्यो ३ थ सितविज्जीवार्कजरेश्वराः
 ॥ ६८ कुंभे सप्त ७ रसा ६ द्वि ७ मार्गण ५
 शराः ५ सौम्यस्फुजिदेवराट् पूज्यारार्कसुता घटे-
 रस ६ गजाः ८ सप्ता ७ द्वि ७ दसा २ लवाः ॥
 नाथा मंदबुधेज्यशुक्रकुसुता हृदांशकः सिंहभे तर्के
 ६ प्वद्वि ७ पठर्त्तवो ६ गुरुसितौ मंदज्ञभौमा मृगैः

॥ ६९ ॥ सप्ता ७ गा ७ ष्ट ८ युगा ४ ऽधयः ४
 स्त्वथ लवा ज्ञेज्यस्फुजिन्नास्करी क्षोणीज्यास्ति-
 भिभे पतंग १२ निगमास्त्र्यं ३ का ९ श्विना २-
 वीश्वराः ॥ शुक्रज्येन्दुजभौमसूर्यतनया हृदेश्वरा
 स्युस्तु ते हृदास्ताजिकसंमता निगदितास्त्रिंशां-
 शकाः सूरिभिः ॥ ७० ॥ अथ नवांशकाः—मेपा-
 द्या क्रियचापकुंभरिपवः कर्कालिमीनास्तु यः
 कर्काद्यास्त्वथ कुंभयुग्मवणिजाः प्रोक्तास्तुला
 पूर्वकाः ॥ गोकन्यामकरा मृगादय इमे नंदांशकाः
 संमता ब्रह्मांशाः क्रमशः कुजार्कभृगुजाः सौम्ये-
 दुसूर्यात्मकाः ॥ ७१ ॥ नाकेशार्चितभौमतिग्मरु-
 चयः ३ शुक्रशराशीश्वरा ४ मंदेज्यक्षितिजा ५
 रविभृगुबुधौ ६ राशीशमंदेज्यकाः ७ भौमाकौ भृ-
 गुजो ८ बुधेदुरविजाः ९ जीवारघत्तेश्वराः १०
 दैत्येज्येन्दुजरात्रिपा ११ यमगुरुक्षोणीजका १२
 मेपतः ॥ ७२ ॥

अवनपा इत्यादयः नाकेशार्चित इत्यंताः श्लोकाः सु-
 गमाः ॥ बुधस्य मूढत्रिकोणविषये कन्याभं सप्तमैर्बुधे इति उच्चांश-

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
म	बु	बु	शु	श	सू	च	मं	बु	बु	शु	श
सू	च	मं	बु	बु	श	श	सू	च	म	बु	बु
शु	श	सू	च	म	बु	बु	शु	श	सू	च	म

१५ युतानां
 विंशत्यंशानां
 ग्रहाणां सर-
 मान्पतः इतं
 । तेन पंचां-

शेभ्यः परं पंचांशान् यावन् मूलत्रिकोणं तत्तदंशांशान् स्वक्षेत्रं ।

रव्यादीना नीचा.

सू	च	म	व	वृ	शु	श	घ
६	७	३	११	९	५	०	रा
१०	३	२८	१५	५	२७	२०	अं

उक्तं च—“तुंगांशकेभ्यः शर-
तुल्यभागा मूलत्रिकोणभवनं
परतः स्ववेश्म ” इति । शेषं
सुगमम् ॥ ६४ ॥ ६५ ॥

॥ ६६ ॥ ६७ ॥ ६८ ॥ ६९ ॥ ७० ॥ ७१ ॥ ७२ ॥

अथ हहाचक्रमिदम् ।

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
६	८	६	७	६	७	६	७	१२	२	७	१२
वृ	शु	वृ	मं	वृ	वृ	श	म	वृ	वृ	वृ	शु
६	६	६	६	५							
१२	१४	१२	१३	११	१०	८	४	५	७	६	४
शु	वृ	शु	शु	शु	शु	वृ	शु	शु	वृ	शु	वृ
८	८	८	६	७							
२०	२२	२०	१९	१८	४	७	८	४	८	७	३
वृ	वृ	वृ	वृ	श	वृ	वृ	वृ	वृ	शु	वृ	वृ
५	५	७	७								
२५	२७	२७	२५	६	७	७	५	५	४	५	९
म	म	म	वृ	वृ	म	शु	वृ	म	श	म	म
५	३		४								
३०	३०	६	३०	६	२	२	६	४	४	५	२
श	श	श	श	म	श	मं	श	श	मं	श	श

अथ मित्राण्याह ॥

मित्राण्यारशशांकशक्रसचिवा भौमार्कदेवार्चि-
ता जीवार्कक्षणदाधिपाः ४ शनिसितौ चं

॥ ६९ ॥ सप्ता ७ गा ७ ट ८ युगा ४ ऽधयः ४
 स्त्वथ लवा ब्रैज्यस्फुजिद्रास्करी क्षोणीज्यास्ति-
 भिभे पतंग १२ निगमास्त्र्यं ३ का ९ श्विना २-
 वीश्वराः ॥ शुक्रैर्ज्येदुजभौमसूर्यतनया हृद्देश्वरा
 स्युस्तु ते हृद्वास्ताजिकसंमता निगदितास्त्रिंशां-
 शकाः सूरिभिः ॥ ७० ॥ अथ नवांशकाः—मेपा-
 द्या क्रियचापकुंभरिपवः कर्कालिमीनास्तु यः
 कर्काद्यास्त्वथ कुंभयुग्मवणिजाः प्रोक्तास्तुला
 पूर्वकाः ॥ गोकन्यामकरा मृगादय इमे नंदांशकाः
 संमता बह्मंशाः क्रमशः कुजाकभृगुजाः सौम्यै-
 दुस्र्यात्मकाः ॥ ७१ ॥ नाकेशार्चितभौमतिग्मरु-
 चयः ३ शुक्रशराशीश्वरा ४ मंदैज्यक्षितिजा ५
 रविभृगुबुधौ ६ राशीशमंदैज्यकाः ७ भौमाकौ भृ-
 गुजो ८ बुधेदुरविजाः ९ जीवारघत्तेश्वराः १०
 दैत्यैर्ज्येदुजरात्रिपा ११ यमगुरुक्षोणीजका १२
 मेपतः ॥ ७२ ॥

सवनपा इत्यादयः नाकेशार्चित-इत्यंताः श्लोकाः सु-
 गमाः बुधस्य मूलत्रिकोणविषये कन्याभं सप्तमैर्बुधे इति उवांश-

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
म	बु	शु	श	सू	च	म	बु	शु	श		
सू	च	म	बु	शु	श	सू	च	म	बु	शु	श
शु	श	सू	च	म	बु	शु	श	सू	च	म	

१५ पुतानां
 विंशत्पंशानां
 यद्वापां सा-
 मान्यतः तर्त
 । तेन पंवां-

शेभ्यः परं पंचांशान् यावत् मूलत्रिकोणं तत्तदंशांशान् स्वक्षेत्रं ।

रव्यादीनां नीचा.

उक्तं च—“तुंगांशकेभ्यः शर-
तुल्पभागा मूलत्रिकोणभवनं
परतः स्ववेश्म ” इति । शेषं
सुगमम् ॥ ६४ ॥ ६५ ॥

सु	च	म	व	वृ	शु	श	घ
६	७	३	११	९	५	०	रा
१०	३	२८	१५	५	२७	२०	अं.

॥ ६६ ॥ ६७ ॥ ६८ ॥ ६९ ॥ ७० ॥ ७१ ॥ ७२ ॥

अथ हृदाचक्रमिदम् ।

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
६		६	७	६	७	६	७	१२	२	७	१२
वृ	शु	वृ	मं	वृ	वृ	श	मं	वृ	वृ	वृ	शु
६	६	६	६	५							
१२	१४	१२	१३	११	१०	८	४	५	७	६	४
शु	वृ	शु	शु	शु	शु	वृ	शु	शु	वृ	शु	वृ
८	८	८	६	७							
२०	२२	२०	१९	१८	४	७	८	४	८	७	३
वृ	वृ	वृ	वृ	श	वृ	वृ	वृ	वृ	शु	वृ	वृ
५	५	७	७								
२५	२७	२७	२५	६	७	७	५	५	४	५	९
म	म	म	वृ	वृ	म	शु	वृ	मं	श	म	मं
५	३		४								
३०	३०	६	३०	६	२	२	६	४	४	५	२
श	श	श	श	मं	श	मं	श	श	मं	श	श

अथ मित्राण्याह ॥

मित्राण्यारशशांकशक्रसचिवा भौमार्कदेवार्चि-
ता जीवार्कक्षणदाधिपाः ४ शनिसितौ चंद्रार्क-

मूनंदनाः ॥ सौम्यादित्यभवौ शशांकजसितौ
मंदज्ञशुक्रा इमे सूर्यात् स्यू रिपवस्तु ताजिकमते
शेषा बुधेश्रोदिताः ॥ ७३ ॥

अथ मित्राणि ॥

अथ मित्राण्याह—मित्राण्याशशांक इति—ता-

परस्परमित्रशत्रुचक्रम्								
सू	च	म	बु	व	शु	श	रा	घहाः
च	सू	सू	शु	सू	बु	बु	बु	मित्र०
बु	म	च	श	च	श	शु	श	घहाः
म	बु	बु	श	म	श	शु	श	
बु	बु	बु	सू	बु	सू	सू	सू	श०
शु	शु	शु	च	शु	च	च	च	
श	श	श	म	श	म	म	म	घ०
			घ	घ	घ	घ	घ	

जिकमते ग्रहाणां मित्र-
शत्रु उक्तौ तेन सूर्यात्
स्पुरिनि सूर्यादीनां पर्य-
तानां आशशांकइ-
त्यादीनि मित्राणि शेषाः
शत्रवः। यथा रवे. भौम-
वंद्रगुरवो मित्राणि ।
शेषाः बुधशुक्रशनिः

शत्रवः । एवं सर्वेषां यंत्रतो ज्ञेयम् ॥ ७३ ॥

त्रिंशांशा निजमे ३० स्वमित्रभवने घसां १५
शकाः शत्रुमे सार्द्धाः ससलवा १।३० सुस्वामि-
लको भागास्तु पंचेन्दवः १५ ॥ त्रिंशांशा निज-
मित्रगे नगलवा सार्द्धाः ७।३० कृताः शत्रुगे
पादोना ३।४५ सगुणांशके दश लवा १० बाणां-
शका ५ मित्रगे ॥ ७४ ॥ द्रेष्काणे सदला यमा-
२।३० स्त्वरिगते नंदांशके स्वे शराः ५ नंदांशे
निजमित्रगे यमलवा सार्द्धा २।३० स्त्वरौ तद्-

लम् १।१५॥ खेटे नीचविवर्जिते पडधिके चक्रा-
 १२ त्यजेतलवा भक्ता नन्द ९ मितैर्लवादि-
 खचैः प्रोक्तं बलं तुंगजे ॥ ७५ ॥ युक्ते खेटब-
 लेन पुष्करगते स्पष्टं बलं स्याद् ध्रुवं वेदा ४
 स च विशोपकास्त्विति तदा वीर्योद्भवा ल-
 ब्धयः ॥ बाणै ५ नष्टवलो ग्रहो दश १० मितै-
 र्मध्यो विशोपैस्ततः श्रेष्ठो घस १५ मितैः सुखा-
 र्थजनकः प्रोक्तं खदसै २० भजेत् ॥ ७६ ॥
 इति बलाध्यायः ॥

अथ पंचवर्गीबलमाह-त्रिंशांशा निजोभे इति-त्रिंशां-
 शाः निजराशौ स्थिते ग्रहे त्रिंशांशा ३० बलं स्वमित्रस्य भवने
 घन्नांशाः १५ पंचदश भागाः बलं शत्रुराशौ ग्रहे सार्द्धं सप्त
 ७।३० अंशा इति स्वगृहबलं । अथोच्चबलं वक्ष्यति । सुस्वा-
 मित्वगे स्वत्रिंशे गृहे पंचदशः पंचदश भागाः १५ मित्रगे त्रिं-
 शांशे सार्द्धं नग ७।३० त्वाः । शत्रुगे पादौ ३।४५ कृतं ३
 वारः स्वगुणांशके स्वद्रेष्काणे दशे १० त्वाः मित्रगे
 बाणांशकाः ५। ॥ ७४ ॥ द्रेष्काणे सदलेति-अरिगे
 द्रेष्काणे सदला यमाः २।३०। स्वनंदांशे स्वनवांशके ग्रहे शराः
 ५। मित्रगे सार्द्धं पमलवाः २।३० अरौ तद्दलम् १।१५। अथो-
 दाहरणमाह-यथा रविः १।९।२६।४६ वृषराशौ स्थितः तस्य
 पतिः शुक्रः सः सूर्यस्य शत्रुस्तेन शत्रुराशौ उच्चबलं ७।३०
 लिखितं पंचतो क्षेपं इदं स्वगृहबलं । अथोच्चबलम् । खेटे नी-
 चविवर्जित इति-रविः १।९।२६।४६ नीचेन ६।१०।०।०

चतुर्भक्तविश्वात्मकपञ्चवर्गचक्रम् ।						
सू	च	म	बु	वृ	शु	श
८	११	९	७	५	१४	७
१८	४२	५१	४६	३६	६	४०
४०	०	११	८	३९	२९	१३
मध्यम	श्रेष्ठ	मध्यम	मध्यम	मध्यम	श्रेष्ठ	मध्यम

हीनः ६।२९।२६।४६ पङ्क्तिस्त्वात् द्वादशमध्ये पात्यः ५।
०।३३।१४ अस्यांशाः १५०।३३।१४ नन्दे ९ भक्तं लब्धं
१६।४३।४१ उच्चबलं । अथ हद्दाबलम् ॥ रविवृषराशौ दिङ्मिते
त्रिंशे स्थितः तस्य हद्दाकोष्ठकाज्जातः पतिर्विंशः स सूर्यस्य शत्रु-
स्तेन शत्रुसत्कहद्दाबलं ३।४५। अथ द्रेष्काणबलम् रविवृष-
राशौ प्रथम द्रेष्काणे द्रेष्काणकोष्ठका-

पञ्चवर्गिवलम्.			
स्व	मि	श	ग्रहा.
३०	१५	७	स्वगृह
०	०	३०	
१५	७	३	हद्दा
०	३०	४५	
१०	५	२	द्रेष्का
०	०	३०	
५	२	१	नत्रां
०	३०	१५	

ज्जातस्तस्य पतिर्विंशः स शत्रुः सूर्यस्य तेन
शत्रुसंबन्धी द्रेष्काणबलम् २।३० ॥ अथ
नवांशबलम् । वृषस्य तृतीये नवांशे रवि-
मकराङ्क गणने तस्य पतिर्गुरुः सूर्यस्य
मित्रं तेन मित्रोक्तं नवांश २।३० युक्तं
सेटबलेन ग्रहबलेन स्वगृहादिकेन उच्चबलं
युक्तं पुष्करगते ४ ग्रहस्पष्टबलं स्यात् ।
शेषं सुगमं । यथा रवेः स्वगृहादिवला-

नां पञ्चानामैक्यं ३।५८।४।१ चतुर्भक्तं विश्वा ८।१४।४०
एवं सर्वेषां ग्रहाणां कार्यम् ॥ ७५ ॥ ७६ ॥

अथ द्वादशवर्गी चक्रम् ॥

अथोच्यते द्वादशवर्गिचक्रं प्रोक्तं स्वगानां बल-

साधनार्थम् ॥ यद्वीर्यतः खेचरभावजोत्थं पठं
 प्रवीणैः सदसत्फलं च ॥ ७७ ॥ भंभार्द्धा त्रिल-
 वश्च वेदलवको ४ वाणांशका पद्म लवः सप्त-
 शाष्टलवस्ततो नवलवो दिक्कुरुद्रसूर्यांशकाः ॥
 एवं द्वादशवर्गिका निगदिता राशीश्वराश्चोक्त-
 वत् सूर्येन्दोर्विषमे गृहे समगृहे होरे शशांकार्क-
 योः ॥ ७८ ॥ आद्ये त्रिभागे भवनाधिपः स्या-
 त्पतिस्ततः पंचमपो द्वितीये ॥ प्रोक्तस्तृतीये नव-
 माधिनाथो वेदां ४ शकानां पतयस्तु केंद्रात् ॥
 ॥ ७९ ॥ षंचांशनाथाः कुजमंदजीवज्ञभार्गवाः
 स्युर्विषमे च युग्मे ॥ व्यस्ताश्च ते युग्मगृहे तुला-
 द्याः षष्ठांशपास्त्वोजगृहे क्रियाद्याः ॥ ८० ॥
 सप्तांशपास्त्वोजगृहे स्वगेहा युग्मे ततो द्यूनगृहाद्ग-
 जांशाः ॥ शीघ्रिष्वजाद्याः स्थिरभेषु चापात् युग्मे-
 षु सिंहात्कथिता ग्रहज्ञैः ॥ ८२ ॥ मेपात् घटा-
 चापभृतो तुलाच्च सिंहात्त्रिभादिग्बलपा हि-
 पठां ॥ भागं घटात् पूर्ववदत्र चक्रे रुद्रांशकाना-
 मधिपान् प्रवच्मि ॥ ८२ ॥ मेपाज्झपात्कुंभ-
 भृतो मृगाच्च चापाद्गजात्सप्तमतो रसाच्च ॥ सिंहा-
 च्चतुर्थान् मिथुनान् वृषाच्च स्युर्द्वादशांशात्त्रिज-
 भाद्विचिंत्याः ॥ ८३ ॥

अथ द्वादशवर्गीचक्रं लिख्यते—अथोच्यते द्वादशव-
 र्गिचक्रमिति—द्वादशानां वर्गाणां समाहारो द्वादशवर्गी

अथ द्वादशवर्गीचक्रमिदम्.

सू	च	म	बु	बृ	शु	श	महा
२शु	१म	३बु	२शु	११श	२शु	४च	गृहा. १
१सू	२च	२च	१२च	१सू	१च	२सू	होरा २
८सू	२सू	२शु	२बु	१श	२बु	२म	द्रेष्का० ३
२सू	३शु	३बृ	२सू	२शु	२सू	३श	चतु० ४
२बु	३बृ	४बु	३बृ	२श	२बु	४श	पंच० ५
२म	४च	४च	३बु	२शु	३बृ	४श	षष्ठा० ६
३श	४च	५शु	४श	२बृ	३श	५शु	स० ७
३श	५सू	५बृ	४बृ	३श	३श	६बु	अ० ८
३बृ	५सू	६बृ	५शु	३बृ	४म	६बृ	नव० ९
४शु	६बु	२बु	५बु	३शु	४शु	२म	दशा० १०
४सू	२शु	७सू	६सू	३सू	४बृ	८सू	एका० ११
४सू	२शु	८श	६शु	४शु	५बु	८श	द्वा० १२

गृहम् १, होरा २, द्रेष्काणम् ३, चतुर्थांशः ४, पंचमांशः ५, षष्ठांशः ६, सप्तमांशः ७, अष्टमांशः ८, नवमांशः ९, दशांशः १०, एकादशांशः ११, द्वादशांशः १२, इति नामानि । अथ प्रमाणानि गृहप्रमाणांशाः ३० होराप्रमाणं १५ इत्यादि प्रमाणं

अथ द्वादशांशप्रमाणानि लि० ।

गृ	हो	द्रे	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
३०	१५	१०	७	६	५	४	३	२	१	१	१
०	०	०	३०	०	०	८	४५	२	०	३८	३०
०	०	०	०	०	०	३४	०	२०	०	१०	०

यंत्राज्ज्ञेयं । अथैषां स्वामिनः गृहेश्वराः पूर्वमुक्ताः । विषमरा-

शिस्थिते ग्रहे भावे वा प्रथमहोरास्वामी रविर्द्वितीयहोरास्वामी चंद्रः । समराशौ प्रथमांशः १५ । यावत् होरास्वामी चंद्रः । द्वितीयहोरास्वामी रविः । अथ द्रेष्काणं । प्रथमद्रेष्काण-

स्वामी ग्रहाधिष्ठितराशिस्वाम्येव । द्वितीयद्रेष्काणस्वामी अधिष्ठितराशेः सकाशात् पञ्चमभवनाधिपः । तृतीयद्रेष्काणस्वामी नवमाधिपः । अथ प्रथमचतुर्थीशस्वामी राश्यधिपः । द्वितीयचतुर्थीशस्वामी ग्रहाधिष्ठितराशेश्चतुर्थो यो राशिस्तस्य स्वामी । तृतीयचतुर्थीशस्वामी ग्रहाधिष्ठितराशेर्यः सप्तमस्तस्य स्वामी । चतुर्थचतुर्थीशस्वामी ग्रहाधिष्ठितराशेर्यो दशमो राशिस्तस्य स्वामी । उक्तं च—“ एकद्वित्रिचतुर्थेषु लग्नापादेषु च क्रमान् ॥ स्वस्वराश्यादिकेंद्रेशाः पादांशा नापका मताः ”

पंचमांशस्वामीयंचमम्

विपम	६ म	१२ श	१८ वृ	२४ बु	३० शु
सम	६ शु	१२ बु	१८ वृ	२४ श	३० म

१पंचमांशस्वामिनः
पंचात् क्षेयाः।पष्ठां-
शनाथा विपमरा-

शौ स्थिते ग्रहे भावैक्ये मेपाद् गणनीयाः। समराशौ ग्रहे तुलातो गण्याः । सप्तमांशनाथा विपमराशौ ग्रहे ग्रहाधिष्ठितराशितो गण्याः । समराशौ ग्रहाधिष्ठितराशेर्यः सप्तमो राशिस्तस्माद् गण्याः। अष्टांशनाथाः चरराशितो स्थिते ग्रहे भावे वा मेषतो गण्याः । स्थिरराशौ चराद्याः । द्विःस्वभावे सिंहाद्याः । नवांशवृषाः प्रागुक्ताः । दशांशनाथा मेपराशौ वृषराशौ मेपाद्याः । वृषराशौ कुंभाद्याः । मिथुनराशौ धनुर्द्धराद्याः। कर्कराशौ मुलाद्याः । सिंहराशौ सिंहाद् गण्याः । कन्याराशौ मिथुनाद् गण्याः । तुलातोऽप्यनेनैवप्रकारेण । यथा तुलाराशौ मेपाद्या वृश्चिकराशेर्यटाद्या धनराशौ धनुराद्याः । मकरराशौ तुलाद्याः कुंभराशौ सिंहाद्याः । मीनराशौ मिथुनाद्याः । अलिकुंभधनुरित्ययं श्लोकः पाठान्तरं क्षेपको वा । अथैकादशांशनाथाः । मेपराशौ मेपाद्याः वृषराशौ मीनाद्याः मिथुनराशौ कुम्भाद्याः कर्क मृगाद्याः । अथ द्वादशांशस्वामी स्वगृहाद् ग्रहाधिष्ठितराशेर्यः । एवं यो ग्रहो भावो वा यस्मिन् राशौ

भवति तस्माद् गणने योऽधिपः आयात स्वामी ज्ञेयः ।
 यथा सूर्यः १।९।२६।६६ । गृहे वृषस्तस्य स्वामी वृषस्तस्य-
 स्वामी शुक्रः । समराशौ होरा मथमा । तस्याः स्वामी
 चंद्रः । द्रेष्काणः मथमः । तेन वृषराशेः स्वामी शुक्रः २ ।
 चतुर्थांशे द्वितीयस्तेन ग्रहाधिष्ठितवृषराशेश्चतुर्थराशिस्वामी
 सूर्यः स चतुर्थांशस्वामी सूर्यः ४ । पंचमांशो द्वितीयः । सम-
 राशौ ग्रहस्तेन द्वितीयपंचमांशस्वामी बुधः ५ । षष्ठांशो द्वि-
 तीयः । समराशितो गणने द्वितीयषष्ठांशस्वामी भौमः ६ ।
 सप्तमांशस्तृतीयसमराशित्वात् । ग्रहाधिष्ठितवृषराशेः सम-
 राशिः वृश्चिकराशितो गणने तृतीयस्वामी शनिः । अष्टमां-
 शस्तृतीयः स्थिरराशित्वाद्द्विनुराशितो गणिते तृतीयांशस्वामी
 शनिः ८ । नवांशस्तृतीयः वृषराशौ स्थितत्वान्मकरतो गणिते
 तृतीयनवांशस्वामी गुरुः ९ । दशांशचतुर्थवृषराशौ स्थितत्वा-
 त्कुंभतो गणितो चतुर्थदशांशस्वामी शुक्रः १० । एकादशां-
 शश्चतुर्थः । वृषराशौ स्थितत्वान्मीनतो गणिते चतुर्थैकाद-
 शांशस्वामी बुधः ११ । चतुर्थो द्वादशांशः । स्वगृहादिति
 वृषराशितो गणिते चतुर्थद्वादशांशस्वामी सूर्यः । एवं रवेर्द्वा-
 दशवर्गी । एवं सर्वेषां ग्रहाणां द्वादशांशवर्गी यंत्रतो ज्ञेया
 ॥ ७७ ॥ ७८ ॥ ७९ ॥ ८० ॥ ८१ ॥ ८२ ॥ ८३ ॥

मित्रोच्चसौम्यग्रहजास्तु धन्या निंदास्तु नीचा-
 रिखलोद्भवाश्च ॥ एवं ग्रहाणां शुभपापजातं वैर्य-
 तरायाद्यधिकं विलोक्यम् ॥ ८४ ॥ शुभा च
 शेपे खचरो बलिष्ठः स्यान्निर्वलो दुष्टफलावशे-
 पात् ॥ वीर्यानुसारात्खलु भावजातं ज्ञेयं फलं वा
 ग्रहजं दशायाम् ॥ ८५ ॥

अथ द्वादशवर्गाणां विवेचनमाह—मित्रोच्चसौम्यग्र-
हजा इति—यस्य ग्रहस्य द्वादशवर्गा याव-
तो मित्रोच्चसौम्यग्रहजा वर्ग्यास्तावन्तो धन्याः शुभाः ।
एतदुक्तं भवति । मित्रग्रहस्य वर्गः उच्चग्रहस्य वर्गः ।
सौम्यग्रहस्य वर्गः । एते धन्याः । नीचारिस्त्रलोद्भवा वर्गाः
निंघाः । नीचस्थग्रहस्य वर्गः शत्रुग्रहस्य वर्गः क्रूरग्रहस्य वर्गः
एतेऽशुभाः । अथ बलमाह—एवं ग्रहाणामिति—एवं
शुभपापरूपद्वयस्यांतरं कार्यं यदधिकं तद् विलोक्यम् । शुभा-
धिके ग्रहो बलिष्ठः । क्रूराधिके निर्वलः । उक्तं च वामनता-
जिके—“सूर्यादिसर्वखेटानां वीक्ष्य द्वादशवर्गिकाः ॥ शुभाः
स्वभावसौम्योच्चा निंघा नीचारिपापजाः ॥ १ ॥ एवं फल-
द्वयं वीक्ष्य तद्विशोध्य परस्परम् ॥ घच्छेषं तत्फलं ज्ञेयं ग्रहे
द्वादशवर्गजम् ॥ २ ॥ वर्गे शुभाधिके क्रूरः शुभः सौम्येऽति-
शोभनः ॥ निंघाधिके शुभः क्रूरः क्रूरोऽतिक्रूरतां व्रजेत्” ॥
॥ ३ ॥ शेषं सुगमम् ॥ अथ द्वादशवर्गीफलं ग्रंथां-
तरात् “शुभाशुभं समं वेश्म बलमाने फलं वदेत् ॥ शुभा-
धिके फलं पूर्णं सुखसम्पत्तिसौख्यदम् ॥ १ ॥ क्रूराधिके क्रूर-
बलं व्याधिशोकभयावहम् ॥ लग्ने शुभाधिके पुंसां फलं
पूर्णमनोरथाः ॥ २ ॥ होराशुभाधिके वीर्यं शरीरे राज्य-
म्पदाम् ॥ द्रेष्काणे च शुभे प्राप्ते धनसौभाग्यसम्पदः ॥ ३ ॥
क्रूराधिके महाव्याधिश्चित्तोद्देगमसद्वचयम् ॥ चतुरंशे शुभा-
धिक्ये पितृमातृधनान्वितः ॥ ४ ॥ क्रूराधिक्ये मनोद्देगचित्त-
चिंता च दारुणा ॥ पंचमांशेऽधिकशुभे पुत्रभृत्यादिसौ-
ख्यता ॥ ५ ॥ षष्ठमांशे शुभे प्राप्ते रिपुं जिच्वा च दुःसहम् ॥
षष्ठांशे क्रूरताधिक्ये जायते गोधने भयम् ॥ ६ ॥ सप्तमांशे

शुभाधिक्ये स्त्रीपक्षे एकसम्पदा ॥ नगांशे क्रूरताधिक्ये
 मार्गं विदुरसम्भवः ॥ ७ ॥ शुभाधिक्ये अट्मांशे शेषरी-
 रोगसंपदः ॥ क्रूराधिक्ये महाव्याधिर्वातपित्तमहारुजः ॥ ८
 नयांशे च शुभाधिक्ये विविधो लाभवीर्यवान् ॥ क्रूराधिक्ये
 असत्सिद्धिः देहः हेरास्प भाजनम् ॥ ९ ॥ दशांशे च शुभे मा
 राजपक्षजयावहम् ॥ दशांशे क्रूरताधिक्ये कर्मकारुणसंप्रवः
 ॥ १० ॥ रुद्रांशे च शुभाधिक्ये आपूर्वद्विर्गशोवत् ॥
 क्रूरे हानिर्महाद्दुःखं दुर्मती रिपुसंभवः ॥ ११ ॥ द्वादशांशे
 शुभाधिक्ये लाभत्यागसुखावहम् ॥ १३ ॥ इति द्वादशवर्गफल
 सर्वग्रहानुसारेण ज्ञेयम् ॥ ८४ ॥ ८५ ॥ इति द्वादशवर्गिकाः ॥

अथ हर्षस्थानानि ॥ सूर्यादितो हर्षपदानि
 खेट ९ त्रि ३ तर्क ६ चंद्रे १ श ११-
 शरां ५ त्य १२ संख्या ॥ ग्रहा निजोच्चं
 त्वखिलैर्निरुक्तं मुनीश्वरैर्वा स्वगृहं गृहे च ॥ ८६ ॥
 त्रिकं त्रिकं लग्नवशान्निरुक्तं पुंस्त्रीग्रहाणां खलु
 हर्षसंज्ञम् ॥ सूर्यारजीवा नरखेचराः स्युः स्त्रीखेचरौ
 शुक्रनिशीशमंशौ ॥ ८७ ॥ इति हर्षस्थानम् ॥

अथ हर्षस्थानान्युच्यन्ते—एव स्थितो ग्रहो हर्षितो भवति
 सत्स्थानं हर्षस्थानशब्देनोच्यते । सूर्यादितोहर्षपदानोक्ति-
 हर्षस्थानानि ग्रहाणां चत्वारि त्रयः सूर्यादित इति । सूर्यादी-
 नां खेटत्रिकं इत्यादयो ग्रहाः भावाः हर्षपदानि । तद्यथा
 सूर्यः नवमभावे स्थितो हर्षस्थानी एवं चन्द्रस्तृतीये भावे
 भौमः षष्ठे भावे बुधो मूर्त्ता गुरुकेकादशे । शुक्रः
 शनिर्द्वादशे । इत्येकं हर्षस्थानं । अतिलैः

षोडशद्वितीयं हर्षस्थानं निरुक्तं । स्वोद्यस्यो ग्रहः हर्षस्थानी ।
 स्वगृहं स्वक्षेत्रं तृतीयं हर्षस्थानं । स्वक्षेत्रस्यो हर्षस्थानीत्ययं
 ॥ ८६ ॥ त्रिकं त्रिकमिति—लग्नवशात् त्रिकं २ भवनं
 पुञ्जीग्रहाणां क्रमेण हर्षस्थानं । लग्नमभुतिषु त्रिषु स्थानेषु
 स्थितः पुरुषग्रहो हर्षस्थानी । चतुर्थांशेषु स्थितः स्त्री-
 ग्रहो हर्षस्थानी एवं । सप्तमांशेषु भावेषु स्थितः पुरुषग्रहो हर्ष-
 स्थानी । दशमांशेषु भावेषु स्थितः स्त्रीग्रहो हर्षस्थानी । इदं
 चतुर्थं हर्षस्थानं । प्रति हर्षस्थानं पञ्चदश कला विंशोपका
 पञ्चवर्तं प्रकल्प्य चतुर्थं वृथिको लग्नं तत्र भीमः स्वामी भागः
 १६ मितः दशमं राज्यस्थानं । तत्र स्वामी रश्मिभागद्वयं
 सिंहलग्नम् ॥ पष्टिकला ६० विश्वा २० सूर्यभौमगुरवो
 नरत्वेचराः पुरुषग्रहा ज्ञेयाः । शुकचंद्रौ स्त्रीग्रहौ । बुधशनी
 तु नपुंसकत्वादपेक्षितौ । अत्र उक्तभवने कोऽपि नास्ति स्व-
 गृहे कोऽस्ति तेन विश्वाधत्तकोऽपि नास्ति । चंद्रशुकयोः-
 स्त्रीग्रहत्वादिश्वा ५ र्चनो ज्ञेयं । संज्ञातंत्रे हर्षस्थानद्वय-
 मन्ययथा—“ दिवसे नरग्रहाणां स्त्रीणां रात्रौ तृतीयं च ॥
 मध्यायावलग्नं भूकेंद्रात्सप्तमं नराणां च ॥ लग्नायावद्विचूक
 द्वात्रिंशो योषिता चतुर्था च ” ॥१॥ परं स्वल्पमत्र ॥८७॥

अथ श्लोकत्रयं ॥ रविः शराञ्ज १५ स्तर्पनः १२
 शशांको लवैर्महीजो वसु ८ मिश्र भागैः ॥ जभा-
 र्गवौ सप्तलवै ७ नभागेर्देवेज्यमंदौ प्रयुतिं कर्गति
 ॥ ८८ ॥ शीघ्रग्रहः स्वोक्तलवैश्चमंदात् द्वीनोऽ-
 थलिषा र्द्विल्लितिकाभ्याम् ॥ तुल्योऽथवा चत
 ध्रुवमित्यशालो योगः स चात्—

अथेत्यशालादिपोगत्रयमाह—रविः शराब्जैरिति—रविः
 शराब्जैः पंचदशभिरंशैः १५ मपुतिं करोति । मंदग्रहे योगं
 करोतीत्यर्थः । एवं चन्द्रस्तपनैर्द्वादश १२ भिरंशैः भौमो वस्तु-
 भिरष्टभिरंशैः बुधश्चक्रौ सप्तभि ७ भोगैः देवेज्यमंदौ गुरुशनी
 नभोगैर्नवभि ९ रंशैरिति । ताजिकाचापाणां मते राहोर्ग्रह-
 त्वेऽपि तस्यांशा नौका तर्हि प्रायस्तस्याः शशकत्वादिति
 गम्यते ॥ ८८ ॥ अथ योगज्ञानोपायमाह ॥ शीघ्रग्रहः
 स्वीकृतलत्रैरिति—शीघ्रग्रहः स्वोक्तलत्रैः रविः शराब्जैरि-
 त्पादिकैरुक्तानौर्मदात् मंदग्रहत्वाद्धीनो भवति तदेतदशाल-
 नामा योगोऽपरनाम मुथशीलः । एतद्रुक्तं भवति एकराशिस्थयोः
 शीघ्रमंदग्रहपौरंतरे क्रियमाणे स्वस्वोक्तभागममाणमंतरं भवति
 तदा योगसंभवः अपिकेऽंतरे योगस्यासंभव इत्यर्थः । एवं
 त्तिन्नराशिस्थयोश्चापि उक्तभागप्रमाणेऽंशान्तरे योगसंभवः ना-
 धिकेऽंतरे । ताजिकांतरवृत्तावपि द्रष्टृदृशपांतरलते सति
 दीर्घांशुल्पा यदि अन्तरभागास्तद्दृष्ट्वा दृशां पश्यति अधिके
 न पश्यति । अल्पे पश्यत्येव । अर्थादिति एवं भविष्यदादि-
 भेदेन विधा अवस्थानिशेषणस्यैव सद्भांतरमाह । अथेति पाद-
 पूरणे । अथवा शीघ्रग्रहो मंदग्रहाच्छिन्नाहान् विलिप्तिकाहान्
 हीनः लितिः कला । तस्या अर्धं त्रिंशद्विकलाः । विलिप्तिका
 विकलाः ताभ्यां हीन इत्यर्थः । लिताहं विकलाभ्यां हीनत्वे
 समता भवत्येव । तथापि मूढानुकूलं कल्पनीयमिति विकल्पः
 छतः । अथ उभावपि नुल्पो समौ भवतस्तदापि मुथशीलः ।
 उदाहरणं— बुधिको लत्रं तत्र भौमः स्वामी भागः १६ मितः
 दशमं राज्यस्थानं तस्य स्वामी रविर्भागद्वयं । सिंहे लत्र-
 स्वामी मरुते ज्ञेयं । दशमेशो राज्यदाता एवं यथामंभवं ।

सर्वत्र ज्ञेयं । अत्रानयोरेतरे भागाः १४ । रविः मुथशिल-
 क्तु । उक्तं च ग्रंथांतरे— “ तिथीननागाहनवांगगोऽंशे
 १५।१२।८।७।९।७।९ दंते द्युतिं मंदस्वगे त्वमन्दः ॥ एकक्षंगः
 पृष्ठत एत्प दीर्घागिस्तथाल्पैः मथमो यमाद्यैः ॥ १ ॥ क्षेत्रा-
 त्यगश्चाशु गतिर्विवक्ष्यैरंशान् स्थिरस्यापि परक्षंगस्य ॥
 यदेत्यशालं मुनयो वदन्ति योगं भविष्यत्फलदं तदैष्यम् ॥२॥
 गणेशकृतवर्षफलपद्धतौ “एकक्षेऽधिकगोऽल्पगात्.....काल-
 वो दीर्घांशमध्ये क्रमात् ॥ तद्वाह्ये भवेदष्टचक्रं मुथशिलं पूर्णं तु
 तौ चेत्समौ ॥ आत्पांशस्य चलात्स्वदीप्तिविवरे मंदेऽग्रगोप्ये-
 पकं ॥ दीर्घंशावधि चैकभेऽग्रचले स्यादीशराफाह्वयः ॥१॥
 प्रोक्तोऽयं फलदः पुरा तदितरे स्वाख्याफलास्तेऽथवाब्जस्था-
 पीहभवेद्दुपोर्मुथशिलः कंबूल उक्तश्च ते ॥ स्वक्षेत्रे शुभवा स्व-
 हृदकमुखे मध्ये स्वनीचारिभे नीचाः स्पुः सततं पृथग्गृहगते
 अन्योन्यदृष्टापि ते ॥२॥ पुनः । लग्नेशोऽप्यष्टमाधीशो मुथेशश्चैक-
 राशिगः ॥ तद्वर्षे मरणं वाऽपि भिन्नक्षे इत्यशालकृत् ॥ १ ॥ पुन-
 र्विशेषश्चात्र वामनताजिकात् ॥ ईषत्फलोऽसौक्यितश्च भागैः
 स्वल्पैस्तथा मध्यबलः सचोक्तः । एकांशकस्थे समलितिकेऽत्र
 शीघ्रे च मंदे फलमत्र सम्यक् ॥ १ ॥ राशयंतगः शीघ्रगति-
 स्थिरस्य भागान्विविक्षुः परराशिगस्य । यदा भवेत्तत्प्रवदति
 योगमेषो भविष्यत्फलदं सदेव ॥ २ ॥ लिप्तार्द्धविलितिका-
 भ्यां यदि हीनो मंदतोऽथ तुल्यः स्यात् ॥ तत्पूर्णमित्यशालं मुथ-
 शिलमथ कथ्यते तज्ज्ञैरिति ॥ चंद्रमसा सह मुथशिलं करोति
 बुधश्चंद्रं विना अन्यैर्ग्रहैः सह शुक्रचंद्रबुधविवर्जितैरन्यैः सह । रवि-
 भौमगुरुशनिभिः सह । भौमशनिबृहस्पतिभ्यां सह बृहस्पतिः शनि-
 भा सह शनिगुरुणासह चारवशात् शीघ्रगतिर्भवति तदा नान्य-
 था । उक्तं च—“सूर्यः शनिः शीघ्रगतिश्च चारवशेन मंदग्रह-

पृष्ठवर्ती ॥ गत्वा स्वयं चेन्नवभिस्त्वथाल्पैर्भागैर्पुंति मंदगतिं
विदुष्यात्” इति ॥ १ ॥ वक्रगोऽपि ग्रहः इत्यशालं प्रकरोति
तस्परद् इति नामांतरं । उक्तं च-चक्रेण द्युमणिकराभिगामि-
त्राऽस्तं प्राप्तेन व्यपरिपुनाशगागामि वा कूरेण ॥ क्रमिवन
सः सदेत्यशालस्तद्दर्शं हरति फलं ग्रहर्षणीयम् ॥ ८९ ॥

अथेशराफयोगमाह—

शीघ्रग्रहो मंदस्वगा यदाऽग्रे प्रयान्ति रूपांतरभा-
गकेन ॥ तदीशराफः कथितो महद्भिः कष्टप्रदोऽसौ
मुशरीफको वा ॥ ९० ॥ रात्रोश्वरश्चेद्विस्वगेन सार्द्धं
करोति नूनं यदि चेत्यशालम् ॥ कबूलकोऽसौ क-
थितस्त्रिभेदैः संपूर्णमध्याधमकैर्महद्भिः ॥ ९१ ॥

शीघ्रग्रह इति—शीघ्रग्रहो मंदग्रहादेकेनांशादिनाऽधिके
नांशाधिको भवति तदेशराफयोगोऽपरं नाम मुशरीफकोऽय
योगः कष्टप्रदः । स शीघ्रग्रहोऽर्कभागगः शुभः । मन्दमतिक्रम्य
द्वादशभागांशरेऽग्रमस्तदा शुभेष्टफलप्रदः । उदाहरणं—
“धनुर्विलग्रे गुरुदृष्टि १६ भागो बुधोऽद्विचंद्रै १७ मिथुने गतोऽत्र
न कल्पकापां परलाभसिद्धिः ६ स्पात्पिठतुल्येऽ २८ अत्र बुधे
तदामिः ॥ १ ॥ पुनर्बुधे २८ भागतुल्ये सति अर्कभागान्तरे बली बुधो
जानस्तेन तदा परमातिः । उक्तं च-धरो धराधरे त्वं पुरः स
ईशराफकः ॥ शुभो न मूसरीफकः शुभोऽर्कभागस्तु चेत्
॥ १ ॥ ९० ॥ अथ कबूलयोगमाह—रात्रोश्वरश्चेदिति—
रात्रोश्वरश्चंद्रश्चेदि द्विस्वगेन सार्द्धं ग्रहद्वयेन सह इत्यशालं
हरोति तदा कबूलनामा योगः पूर्वमृभयोर्मुखशितो भवति । त-

न्मध्ये चंद्रोऽप्येकेन सह मुत्थशिलं करोति तदा कंबूल इत्यर्थः।
 यतः सर्वैः ग्रहैः सह चंद्रः इत्थशालकारकः सर्वभ्योऽपि शीघ्रत्वात्
 चंद्रेण सह कोऽपीत्थशालको नेति तात्पर्यार्थः । स कंबूल-
 योगः । संपूर्णमध्याधमकैस्त्रिभेदस्त्रिभकारः ॥ ९१ ॥

मिथः स्वगेहोच्चगतौ प्रधानं मध्यं स्वगेहारिगृहा-
 दिगौ च ॥ नीचारिगेहावधमं निरुक्तं कंबूलकं
 चेदथ संग्रहज्ञैः ॥ ९२ ॥ यदीत्थशालः स्वचरैश्च-
 सौम्यैः कृतोऽदलमे परिपूर्णकश्च ॥ धत्ते तदासौ
 विविधान् विलासान् धनागमं कांतिविवर्द्धनं
 च ॥ ९३ ॥

तदेवमकारत्रयमाह—मिथः स्वगेहोच्चगताविति— उभावपि
 ग्रहौ स्वगेहोच्चगतौ स्वराशिस्वोच्चस्थौ भवतः । तदा कंबूलं
 प्रधानं ज्ञेयं । मध्यस्वगेहारिगृहादिगैर्वा तन्मध्यादेको ग्रहः
 स्वगृहे स्वोचे वा तदन्यो ग्रहः शत्रुस्थो नीचस्थो वा तदा
 मध्यकंबूलं ज्ञेयं । मध्यमफलो नाति श्रेष्ठो नात्पधमः ॥
 नीचारिगेहावधममिति—उभावपि शत्रुनीचराशिगतौ
 तदा अधमकंबूलमिति प्रकारत्रयं । तथा च लग्नेशकार्यशौ
 स्वगृहोच्चेवर्तमानौ कृतमुत्थशिलौ तथापि चंद्रोऽपि स्वोचे स्वगृहे
 वर्तमानः कृतमुत्थशिलं तदोक्तयोगः । अन्यथा मध्यमाधमौ
 ग्रंथोक्तवत् ज्ञेयौ । तत्रोदाहरणं— मेषलग्ने भौमभागाः ९
 कर्केशचंद्रांशाः २८ सूर्यांशाः २ एवमपरेऽपि कंबूलाः । यथा
 चक्रिणो बुधान्मंदग्रहात् १११४।५५।५४ गतिः ३८।५२
 शुक्रः शीघ्रग्रहो १११०।१५।२३ गतिः १३।२ अंतरे क्रिय-
 मासो अंशाः ४।४० स्वोक्तलवा ७ मध्ये हीनस्तेनेत्थशाल-
 कृत् । शुक्रो बुधेन सह । एवमंतरे क्रियमाणे सप्तभ्योऽधिके

न्यूनान्तरेण योगकृत् एवमन्येषां ग्रहाणामपि ज्ञेयं । शुक्रः
शीघ्रो १।१०।१५।२३ रवेः १।१।२६।५१ मंदादेकेनांभा-
धिकस्तेन रविणा सह. मूसरीफकारी । एवमन्येऽपि । चंद्रः
शीघ्रः रविशुक्राभ्यां मंदाभ्यां हीनोऽपि उक्तभागेभ्यो १२
अधिकन्यूनान्तरं तेन न कंबूलकृत् । ग्रन्थान्तरे. “उभये-
त्यशालयोगे यदि चन्द्रोऽप्यत्र मुत्थशिलविधापी ॥ तत्कम्बूलं हि
भवेदुत्तममध्यमाथमैर्भेदैरिति” ॥९२॥९३॥ इति योगत्रयम् ॥

अथ वर्षेशार्थं त्रिराशिनाथाः ॥ मेपा-
दितश्च हरिभाजनुपश्रतुर्णां सूर्यास्फुजिच्छनि-
सिता दिनपास्त्रिभानाम् ॥ शत्रौ सुरेज्यशशिसौ-
म्यकुजाः सदेशाः क्रोडारनाकपतिवंदितरा-
त्रिनाथाः ॥ ९४ ॥ घसे दिनाधिपसदेश्वरयोस्तु
मध्ये यः स्यात्तयोर्बलयुतस्त्रिभपो निरुक्तः ॥
रात्रौ सदाधिपनिशेश्वरयोर्बलाद्वयो ज्ञेयो बुधैस्त्रि-
भपतिः स्वचरो नितान्तम् ॥ ९५ ॥

अथ वर्षेशार्थं त्रिराशिनाथानाह । मेपादित इति—
अथ ते राशयः पदार्थाश्चेते त्रिराशं यद्विवारात्रिमदालक्ष-
णास्तेषां नाथा इति । मेपादितश्चतुर्णां भानां राशीनां तथा
हरिभात् सिंहाच्चतुर्णां राशीनां तथा धनुर्द्धरराशितश्चतुर्णां
राशीनां क्रमात् सूर्यशुक्रशनिशुक्राः दिनपाः । दिवा वर्षलम्बे
सति पतपो भवति । तद्यदा दिवावर्षलम्बं भवति तदा मेपस्य
सूर्यः वृषस्य शुक्रो मिथुनस्य शनिः कर्कस्य शुक्रः पुनः सिंह-
स्य सूर्यः वन्पायाः शुक्रः तुलायाः शनिः वृश्चिकस्य
शुक्रः एवं धनुषः मूर्यः मकरस्य शुक्रः कुंभस्य शनिः मीन-

स्प शुकः ४ इति । क्रोडारनाकपतिवृन्दितरात्रिनाथाः श-
निभौमगुरुचंद्राः । यथा मेपस्य सदा शनिः स्वामी वृषस्य
भौमः मिथुनस्य गुरुः कर्कस्य चंद्रः सिंहस्य शनिः कन्यायाः
भौमः तुलाया गुरुः वृश्चिकस्य चंद्रः । एवं धनुषः शनिः मकरस्य
भौमः कुंभस्य गुरुः मीनस्य चंद्र इति ॥ ९४ ॥ एतेषां मध्ये
कस्त्रिराशिपस्तमेवाह— घस्त्रे दिनाधिपेति— घस्त्रे दि-
वसे पूर्वोक्ताधिपसदेशयोर्मध्ये यो बलपुतो बलधान्भवेत् स
त्रिभपस्त्रिराशिनाथ उक्तः । एवं सदेशरात्रोशयोर्मध्ये यो बल-
वान् स त्रिराशिनाथः । अथात्र दिवावर्षलग्नं कर्कस्तस्य स्वामी
चंद्रः धनयोर्मध्ये बलवान् शुकः । तेन त्रिराशिनाथः शुकः ।

पुरातनमिदं त्रिराशिपतिपन्त्रचक्रम् ।

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
सू	शु	श	सु	सू	शु	श	शु	सू	शु	श	शु
वृ	च	बु	म	वृ	च	बु	म	वृ	च	बु	म
श	मं	वृ	च	श	म	वृ	च	श	म	वृ	च

उक्तं च
संज्ञान्तरे—
“मेपादि च-
तुस्त्रैराशिके-
श्वराः रवि-

सिताकिंभृगवोऽहि ॥ गुरुशशिवुधभौमाः शनिकुजगुर्विन्दवः
ततम् ॥ ९५ ॥

अथवा ॥ घस्त्रेशाः स्फुजिदैनिदैत्यसचिवा
जीवेन्दुचन्द्रात्मजाः । माहेयार्कजभौमदेवगु-
रवश्चन्द्रास्त्रिभेशा इमे ॥ घस्त्रे जीवविधुज्ञभौमतप-
नाः शुक्रार्किशुक्रार्कजा भौमेज्यक्षणदाधिपा नि-
शिगता लग्ने त्रिभेशा ह्यजात् ॥ ९६ ॥

अथ प्रकारान्तरेण सर्वसम्मतं प्रवर्तमानं त्रिराशिनाथमाह—
घस्त्रेशाः स्फुजिदैनीति—दिवा वर्षलग्ने मेपस्य सूर्यः वृषस्य

संभति लोके वर्त्तमानं त्रिराशिपतिचक्रमिदम् ।											
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
सू दिवा	शु	श	शु	वृ	चं	वृ	म	श	म	व	च
वृ रात्रौ	च	बु	म	सू	शु	श	शु	श	म	वृ	च

शुक्रो मिथुनस्य शनिः कर्कस्य शुक्रः सिंहस्य गुरुः कन्या-
याश्चन्द्रः तुलाया बुधः वृश्चिकस्य भौमः धनुषः शनिः मक-
रस्य भौमः कुम्भस्य गुरुः मीनस्य चन्द्रः एवमेते त्रिरा-
शिनाथाः । रात्रौ वर्षलग्ने मेषस्य गुरुः वृषस्य चन्द्रो मिथु-
नस्य बुधः कर्कस्य भौमः सिंहस्य रविः कन्यायाः शुक्रः तुलायाः
शनिः वृश्चिकस्य शुक्रः मकरस्य भौमः कुम्भस्य गुरुः मीनस्य
चन्द्रः एते त्रिराशिनाथाः । अत्र सदेशत्वं नास्ति यथाऽत्र दिवा-
वर्षलग्नं कर्कस्तेनशुक्रस्त्रिराशिनाथः ॥ ९६ ॥

अथ वर्षेशनिर्णयः ॥

अथ समाधिपतेः स्फुटनिर्णयो नहि कृतो यदि
वर्षनिवेशने ॥ कथमिदं फलमत्र विनिश्चितं भवति
सोऽयमतः प्रविचार्यते ॥ ९७ ॥ जन्माङ्गणोऽद्वाङ्गण-
तिस्त्रिमेशो मुन्धाधिपोऽर्को दिवसे निशीन्दुः ॥
अमीषु यो वीर्ययुतोऽद्दलग्नं पश्येत् ध्रुवं वर्षपतिः स
चात्र ॥ ९८ ॥ यद्यत्र लग्नं बहवो नभोगाः पश्य-
न्ति चेत्पञ्च दिवौकसां हि ॥ मध्येऽधिकारा बह-
वो हि यस्य तस्याद्दपत्वं गदितं प्रवीणैः ॥ ९९ ॥
दृष्टतुल्यकत्वे सबलोऽद्दनाथः स्याद्दीर्यसाम्ये-

ऽब्दपतिश्च तेषाम् ॥ दृष्ट्याऽधिको यः कथितो
 दृगादिसाम्येऽतिहेशोऽब्दपतिश्च सम्यक् ॥१००॥
 मासप्रवेशोऽब्दपलग्नाथो मासप्रभुर्वै परिकल्प-
 नीयः ॥ शुभेशलग्नस्य पतिर्दिनेशो विचिन्तनी-
 यस्तु शुभाशुभार्थम् ॥ १०१ ॥ प्रश्नाङ्गपो वर्ष-
 पतिः प्रकल्प्य सूर्येश्वरो जन्मविलग्ननाथः ॥
 मुन्थाधिपः प्रश्नविलग्नतश्च त्रिराशिपो घसपतिः
 पुरावत् ॥१०२॥ इति वर्षेशविचाराध्यायः ॥

अथ वर्षेशार्थं पंचाधिकारिणः वर्षशनिर्णयं चाह ॥ अथ
 समाधिपतेरित्यतश्चत्वारः श्लोकाः सुकराः । विशेषश्चायं । वर्षश-
 निर्णये बलहीनो यो लग्नं पश्यति स एव वर्षेशः कार्यं इति
 रहस्यं । दृष्टिरहितोऽविक्रमलोऽपि न कार्यः । यत उक्तं ग्रह-
 ज्ञानभरणनाजिके—“मुन्था सवांगाब्दशरीरनाथादि इन्दुनि-
 शीच त्रिभेशाः पंचग्रहाणामधिको यः स च हायनेशः ॥
 ॥ १ ॥ लग्नं न पश्यत्यधिवीर्यस्तेनो न सोऽब्दपो हीनबलोऽब्द-
 नाथः ॥ लग्नं प्रपश्यत्यधिवीर्यसाम्ये दृष्ट्याधिको यः स च
 हायनेशः ॥ २ ॥ दृष्टेऽब्दपत्वे बहुस्वेचराणां स्युः पंच-
 चर्या बहवोऽधिकाराः ॥ यस्याब्दपत्वं खलु तस्य कल्प्यं
 दृष्ट्यादिसाम्येऽह्नि रवेर्निशीन्दुः ॥ ३ ॥ त्रिराशिकेशो न भवे-
 दसौ चेच्चंद्रेश्वरत्वेऽपि स्वगेन येन ॥ मुख्याख्ययोगस्य य ईश
 उक्तो विना न चेन्दुर्गृहपोऽब्दपस्तु ॥ ४ ॥ पश्यति पंचापि न
 चेद्विलग्नं तदेषु वर्गाधिक ईश उक्तः ॥ वर्गे समानेऽपि
 च योऽधिवीर्यः स एव स्वेतो ग्रहविद्भिराद्यैः” ॥ ५ ॥
 पुनरुक्तं च—“निश्यब्जक्षपतिर्दिवाकंभपतिर्जन्माब्दलग्न-

त्थिहेशात्त्रैराशिकरोऽत्र पंचसप्तदा वीर्षाधिको लग्नदृक् ॥
 सोऽब्देशोऽल्पवलेऽपि दृष्टिसहितः सौम्ये वटे योऽधिदृक्
 दृक्साम्येऽहि रविर्निशीन्दुरसुकौ नोचेत्रिराशीश्वरः ॥ १ ॥
 यथाऽत्र जन्मलग्नस्वामी गुरुः १ वर्षलग्नस्वामी चन्द्रः २
 मृथहास्वामी शनिः ३ दिनपतिः सूर्यः ४ त्रिराशिकेशः
 शुक्रः ५ । शनिचंद्रौ लग्नं तुल्यं पश्यतः तेन साम्यत्वाद्
 वटाधिकश्चंद्रो वर्षेशः । विशेषोऽयं—“बह्नाधिकारोऽपि न वी-
 क्ष्यते लग्नमस्य न वलं स्यात् ॥ तुल्याधिकारवानपि पश्यन्ति
 लग्नं च वलपुक्तः ॥ १ दृष्ट्या सबटोऽपि वर्षेशश्चेत्पंचापि
 तुल्यं पश्यन्ति तदा यस्य बहवोऽधिकाराः स वर्षेशः । यदि
 पंचापि न पश्यन्ति तदा पंचवर्गेषु यस्याधिकवर्गः स वर्षेशः ।
 यदि पंचानामपि अधिकारदृष्टिवलानां समत्वं तदा मृथ-
 हेशो वर्षेशः इति । समरसिंहलुवी—वटस्य साम्ये च दिवा-
 र्कस्येन्द्रोः रात्रौ च ॥ शशधरेश्वर्ये येन सहास्य मृथशिलं स पति-
 श्चंद्रेश्वरस्तदने ” ॥ १ ॥ शशधरेश्वर्यं इत्यस्य व्याख्या । चंद्र-
 स्वेश्वरत्वे जाते येन ग्रहेण सह चंद्रो मृथशिलं करोति स
 ग्रहो वर्षेशः । तं मृथशिलं विना चंद्रेश्वरः चंद्र एव वर्षेश्वर
 १ इति ॥ अथ वर्षेशानपते आचार्यैर्भिन्नभिन्नमुक्तमस्ति । परं
 बहुमतमन्वेष्टव्यमिति रहस्यं । “आगमज्जपोतिशारत्रं विप्रति-
 पन्तौ न योग्यमस्माकं” इत्युक्तत्वात् ॥ १०० ॥ अथ
 मासेशदिनेशज्ञानमाह— मासप्रवेशोद्भव इति—स्पष्टार्थः
 ॥ १०१ ॥ अथवर्षलग्नत्पंचाधिकारज्ञानमाह—प्रश्नांगप इति—
 यस्मिन्समये पृच्छकः पृच्छति तत्सामयिकलग्नं भ्रष्टलग्नं प्रश्न-
 लग्नस्वामी प्रकल्प्य प्रश्नलग्नानुर्थभवनस्वामी जन्मलग्न-
 स्वामी प्रकल्प्य प्रश्नलग्नमुंथाधिपः । त्रिराशिनाथः वर्ष-
 लग्नवद् घटेशास्फुजिदैर्निदैर्पदत्पादिना कार्षी घनपतिः

पुरावत् । घस्रपतिग्रहणात् रात्रिपतिरपि ज्ञेयः । दिवाग्रशनलग्ने रविः रात्रिग्रशनलग्ने चंद्र इत्यर्थः । मुंथाज्ञानं वक्ष्यति । पावत्तमं वर्षं तन्मुंथाशब्देनोच्यते इति कल्पनां कृत्वा वर्षेशं च कृत्वा फलाफलं वाच्यं ॥ १०२ ॥ इति वर्षेशविचाराध्यायः ॥

अथ वर्षेशफलाध्यायः ॥

पृष्ठाष्टान्त्यविवर्जितोऽस्तरहितः सन्मित्रवर्गे स्थितः
 पुष्टोऽसौ विविधं सुखं धनचयं पुत्रार्थमित्रादिकम् ॥
 मध्ये मध्यमिदं करोति विफलं नष्टेरितो
 भीतिकृत् दग्धे रोगभयं नृणां धनहृतिः स्या-
 त्स्वीयपाकोदये ॥ ३ ॥ अन्दाधिपेऽवरमणौ
 सबले प्रतिष्ठा प्राप्तिस्ततो निजकुले बहुराज्य-
 लाभः ॥ स्थानान्तराद्भवति मूधनकीर्तिमित्र-
 लाभस्तथा बहुसुखानि रिपोर्विनाशः ॥ ४ ॥
 पुत्रानृपात्सुजनतोऽल्पसुखं नराणां स्यान्मध्यवी-
 र्यसहिते शुभगौ दशायाम् ॥ कुर्याद्दरिद्रमपि रोग-
 भयं विवादं लोकैस्तथा नृपजनैः सह चाल्पवैरम्
 ॥ ५ ॥ नष्टे रवौ भवति वैरिजनाद्विरोधो रोगा-
 गमो निजजनाद्भयमुग्रकं स्यात् ॥ द्रव्यक्षयश्च
 सततं कलहः स्वमित्रात् दग्धे च दूरगतिदौस्थ्य-
 जनापवादः ॥ ६ ॥ इति रविफलं सम्पूर्णम् ॥
 वर्षाधिपे हिमरुचौ परिपूर्णवीर्यो वित्तागमो नृप-
 जनाभ्रपतेर्धनाप्तिः ॥ सौख्यानि चात्र विविधानि

कलत्रतःस्युः श्वेतादिवस्तुवशतः प्रकरोति लाभम्
 ॥ ७ ॥ मध्ये विधुर्नृपजनाञ्जृपतेर्विरोधं विप्रक्षयं
 स्वजनतः प्रकरोति वैरम् ॥ स्त्रीवर्गतः सतत-
 मल्पसुखं कृशत्वं वैराग्यदुःखजननं भयमुग्रकं
 च ॥ ८ ॥ नष्टे भयं भवति वातकफादिपीडा
 वैरोदयो निजकुले नृपतेर्विरोधम् ॥ स्थानान्तरा-
 द्विपुभयं त्वसुखं च दग्धे मृत्योर्भयं तनुभृतां हि
 भृगोश्च पाके ॥ ९ ॥ इति चंद्रफलम् ॥ वीर्या-
 न्विते क्षितिसुते नृपतेर्द्वनासिः सेवापते रिपुग-
 णाद्विजयो रणश्च ॥ सेवाधनं भवति मार्गवशाच्च
 सौर्यं स्त्रीसङ्गमाच्च विविधं सुखमत्र विन्ध्यात् ॥
 ॥ १० ॥ मध्ये कुजे भवति लोहभयं विवादं
 कुर्पात्कृशत्वमखिलाङ्गमनल्परोगम् ॥ वैरोदयं
 नृपजनेषु धनक्षयं च चौराद्रयं स्वजनतो लथवा-
 नराणाम् ॥ ११ ॥ चौरासरुग्ज्वलनभीत्यपकी-
 र्चिलाभः पिचोदयो भवति पादमुखाक्षिदेशे ॥
 दुष्टाद्रयं निजजनाद्धनधान्यनाशः स्त्रीमित्रबन्धु-
 कलहं क्षितिजे विनष्टे ॥ १२ ॥ इति भौमफ-
 लम् ॥ वर्षाधिपे शशिसुते सबलेऽतिसौर्यं सेवाधनं
 लिखनतः पठनादिलाभम् ॥ स्त्रीमित्रसौम्यमहलं
 सुततश्च नूनं वाणिज्यतो धनसमागमनं विला-
 सम् ॥ १३ ॥ मध्यश्च सोमतनयो निजवाक्पदो-

पात्सर्वार्थहानिमत्तुलां प्रकरोति भूपात् ॥ स्त्रीमित्र-
 पुत्रकलहं सुखमल्पमत्र वैरोदयं नृपजनाच्च जनाच्च
 तद्वत् ॥ १४ ॥ नष्टे बुधे नृपभयोऽन्यतमाद्धितश्च
 कुंशोदयं स्वजनतोऽर्थभवो विवादः ॥ चोराभयं
 हृदि गलामयकृत् च नेत्रे पीडा भवेन्निखिलम-
 ध्यमकं च दग्धे ॥ १५ ॥ इति बुधफलम् ॥ देवार्चितो
 बलयुतः प्रमदाविलासं कुर्यात्सुमित्रसुततो वि-
 विधं च सौख्यम् ॥ वित्तागमं नृपतितो विजयं रिपू-
 णां विश्वासतां सकललोकजनेषु शश्वत् ॥ १६ ॥
 नाकेश्वरस्य सचिवोऽल्पबलो नितान्तं लोकैर्वि-
 रोधमशुभं प्रकरोति भूपात् ॥ वैरोदयं स्वजनतश्च
 वैरैर्विवादं कुर्यात् कृशत्वमपि चौरभयं सदाऽसौ
 ॥ १७ ॥ निन्द्ये गुरौ खलु भवेच्च यतोऽर्थनाशो
 धर्मार्थहानिसुखबन्धुविरोधपीडा ॥ पादाक्षिगुल्फ-
 जवरे जघने नराणां वातार्तिकृत्स्वरिभयं जलसंक्षयं
 स्यात् ॥ १८ ॥ इति गुरुफलम् ॥ दैत्येश्वरस्य सचिवः
 परिपूर्णवीर्यो दद्याद्वरान्नवनितासुविलासहासम् ॥
 आरोग्यताखिलविलाससुखं च लाभं क्षेम प्रता-
 पविजयं सुमतिः प्रसादः ॥ १९ ॥ मध्ये नृपा-
 त्स्वजनतस्त्वरितो विरोधः श्लेष्मार्तिकृच्च सुत-
 दारभयं च कष्टम् ॥ कार्यार्थहानिमपि मेहरुजो-
 दयं च कुर्यान्न सौख्यमिह स्वीयदशाप्रवेशे ॥ २० ॥

निन्दे सिते खलु जनात्कलहो नितान्तं स्याद्वै-
 रितो नृपजनादसुखत्वमत्र ॥ सौर्यार्थहानिरति-
 शोकभयं विवादो दग्धे स्वपाकविषये मतिसंक्षयं
 च ॥ २१ ॥ इति शुक्रफलम् ॥ मंदेऽन्दपेऽधिक-
 बले वनपर्वताच्च लाभो महान् भवति भूतरूप-
 णाच्च ॥ वाणिज्यकृष्यवनितार्थसमागमश्च म्ले-
 च्छात्खलान्निजजनात्सुखमत्र नूनम् ॥ २२ ॥
 मध्यः शनिः स्वजनराजजनाद्विरोधं वातार्ति-
 रुरु च नरपृष्ठिगलेषु नेत्रे दारिद्र्यदुःखपरिपीडन-
 मत्रकुर्ष्याद्वैराग्यमर्थपरिहानिसुहृद्विरोधम् ॥ २३ ॥
 निन्दे तु सर्वमधमं नृसुहृद्विरोधं कष्टं क्रियावि-
 फलताऽनिलरुग्णविकारः ॥ कार्यार्थहानिरथ पुत्र-
 सुहृद्विपत्तिर्दग्धेऽर्कजे मरणजं हि भयं नराणाम्
 ॥ २४ ॥ इति शनिफलम् ॥ इति ताजिकसारे
 वर्षेशफलम् ॥

अत्र वर्षेशफलश्लोकाः स्पष्टाः । तत्र फलविषये ग्रहाणां
 चत्वारो भेदाः पूर्णवर्तं १, मध्य वर्तं २, नटवर्तं ३, दग्ध-
 वर्तम् ४ ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥ ९ ॥ १० ॥
 ॥ ११ ॥ १२ ॥ १३ ॥ १४ ॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥
 १८ ॥ १९ ॥ २० ॥ २१ ॥ २२ ॥ २३ ॥ २४ ॥

अथैषां लक्षणम् ॥ स्वस्वोच्चकेषु परिपूर्णवर्तं
 स्वगानां हृद्वाग्निभागकनवांशगतेषु मध्यम् ॥

नीचारिवेश्मसहितेषु च दग्धवीर्यमस्तारिगे भव-
ति नष्टवलं समन्तात् ॥ २५ ॥

अथैषां लक्षणमाह— स्वस्वोच्चेष्विति—स्वराशस्थे स्वो-
च्चस्थे ग्रहे पूर्णवलम् । हृदात्रिभागनवांशगतेषु स्वत्रिंशांशे १
स्वद्रेष्काणे २स्वनवांशे ३ ग्रहे मध्यवलम् ॥ अस्तारिगे नष्टवलम्—
अस्तंगते ग्रहे शत्रुराशस्थे ग्रहे यद्वलं भवति तन्नष्टवलं ज्ञे-
यम् ३ ॥ नीचारिवेश्म इति नीचस्थः । शत्रुगृहे यो गृह-
स्तस्य यद्वलं तद्वलं दग्धं ज्ञेयम् ४। वर्षाधीशो भवेद्राजा पुगेधा
जन्मलग्नः ॥ मंत्री च मुंथाधीशो होरेशः सैन्यनायकः ॥
॥ १ ॥ रसादिसस्पधानूनां त्रैराशिपतितस्तथा ॥ २५ ॥

अथ मुन्थास्पष्टीकरणम् ॥ याताब्दसंख्याद्रवि-
भिर्विभक्ताच्छेषेयिहा स्यादथ जन्मलग्नात् ॥
जन्मांगभागैः सहिता लवाद्यास्तात्कालिका
सा द्युगतिः प्रयुक्ता ॥ २६ ॥ मुंथागतिः प्रति-
दिनं शरल्लितिकाश्च यत्स्थानगा भवति तद्भवने
नियोज्या ॥ सौम्यान्विता स्वपतिना सहिते-
क्षिता चेत् सौख्यार्थदा विविधकार्यकरा नि-
रुक्ता ॥ २७ ॥

अथ मुथहाज्ञानमुच्यते । याताब्दसंख्यादिति—
याताब्दसंख्याद् द्वादशभक्त्यात् शेषा गता इयिहा मुंथा स्यात् ।
जन्मलग्नान्जन्मलग्नमादित्य गणानाकाळे पादक् अंशादि
पटं लघ्नं तेन पुता सती तात्कालिका वर्षलग्नसमपिका
वाया द्युगतिः मुंथा प्रयुक्ता भवेत् । यथा गताब्दाः ५९ द्वादश-

भक्ताः शेषं ११ तेन एकादशी मुंथा गता द्वादशी वर्तमाना ।
 अतो जन्मलग्नादणिते ज्ञाता द्वादशे भागे चत्वारो भ्रमा गताः
 पंचमभ्रमस्यैकादशद्वादशभिः २ । परावृत्तैको भ्रमः । अतो
 द्वादशे भावे यो राशिः स वर्षलग्ने यस्मिन्भावे आगत-
 स्तत्र मुंथा ज्ञेया । अत्र जन्मलग्ने द्वादशभावे कुंभलग्नं वर्षलग्ने-
 ऽष्टमे भावे कुंभलग्नं अतो अष्टमे भावे मुंथा । स्पष्टार्थं । जन्म-
 लग्नांशादिना ० । ११ । १ पुता १० । १ । ११ । १
 मुथा १, मुथिहा २, इंधा ३, इंधिहा ४, अंधिहा ५,
 इत्यादि नामानि मुंथायाः ज्ञेयानि । मुंथा सूर्यपुता मुथहा-
 धिपतिः लग्नस्थितेथा सुर्येपि वृषगा पुंस्त्रियादिसाम्येधिहेश
 इति निदर्शनानि । द्रष्टव्यानि लग्नस्थितेथा सूर्येधिहा इत्या-
 दिषु पूर्वकर्मधारयः समाप्तः कार्यः इति । शेषं स्पष्टम् ॥ २६ ॥
 अथ मुंथागतिमाह—मुंथागतिरिति—जन्मदिनमारभ्य
 प्रतिदिनं २ पंच ५ कला गतिर्ज्ञेया । वर्षलग्ने - यस्मिन्भावे
 मुंथा आगता तत्र यो राशिस्तस्यपोऽधिपः स मुंथास्वामी
 ज्ञेयः । शेषं स्पष्टम् ॥ २७ ॥

प्रश्नांगकालेऽर्कलवैः शशांको यावत्प्रमाणैः प्रभ-
 वेच्च मुन्था ॥ तत्तुल्यभैः प्रश्नविलग्नतश्च केचि-
 त्सुखात्तं प्रवदन्ति तज्ज्ञाः ॥ २८ ॥ अथ प्रतिभा-
 वफलानि ॥ लग्नस्थितेथा प्रकरोति सौख्यं
 नृपप्रसादं विजयं रिपूणाम् ॥ हर्षोदयं बाहुबले
 प्रतापं वृद्धिं विलासं धनलाभमुग्रम् ॥ २९ ॥
 मुंथा धनस्था धनधान्यलाभं करोति मिष्टान्न-
 समागमं च ॥ सर्वार्थसिद्धिं निजबाहुवीर्यात्सुखो-

दयं मित्रसुतोदयं च ॥ ३० ॥ लोकाज्जयं
 निजजनाच्च सहोत्थसौर्यं देहार्तिरूक् सकलका-
 र्यसमृद्धिदात्री ॥ सत्संगमं च सबला तनुते हि
 मैत्री मुंथा पराक्रमगता नृपतिप्रसादम् ॥ ३१ ॥
 वित्तक्षयं रिपुजनादसुखस्य वृद्धिं वैरोदयं स्वजन-
 रोगजनेषु कुर्वात् ॥ गुप्तार्तिकृत् हृदि रुजं च
 विवृद्धिदात्री तूयैत्थिहा विविधरोगभयानि
 पुंसाम् ॥ ३२ ॥ प्रतापमाहात्म्यसुरार्चनं च
 स्याद्बुद्धिवृद्धिर्यशसः प्रवृद्धिः ॥ वित्तप्रलाभं
 जनताप्रसादः पुत्राप्तिसौर्यं सुतर्गेत्थिहायाम् ॥
 ॥ ३३ ॥ नृपाद्रयं चौरभयं कृशत्वं निरुद्यमत्वं
 रिपुजं भयं च ॥ कार्यार्थहानिं कुमतीष्टवैरं पष्टे-
 त्थिहा दुष्टरुजं विदध्यात् ॥ ३४ ॥ सौख्यार्थ-
 नाशो वनितादिकष्टं चिन्ता मनोमोहमनल्परो-
 गम् ॥ क्लेशोदयं श्रेष्ठजनेषु वैरं यशोविनाशो मद-
 र्गेत्थिहायाम् ॥ ३५ ॥ दुष्टामयार्तिर्धनधान्य-
 नाशो विपक्षभीतिर्यमनानि मोहः ॥ कांतेर्विना-
 शः स्वजनेषु पीडा नृपाद्रयं चाष्टमर्गेत्थिहायाम्
 ॥ ३६ ॥ धर्मार्थलाभं स्वजनेषु मैत्रीं नृपोत्तमैः
 प्रीतियशोदयश्च ॥ प्रमोदभाग्योदयकार्यसिद्धिं
 पुण्योपगंया प्रकरोति सौख्यम् ॥ ३७ ॥ मनो-
 रथाप्तिः स्वजनैश्च सौर्यं निजेष्टमैत्रीं स्वजनोप-

कारम् ॥ भूप्रसादो नभगेत्थिहायां पुण्योदयः
स्याद्विपुलो यशश्च ॥ ३८ ॥

अथ लग्नात् प्रकारांतरेण मुंथाज्ञानमाह—प्रश्नांगका-
लेऽर्कलवैरिति—प्रश्नकाले यावत्प्रमाणैर्कलवै १२ द्वाद-
शांशैः शशांशश्चंद्रो भवेत्तनुल्पजैः प्रश्ने विलग्नमानान् मुंथां
प्रवर्दति वज्रज्ञाः । एतदुक्तं भवति । पस्मिन्द्वादशे चंद्रो भवति
तावत्तमे भावे प्रश्नलग्नान्मुंथा । यदा प्रथमे द्वादशांशे
चंद्रस्तदा प्रथमे भावे मुंथा । यदा द्वितीये द्वादशांशे तदा
द्वितीये भावे । एवमग्रेऽपि कैचिन्मुखाद्यनुर्ध्वमवनाद्गणना कार्या-
इति वदन्ति । मुंथाराशिमादीष्टत्प कुंडलीस्थापना मुंथाहाकुंड-
ली यस्य राशेर्नवांशे लग्नं तद्दाराशिमादीष्टत्प कुंडलीस्थापना
सा नवांशकुंडली । अपरं नाम दलीलकुंडली । ग्रहा पथास्थान्-
स्थाः । इति मुंथाफलमुकराणि ॥ २८ ॥ २९ ॥ ३० ॥
॥ ३१ ॥ ३२ ॥ ३३ ॥ ३४ ॥ ३५ ॥ ३६ ॥ ३७ ॥
नभगेत्थिहायामिति—यथा नभःशब्दस्तान्तस्तथाऽ
कारान्तोऽपि शब्दप्रभेदे वृत्तंते इति ॥ ३८ ॥

मुंथाकुण्डली ।				नवांशकुण्डली ।			
१२		१०		५		३	
१५	मुं११	९		६	४	३	५
	सू				श		५
	रा	८	क			१	५
	२				७		
३		५		८		१०	१२
	४			९		१०	१२
	४					१०	१२

सुखार्थलाभं शुभबुद्धिवृद्धिं मनोरथासिं नृपतेः
 प्रसादम् ॥ निजेटसौर्यं मनसि प्रहर्षं करोति
 मुंथा भवगा शिवत्वम् ॥ ३९ ॥ निरुद्यमत्वं
 निजमित्रकष्टमनेकरुक्कृत्नृपतेर्भयं च ॥ धर्मार्थ-
 नाशो रिपुचौरभीतिस्त्वभीष्टपीडा व्ययगेंथिहा-
 याम् ॥ ४० ॥ मुंथा यदा जन्मनि चाम्बुरंधस-
 तात्यगा यत्र गता समांगे । तद्भावहानिं प्रकरोति
 सौम्यैर्युतैक्षितासौ शुभगां तदा स्यात् ॥ ४१ ॥
 भव्या लग्नभायपुण्यधनगा मुंथा शुभार्थप्रदा
 नानाभोगविनोदसौख्यजनका प्रोक्ता त्रि ३ पञ्च
 ५ स्थिता ॥ नो भव्याऽस्तसुखारिगा व्ययकरा
 प्रांत्या १२ स्थिता चाष्टगा धर्मार्थक्षयकृद्गु-
 गार्तिजननी भीतिप्रदा शत्रुगा ॥ ४२ ॥ मुन्था
 सूर्ययुता करोति नृपतः सौर्यं महत्स्वामिनां
 सौम्यादद्या शुभधीप्रदा कुजयुता रक्तार्तिकष्टप्रदा ॥
 मंदादद्या त्वसिलामयार्तिजनका दुःखप्रदा वा भृशं
 स्त्रीपुत्रात्सुखदा सुरेज्यसहिता शुक्रान्विता स्या-
 च्चया ॥ ४३ ॥ सौम्यादद्या धनधीप्रदा स्वप-
 तिना युक्ता शुभा कीर्तिता देवेज्येन विलोकि-
 ताश्च सहिता शुक्लेण धर्मार्थदा ॥ राहोश्चोपगता
 करोति सततं मृपप्रसादं नृणाम् तत्पुच्छो-
 पगतारिभीतिकलहान्दौस्थ्यं स्वदेहे ध्रुवम् ॥ ४४ ॥

॥ ३९ ॥ ४० ॥ ४१ ॥ ४२ ॥ ४३ ॥ सौम्याढ्या
धनधीप्रदेति—सामान्येन सौम्यग्रहैर्पुंता शेषं स्वयम् ॥४४॥

राहोर्मुखं भोग्यलवा निरुक्ताः पृष्ठं हि मुक्ताः स च
लग्नकस्य ॥ अस्तं च तस्माद्भदितं च पुच्छं तत्र
स्थितेया सभयार्तिदात्री ॥४५॥ इति मुन्याफलम् ॥

अथ राहुमुखपृष्ठपुच्छज्ञानमाह ॥ राहोर्मुखमिति—
राहोर्पे भुक्त भोग्यांशा राहोर्मुखं ज्ञेयं । राहोर्पे भोग्यांशास्त्वप्य
छत्या भुक्तांशा राहोः पृष्ठं । तस्माद्ग्राहुराशेरस्त्वं सप्तमो राशिः पु-
च्छं केनुरिति । स च लग्नभोग्यांशाः मुखं । भुक्तांशाः पृष्ठमिति ॥
व्याख्याने तादृशी पुक्तिर्नसंज्ञापदीति विचार्यम् ॥ ४५ ॥

शुक्लेज्यौ यदि चास्तगौ हिमरुचिर्नीचानुगश्चेत्-
दा कुर्याद्व्याधिभयं वियोगमशिवं कष्टं महद्दारुण-
म् ॥ छिद्रेशो यदि लग्नस्तनुपतिश्छिद्रानु-
गश्चेत्तदा दृष्टौ तौ खलखेचरौ निध-
नदौ शस्त्राद्रयं स्यात्ततः ॥ ४६ ॥
मुंथाजन्मविलग्नपो यदि ततः सूर्यस्य विम्बा-
नुगो दृष्टः सूर्यसुतेन ताजिकमते सर्वार्थनाशो
मतः ॥ जन्माद्गाद्यदि हायनोद्भवतनुः स्याददष्टमे
संयुतो दृष्टो वा मुखेश्वरेण सततं कुर्याद्विनाशं
भयम् ॥४७॥ लग्नास्तांत्यथ दृष्टगो हिमरुचिर्दृष्टः
खलैः संयुतः स्वाभीष्टं प्रकरोत्यसौ च गुरुणा नो-
वीक्षितः संयुतः ॥ कष्टं स्याच्छनिना कुजेन दह-

नाच्छस्त्राद्भयं चाविदुः संदृष्टः प्रकरोति सौम्य-
 खचरैः सौख्यप्रदः शोभनः ॥ ४८ ॥ लग्नेशो
 यदि चाष्टमः क्षितिसुतेनालोकितोऽरिष्टदः
 सौम्येज्यौ यदि चास्तगौ तु विविधा पीडा भयं
 शत्रुता ॥ लग्नं पापखगं पुनर्यदिगतं द्यूतं तथा
 मृत्युकृत्यापैर्मृत्युसुखात्यवैरिभगतैः स्याद्देहिनां
 संक्षयम् ॥ ४९ ॥ मुंथा दुष्टयुता पडंत्यवसुगा
 शस्त्राग्निभीतिप्रदा दृष्टा सूर्यसुतेन साब्दसमये
 वातार्तिदा प्राणिनाम् ॥ सप्ताष्टारिसुखांत्यगा जन-
 नभाच्छिद्रोपगार्देत्थिहा दृष्टा सा खलखचरैर्नि-
 धनकृत्सत्संयुता वा ध्रुवम् ॥ ५० ॥ चंद्रेशस्त-
 नुपोऽथवाष्टमपतिर्लग्नद्ययांगाष्टमः कुर्यान्मृत्युरुं-
 जार्त्तिभीतिकलहान् जन्मेशमुन्थाधिपौ ॥ लग्ना-
 चाष्टमगौ रुजार्त्तिजननौ दृष्टेक्षितौ मृत्युदौ
 लग्नेशो यदि चास्तगस्तनुगतच्छिद्राधिपो रिष्टदः
 ॥ ५१ ॥ रंभेशोऽथ विलग्नपो यदि विधौ
 लग्नाद् व्ययाष्टारितश्चेत्सौम्यैरखलोकितो नि-
 धनकृन्मुन्थाधिपो वा तथा ॥ एते रिष्टकरा
 बुधैर्निगदिता योगाः स्वशास्त्रोद्भवा अन्ये ताजि-
 कशास्त्रतो निजधिया ज्ञेयाः समादौ सदा ॥ ५२ ॥

चन्द्रेशस्तनुप इति - यत्र राशौ चंद्रो प्रकृति ष

अस्येशः स्वामी शेषं स्पष्टम् ॥ ४६ ॥ ४७ ॥ ४८ ॥ ४९ ॥

॥ ५० ॥ ५१ ॥ ५२ ॥

कुर्वन्ति तदा राज्यं कष्टं कुर्वन्ति देहिनाम्
॥ ६३ ॥ इति राजयोगमङ्गाध्यायः ॥

अथ मिश्रभावफलाध्यायः ॥

लग्नादिभावा निजनाथपुक्ता दृष्टाश्च तेषां प्रवद-
न्ति वृद्धिम् ॥ सौम्यैश्च तैः पापस्वगैर्विनाशं स्वैर्वि-
मिश्राः फलमिश्रदाश्च ॥ ६४ ॥ गगनशत्रु-
पराक्रमलाभगः खलस्वगो धनसौख्यजयप्रदः ॥
मदनरंभसुखांत्यविलग्नगो विविधकष्टभयार्त्तिकरः
परः ६५ दिनपतिः सुतधर्मधनस्थितो निधिसुता-
र्थसुहृत्क्षयकारकः ॥ सहजवित्तसुतामिगतः शशी
विविधसौख्यकरो धनदः स्मृतः ॥ ६६ ॥ निध-
नलग्नमदांत्यरिपुस्थितो यदि विधुः खलु खेटसुते-
क्षितः ॥ यमकरे निदधाति नरं तदा यदि न प-
श्यति देवगुरुभृशम् ॥ ६७ ॥ हिबुकगो हृदि रोगक-
फार्त्तिकृद्घनविलासकरो गगने विदुः ॥ हरति
पुण्यगतो मतिसञ्चयं व्ययगतः खलु दैन्यकरो नृ-
णाम् ॥ ६८ ॥ तनुसुखास्तगतः क्षितिनन्दनस्त-
नुभृतां च तनौ तनुते व्ययाम् ॥ निधनगे निधनं
व्ययगे व्ययो भवति शेषग्रहेषु धनप्रदः ॥ ६९ ॥ धन-
शुभर्भगतो वसुहृत्कुजः सुतगतः सुतवित्तविना-
शनः ॥ शशिसुतो व्यपरंभरिपुस्थितो धनसुखार्थ-
हरो भयदो भृशम् ॥ ७० ॥ सहजकेंद्रधनाङ्क-

सुतस्थितो धनविलाससुखादिकरो बुधः॥ भवग-
 तश्च शुभः स्वचरैस्तदा बलयुतैः सहितो निधिदो
 मतः ॥ ७१ ॥ धनभवात्मजकेन्द्रनवत्रिगः सुर-
 गुरुः सकलार्थसुखप्रदः ॥ निधनगस्तनुपीड-
 नकारको धनसुखार्थहरो व्ययशत्रुगः ॥ ७२ ॥
 भृगुसुतो व्ययवैरिविनाशगो भवति चेद्व्ययवैरि-
 विरोधकृत् ॥ यदि च शेषगृहेषु सुखार्थदो धन-
 चयं विदधाति सुवस्रदः ॥ ७३ ॥ व्ययाष्टलगा-
 स्तगतोऽर्कपुत्रो वर्षागमे वित्तसुखप्रणाशम् ॥
 करोति पञ्चोपगतः स्वपुत्रैर्वैरं सुखार्थक्षयकृच्च-
 त्तुर्थे ॥ ७४ ॥ मन्दोऽद्भुतलगात्रिपडायवर्ची
 करोति नूनं सकलार्थलाभम् ॥ वित्तक्षयं
 वित्तगतोऽङ्गसंस्थः पापोदयं कर्मगतोऽर्थना-
 शनम् ॥ ७५ ॥ इति सामान्यभावफलानि ॥
 यदि सुरेशगुरुस्तनुगस्त्रिगः प्रसवलगपतिर्हिन्दु-
 काश्रितः ॥ परिविजित्य रिपोर्जनसञ्चयं धनचयं
 प्रकरोति गजादिकम् ॥ ७६ ॥ मदनपस्तनु-
 पस्तनुगो गुरुर्यदि खलैः सहितो न च वीक्षितः ॥
 भवति चात्रधनं बहुलं तदा मदपतित्वमिदं विपुलं
 क्षितौ ॥ ७७ ॥ वनपतिः कुरुते धनगो धनं
 यदि सुराधिपतीज्यसमन्वितः ॥ सुतगतः सुतपः
 सवलो यदा सुतसुखं बहुलं तदुते तदा ॥

कुर्वन्ति तदा राज्यं कष्टं कुर्वन्ति देहिनाम्
॥ ६३ ॥ इति राजयोगभङ्गाध्यायः ॥

अथ मिश्रभावफलाध्यायः ॥

लज्जादिभावा निजनाथयुक्ता दृष्टाश्च तेषां प्रवद-
न्ति वृद्धिम् ॥ सौम्यैश्च तैः पापखगैर्विनाशं खेवं
विमिश्राः फलमिश्रदाश्च ॥ ६४ ॥ गगनशत्रु-
पराक्रमलाभगः खलखगो धनसौख्यजयप्रदः ॥
मदनरंभसुखांत्यविलयगो विविधकष्टभयार्त्तिकरः
परः ६५ दिनपतिः सुतधर्मधनस्थितो निधिसुता-
र्थसुहृत्क्षयकारकः ॥ सहजवित्तसुतातिगतः शशी
विविधसौख्यकरो धनदः स्पृतः ॥ ६६ ॥ निध-
नलग्नमदांत्यरिपुस्थितो यदि विधुः खलु खेटसुते-
क्षितः ॥ यमकरे निदधाति नरं तदा यदि न प-
श्यति देवगुरुभृशम् ॥ ६७ ॥ हिबुकगो हृदि रोगक-
फार्त्तिकृद्भनविलासकरो गगने विदुः ॥ हरति
पुण्यगतो मतिसञ्चयं व्ययगतः खलु दैन्यकरो नृ-
णाम् ॥ ६८ ॥ तनुसुसास्तगतः क्षितिनन्दनस्त-
नुभृतां च तनौ तनुते व्यथाम् ॥ निधनगे निधनं
व्ययगे व्ययो भवति शेषगृहेषु धनप्रदः ॥ ६९ ॥ धन-
शुभर्क्षगतो वसुहृत्कुजः सुतगतः सुतवित्तविना-
शनः ॥ शरिसुतो व्ययरंभरिपुस्थितो धनसुखार्थ-
हरो भयदो भृशम् ॥ ७० ॥ सहजकेंद्रधनाङ्क-

सुतस्थितो धनविलाससुखादिकरो बुधः॥ भवग-
 तश्च शुभः स्वचैस्तदा बलयुतैः सहितो निधिदो
 मतः ॥ ७१ ॥ धनभवात्मजकेन्द्रनवत्रिगः सुर-
 गुरुः सकलार्थसुखप्रदः ॥ निधनगस्तनुपीड-
 नकारको धनसुखार्थहरो व्ययशत्रुगः ॥ ७२ ॥
 भृगुसुतो व्ययैरिविनाशगो भवति चेद्व्ययैरि-
 विरोधकृत् ॥ यदि च शेषगृहेषु सुखार्थदो धन-
 चयं विदधाति सुखदः ॥ ७३ ॥ व्ययाष्टलगा-
 स्तगतोऽर्कपुत्रो वर्षागमे वित्तसुखप्रणाशम् ॥
 करोति पञ्चोपगतः स्वपुत्रैर्वैरं सुखार्थक्षयकृच्च-
 त्तये ॥ ७४ ॥ मन्दोऽदलगात्रिपडायवर्त्ती
 करोति नूनं सकलार्थलाभम् ॥ वित्तक्षयं
 वित्तगतोऽङ्कसंस्थः पापोदयं कर्मगतोऽर्थना-
 शनम् ॥ ७५ ॥ इति सामान्यभावफलानि ॥
 यदि सुरेशगुरुस्तनुगस्त्रिगः प्रसवलन्नपतिर्हिबु-
 काश्रितः ॥ परिविजित्य रिपोर्जनसञ्चयं धनचयं
 प्रकरोति गजादिकम् ॥ ७६ ॥ मदनपस्तनु-
 पस्तनुगो गुरुर्यदि स्वलैः सहितो न च वीक्षितः ॥
 भवति चात्रधनं बहुलं तदा मदनपतित्वमिदं विपुलं
 क्षितौ ॥ ७७ ॥ वनपतिः कुरुते धनगो धनं
 यदि सुराधिपतीज्यसमन्वितः ॥ सुतगतः सुतपः
 सत्रलो यदा सुतसुखं बहुलं तनुते तदा ॥ ७८ ॥

गुरुसितौ यदि चास्तमुपागतौ हिमरुचिर्य-
 दि नीचमुपागतः ॥ तनुभृतां तनुते विपदं
 तनौ मरणमत्र वियोगकरं परम् ॥ ७९ ॥ निधन-
 भावगतस्तनुनायको यदि कुजेन युतोऽर्थविलो-
 कितः ॥ खलु तनौ कफवातमरुद्द्वयथां बहुव्यथां
 तनुतेऽत्र महद्भयम् ॥ ८० ॥ मदपतिर्मदगः सत्रलो
 यदा खलुखगैः सहितेन च वीक्षितः ॥ मुनिवैरे-
 र्गदितं बहुलं सुखं युवतिवर्गभवं विविधं तदा
 ॥ ८१ ॥ लभं यदा दुष्टखगैः समेतं सौम्यग्रहैर्नो
 सहितं च दृष्टम् ॥ प्राप्नोति मद्यं बहुलं च मांसं
 तदा विवादं कुजनैर्नराणां ॥ ८२ ॥ वेश्यानुरा-
 गो मदपे विनष्टे दुष्टान्विते स्यात्परकार्यकाप्तिः ॥
 नष्टे विदग्धे खलुखेटयुक्ते धर्माधिपे ज्ञानविपर्ययः
 स्यात् ॥ ८३ ॥ मंदान्वितो रात्रिपतिर्व्ययस्थो
 देवार्चितः शृष्टगतो विलम्बात् ॥ सौम्यार्थनाशं
 प्रकरोति शीघ्रं भृपादथो चौरजनाच्च दुष्टात्
 ॥ ८४ ॥ मुंथाब्दभुक् रंधसमाङ्गनाथा नास्तं-
 गता वीर्ययुतास्तदाऽब्दम् ॥ रम्यं सुस्वार्थागमनं
 विलासं कुर्वति ते व्यस्तगताश्च व्यस्तम् ॥ ८५ ॥
 त्रिकोणकेन्द्रादिगतेऽब्दनाथे सौम्ये च रम्यं
 सकलं तदाब्दम् ॥ पडष्टरिप्फोपगते विवीर्ये क-
 ष्टप्रदं तद्गदितं मुनीन्द्रैः ॥ ८६ ॥ अथ समाधि-

पतौ त्रिपटायगे खलखगैः सकलं सबले शुभम् ॥
 व्ययविनाशगते विबले तदा न च शुभं गदितं
 मुनिभिर्नृणाम् ॥ ८७ ॥ मुंथाधिपो व्ययरसाष्ट-
 गतो विवीर्यो दुष्टग्रहस्त्वशुभवर्गगतोऽन्दकाले ॥
 कष्टं नृणां परिकरोति व्ययं विवादं लोकैस्तथा
 निजजनैः कलहं नितांतम् ॥ ८८ ॥ सौम्यग्रहै-
 रूपचयोपगतैः समस्तैर्लगात्तथा निशिपतेः सक-
 लैर्नराणाम् ॥ दद्युर्धनानि विविधानि विलास-
 हास्यं सौम्यागमं निखिललोकजनात्पृथिव्याम्
 ॥ ८९ ॥ इति ताजिकसारे मिश्रफलाध्यायः ॥

अथ द्वादशभावफलम् ॥

लग्नाधिपे पूर्णबलेऽतिसौम्यमारोग्यताकांतिविव-
 र्धनं च ॥ दुःखं भवेन्मध्यबले विनष्टे कष्टं व्यया-
 टारिगतेऽल्पसौरूपम् ॥ ९० ॥ केन्द्रस्थिते लग्न-
 पतौ च सौम्यैर्दृष्टे युते वा नवपंचमस्ये ॥ सौख्यं
 विलासं विजयं भवेद्वा कम्बूलगे रात्रिपतौ व-
 लाढ्ये ॥ ९१ ॥ इति तनुभावफलम् ॥

कम्बूलगे रात्रिपतौ वलाढ्य इति—वामने तु क्षे-
 शशिनि मुखशिले भवति शेषं स्पष्टम् । प्रथमभावः ॥ ९१

वित्तेश्वरे जन्मनि देवपूज्ये वर्षे धनस्थे धनलाभकृ-
 त्स्पात् ॥ वर्षाधिनाथेन युतेक्षिते वा जीवेऽथवा
 वर्षपतौ वलाढ्ये ॥ ९२ ॥

विन्नेश्वरे इति— एते त्रयो योगा ज्ञेयाः अथवा
वर्षाधिनाथेनेति— जीवे गुरौ वर्षे बलाढ्ये । धनलाभः
उक्तं च—पद्मा वर्षाधिपत्यं च स्वतत्त्वं च विभ्रति ॥ धना-
सिर्महती तत्र वर्षे भवति निश्चयात् ॥ १ ॥ ॥ ९२ ॥

एवंविधे भार्गवजेऽथवा ज्ञे धनं तदा स्याद्बहुलं
विचित्रम् ॥ बलान्विते वित्तपतौ धनातिर्हानि-
र्बलाढ्ये विचले च नाथे ॥ ९३ ॥ पापार्दिते देव-
गुरौ द्वितीये रंभेऽथवा भूपभयं तदा स्यात् ॥ यत्र
स्थितो देवगुरुस्तदङ्गे तत्र स्थितेऽन्दे धनलाभ-
मत्र ॥ ९४ ॥ इति धनभावफलम् ॥

एवंविधे इति—एवंविधे गुरुयत् बुधे शुके सति धनं ॥
यत्र स्थितो देवगुरुरिति— एवं लग्ने जन्मलग्ने पस्मि-
न्नाशौ गुरुर्भवति वर्षे वस्मिन्नेव राशौ गुरौ सति धनलाभः ।
उक्तं च— गुरुजन्मनि पद्माशौ तद्भाशौ वर्षलग्ने ॥ जायते
वित्तनीरुक्ता शुभास्त्रामिपुतेक्षिते ॥ २ ॥ योगांतरमन्यत्रध्रं-
थात्—जन्मन्यर्के लग्ने धनस्ये चेद्धनं भवेत् ॥ शनौ
धनगतेऽन्दे च कार्पहानिद्धनव्ययः ॥ ३ ॥ योगे लग्नेशवित्तरो
वित्तसौर्यं प्रजापते ॥ वित्ताशादग्रगे लग्नाधोशे कदाद्धनं
भवेत् ॥ ३ ॥ इति धनभावः ॥ ९३ ॥ ९४ ॥

वर्षाधिपेऽर्के सबले त्रिसंस्ये लाभस्थिते वा सह-
जाच्च सौर्यम् ॥ शुके तथैवं प्रकटार्थनारां दग्धे-
ऽस्तगे क्रूरयुतेक्षिते वा ॥ ९५ ॥ सहोत्थगे

देवगुरौ सहोत्थात्सौख्यं तदांशे सबले त्रिगे वां ॥
 सहोत्थसद्यथाधिपतौ बलिष्ठे नास्तंगते विक्रम-
 गेऽथवा स्यात् ॥ ९६ ॥ सहोत्थगेऽञ्जे सकुजे
 त्रिसंस्थे वैरं कुजस्थानगतेऽर्कपुत्रे ॥ मांघं रवि-
 स्थानगते महीजे भयं च दौस्थ्यं सहसंभवा-
 नाम् ॥ ९७ ॥ वर्षेऽथवा जन्मनि वीर्ययुक्ते शुके
 विधुस्थानगतेऽनुजानाम् ॥ वृद्धिः प्रवाच्या च
 कञ्चलमे वा हानिस्तथा मूसरिफे खलैर्वा ॥ ९८ ॥
 इति सहजभावफलम् ॥

शुके तथैवमिति सूर्यवत् ॥ शुकेऽपि सहजसुखं । अस्मिन्
 शुके सूर्यं वा क्रूरपुत्रेक्षिते दग्धेऽस्तगे शकटादर्थनाशः ।
 सहोत्थगे इति भ्रातृसहमेशे इति सहोत्थगे इति चन्द्रभौम-
 पुत्रे तृतीपस्थे सहोत्थगे भ्रातृतो वैरं कुजस्थानगते स्थानश-
 व्देन सर्वत्रात्र यद्राशिगो . व्योमचर इत्यादिना वक्ष्यमाणं
 पदं क्षेपम् ॥ कञ्चलगे इति—कञ्चलगे चन्द्रे वा पुनः खलैः
 क्रूरग्रहे सहमूमरीके चन्द्रे शेषं स्पष्टम् ॥ उक्तं च—कुजपुत्र-
 चन्द्रे सहजे व्याकुलता भ्रातृनस्तस्य । मंदे भौमस्थाने भ्रातृ-
 र्माघं च दौस्थ्यमनयोस्तु । व्यत्याशाद्बुद्धिः स्यादंध्रुवर्गे च
 ॥ २ ॥ जन्मनि वर्षेऽथवा बुधे अधिकारिणि सोदरेषु वृद्धिः ।
 एवं च स्थिते जीने भ्रातृसुखं मांघवैः प्रीतिम् ॥ ३ ॥ भ्रातृ-
 सुखं सितग्राव्दनायपुर्वं सहजेश्वरे ॥ इति सहजभावः ॥ ९५ ॥
 ॥ ९६ ॥ ९७ ॥ ९८ ॥

तूर्यस्थिते चंद्रयुते दिनेशे पापेक्षिते स्यादसुखं हि
 पित्रोः ॥ सुखस्थिते तूर्यपतौ बलादये सुखस्य

सद्भाधिपतौ तथैव ॥ १९ ॥ सौरौ रविस्थान-
 गते विवादं पित्रा च द्राक्षशपदे. जनन्याः ॥
 भयं भवेत्कूरहतेऽथ नष्टे सुखाधिपे वा स्वसमाधि-
 पे वा ॥२००॥ यत्स्थानगो जन्मनि रात्रिनाथस्त
 तस्थःशनिर्मातृभयं करोति॥यद्राशिगो व्योमचरः
 स चाङ्गे तद्गं भवेत्तस्य पदं स्वगस्य ॥२०१॥ इति
 सुखभवनफलम् ॥

पित्रोरिति— मातापित्रोः स्वसमाधिपेनौ सुखसहमेने
 स्थानं पदं च वक्ष्यमाणसंज्ञं ज्ञेयं । वदेवाह यद्राशिग इति ॥
 सचाङ्गे जन्मलम्ने पस्मिन्नाशौ यो ग्रहो भवति तद्गं स राशि-
 स्तस्य स्वगस्य ग्रहस्य पदं अपरं नाम स्थानं इति ज्ञेयं यो-
 गांतरग्रंथान् । जन्मनि तूर्पस्यामिनि दग्धे वर्षे च मातृपित्रोः
 कर्तं । जन्माब्दे तूर्पपतिः स्थाने कुजमदयोश्चैव न जन्मनाथपुत्रे
 तूर्पश्वरे पित्रोः शुभं । शेषं सुगमम् । इति सुखभावः॥२०१॥

वर्षेश्वरे देवयुरौ सुतस्थे लाभेऽथवा वीर्ययुते.स्व-
 पुत्रा । सौर्यं रवौ वा शशिजे कुजे वाऽप्येवं
 विलोमाद्भवति प्रकृष्टम् ॥ २०२ ॥ दिवार्चि-
 तो जन्मनि यत्र राशौ वर्षेशराशिर्पदि पंचमस्थे ॥
 तत्र स्थिते वर्षपतौ बुधे वा भौमिऽथवा पुत्रसमु-
 द्भवः स्यात् ॥३॥ यद्राशिगो जन्मनि सूर्यपुत्रो वर्षे
 च तद्राशिभवं विलम्बम् ॥ सन्तानकर्तं च कुजः
 सुतस्थो विलोमगः पुत्रहरो निरुक्तः ॥ ४ ॥
 सन्तानसद्भाधिपतौ वलिष्टे तत्रोपगो पुत्रसुखं

प्रवाच्यम् ॥ क्रूरार्दिते चास्तगते विनाशे देहोद्भवानां स्वदशाप्रवेशे ॥ ५ ॥ इति पंचमभावफलम् ॥

सौरख्यं र्वाविति—गुरुवत् रवौ वा बुधे वा भौमे स्वपुत्रात् सुखं, तत्र स्थिते वर्षपताविति वा विकल्पार्थत्वात् । उक्तं च—वर्षपतौ सुतसहमे शुभदृष्टेऽपत्यसंतोषः । जन्मगजीवस्थाने वर्षे तत्रागतेऽत्र सुतसौरख्यम् ॥ १ ॥ एवंविधे शंनौ स्यात् अपत्यता दौस्थ्यहानिरुपायः योगान्तरं च मन्देऽब्दे पुत्रपतौ मदस्ये ज्ञेऽधिकारिणि प्राप्तिः ॥ लग्नपुत्रेश्वरः पुत्रे शुक्रो चंद्रोऽथवा गुरुः ॥ पुत्रदः पुत्रभवनं पद्मचंद्रग्रहो यदि ॥ स्वोच्चं प्रयाति त्वरितं पुत्रांस्तु तदा भवेदिति । शेषं स्पष्टम् ॥ इतिपंचमो भावः ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥

मंदे वर्षपतौ विलोमगतिगे स्यात्सन्निपातो महान् रक्तार्तिश्च दशोपगे तनुभृतां पीडाज्वरः स्याद्भ्रुवम् ॥ एवं देवगुरौ बलेन रहिते वातार्तिकृद्भूमिजे पित्तार्तिस्तपनात्मजे हि सततं दृक्शूलकृत्यष्टगे ॥ ६ ॥ एवं रवौ पृष्ठगतेऽक्षिरोमं व्ययस्थिते मृत्युभयं च शुक्रे ॥ एवं नृराशोपगतेऽरिसंस्थे श्लेष्मार्तिकृत् श्लेष्मविकारकश्चेत् ॥ ७ ॥ सूर्यात्मजो जन्मनि यत्र राशौ स्थितस्तदाब्दे स भवेद्विलग्नम् ॥ शीतोष्णरुक्षाशनिनापि दृष्टे पित्तार्तिकृन्मन्दवदत्र भौमे ॥ ८ ॥ रन्धस्थिते देवगुरौ सपापे भौमे विलग्नै सविधौ च मूर्च्छा ॥ तंद्राऽथवा सप्तमगे च राहौ

भवेद्भयं रोगभयं विचित्रम् ॥ ९ ॥ पापग्रहे
 जन्मनि केंद्रसंस्थे वर्षे विलग्रे त्वशुभं रघुत्वम् ॥
 मुंथास्तबन्धोपगतार्कजेन युक्ताऽथ शूलं परि-
 णामर्जं स्यात् ॥ १० ॥ दैत्येज्यदेवेज्यपदे
 महीजे चास्तं गते शीतलकाक्षिरोगात् ॥ शीतो-
 ष्णरोगांश्च बुधेन्दुयुक्ते तत्स्थानगे कंवरुजादि-
 कांश्च ॥ ११ ॥ जन्माङ्गन्यः पृष्ठगतो विवीर्यः
 पापान्वितः शत्रुयुतोऽस्तगो वा ॥ करोतु तद्वातु-
 भवान् विकारान् रग्लक्ष्णो वा तनुपस्तथा
 वा ॥ १२ ॥ इति पृष्ठभावफलम् ॥

मंद्दे वर्षपताविति—स्वदेशोपगो दशायामिति स्वदशामुप-
 गच्छन्नोति स्वदशोपगस्वस्मिन्नेवमिति शनिवत् गुरौ वातोद्भवाः
 पीडाः । एवं शनिवद्भौमे पित्तातिरक्तप्रकोपश्च विशेषं सामा-
 न्यतः पृष्ठगस्तपनात्मजो शनिदंक्शूटकन् । उक्तंच समरसिंहेन ।
 मंद्देऽब्देशे वक्त्रे पविते स्पुः सन्निपातरक्तरुजः ॥ पृष्ठस्थिते तु
 विषमज्वरशूटकमुल्ममांघानि ॥ यामने तु ॥ शनौ ~~जन्मविलग्रे~~
 वर्षे वक्रिणि पृष्ठगे ॥ त्रिदोषपीडा ॥ ~~विषमिति~~—शनिवद्भवौ
 पृष्ठगेऽक्षिरोगं व्ययस्थे मृग्युभयं । एवं शनिवत् । शुक्रे नृराशिगे
 पृष्ठस्थे पृष्ठस्वामिपुतेक्षिते ॥ श्लेष्मा । उक्तंच—सूर्येऽप्येवं पृष्ठे
 पित्ताक्षिरोगोऽन्ये नु मृग्युभयम् ॥ शुक्रेऽप्येवं पृष्ठे नरराशौ
 स्वामिबीक्षिते श्लेष्मा ॥ १ ॥ नृतामिथूनकन्याकुंभा नररा-
 शयः । स भवेद्विलम्ब इति—राशिवर्षं पृष्ठगतो भवति शनिना
 दृष्टे दृष्टे शीतोष्णरुक्षरोगा शनिवद्भौमः पित्ताक्षिदत् ।

रन्ध्रे स्थित इति—गुरौ सकोरेऽष्टमस्थो भौमे सचंद्रे लग्नस्थे-
 ऽस्मिन्योगद्वये मूर्च्छा तंद्राऽऽठस्यं । पापग्रह इति—यः पा-
 पग्रहो जन्मनि केंद्रस्थः स वर्षे विलग्नगः । बुधेन्दुयुक्ते इति—
 जीवशुक्रस्थाने चन्द्रपुत्रे केवरुजादिका । रोगायांगान्तरे य-
 शुक्रस्थाने सूर्ये पतिते गदः स्मरव्यसनः पष्ठेशे वर्षभुजालग्नभुजा
 वायमयशिलरोगः ॥ पष्ठाधिपे शुभे पष्ठस्थिते प्राप्तिः स्त्रियो
 भवेत् कन्या तुलामिथुनेषु पष्ठशुक्रो पष्ठोद्भवो भवेत् स्त्रियः
 प्राप्तिरिति । स्त्रीवो रोगप्राप्तिस्त्यर्थः ॥ जन्माङ्गपः पष्टगतं
 इति—जन्मलग्नपः जन्मलग्नस्वामी पष्ठभवनगत इति रुक्-
 लग्नपो रोगसहमेशो वा तनुपो वर्षलग्नेशस्तथा च जन्मलग्नेश-
 वद्भोगकरः । चन्द्रबुधयोर्पंगि भगन्दरः कुष्ठगण्डमालाद्याः
 राश्यंशभुक्तियानाद्भोगस्थानानि वाच्यानि इति पष्ठोभावः ॥६॥
 ॥ ७ ॥ ८ ॥ ९ ॥ १० ॥ ११ ॥ १२ ॥

वर्षेशे भृगुजे च सप्तमगते स्त्रीतोऽतिसौख्यं भवेत् ॥
 नाकेराचिंतवीक्षितेऽर्थं बहुलं भौमे रतिव मियः ॥
 झेलघ्व्यायुतवीक्षिते च रविजे स्याद्द्विजायारतिः
 संयुक्ते सुरपूजिते नववधूप्राप्तिश्च सदंशजा ॥१३॥
 जन्माङ्गपे सप्तमगेऽदलगादीर्यान्विते स्यात्खलु
 दारसौख्यम् ॥ शुक्रास्पदे लग्नगते विवाहो वा वीर्य-
 युक्ते च विवाहगेहे ॥ १४ ॥ सौम्यो भृगुस्यान-
 गतोऽङ्गनानां सौख्यं विलासं व्यसनं करोति ॥
 स्त्रीलग्ननाथः सवल्लोऽस्तसंस्थस्तथा तपो वा
 विविधैः प्रकारैः ॥ १५ ॥ इति जायाभावफलम् ॥

वर्षेश भृगुजे इति—शुके वर्षेश सप्तमभावस्थे भौमेरतिः
 अर्थवशाद्भिक्तेर्विपरिणाम इति । अत्र सर्वत्र सप्तमीस्थाने
 तृतीया । भौमेन दृष्टे मिथो रतिः । बुधेन दृष्टे वा लब्ध्या-
 स्त्रिया सह जायता स्यात् शनिना युतवोक्षिते वृद्धपासह
 जायता स्यात् । गुरुणा युते नववधूमातिः । उक्तं च—
 शुक्रवर्षेश्वरेंऽतस्थे सौरुष्यं खोपक्षतो भवेत् ॥ सर्वे शोपे गुरुदशा
 कुजदृष्ट्या मिथो रतिः ॥ बुधे युक्तेक्षिते तस्मिन् लब्ध्या भवति
 जायता ॥ १३ ॥ शुक्रास्पन्दे इति—शुक्रस्थाने वर्षेऽग्रे
 विवाहः । अत्र सामान्यतो लग्नग्रहणं कृतं परं सप्तमे लग्ने ।
 उक्तं च—शुक्रो जन्मनि यद्गाशौ वर्षे लग्नेश्वरो यदि ॥
 तद्गाशौ सप्तमो वर्षराशेः परिणपस्वदेति ॥ १४ ॥ भौमो-
 भृगुस्थानगत इति—सौम्य इति च पाठः । उक्तं च—
 शुक्रस्थाने भौमे व्यसन्नं बहुविलाससुखहर्षः । जन्मपती वर्षेशो
 हर्षस्थसितेन संपुते वापि ॥ १ ॥ योगान्तरं—लग्नास्त्रनाथयो-
 र्भौमे विवाहातिः प्रजापते इति सप्तम भावः ॥ १३ ॥ १४ ॥ १५ ॥

वर्षेशे क्षितिजे वल्लेन रहिते घातो नृणां भवेत्
 वह्निर्भाः खलु वह्निभे द्विपदतोऽरिष्टं नृपाञ्चौरतः ॥
 रन्ध्रेशे तनुपे न चेन्मुथशिले नाशः कुजाब्जेऽन्दपे
 मृत्युस्थेऽपि तथा कुजेऽन्दभगते चन्द्रान्विते
 मृत्युकृत् ॥ १५ ॥ सार्के बुधे भौमयुते मृतिः
 स्याद्देशान्तरे वा वधवन्धनं च ॥ तद्वच्छनी
 व्योमगते प्रपीडा वह्नियुद्धवा वायुसमुद्धवा वा १६ ॥
 कुजे तथा सूर्ययुते प्रवासः स्याद्वाहनाद्भौमपदे
 हिमांशौ ॥ दुःखं नृपादा स्वगतेऽर्कपुत्रे लोहाद्भयं

चेदधिकारिणि स्यात् ॥ १७ ॥ विनाशलग्राधिप-
तिर्मृतिस्थो विनाशलग्रात्प्रकरोति नाशम् ॥
जन्माष्टमेशौ व्ययपठरन्ध्रस्थितौ विलासादिवलौ
च तद्वत् ॥ १८ ॥ इत्यष्टमभावः ॥

भौमपदे तदापि नृपाद्दुःखं । उक्तं च—भौमस्थाने चन्द्रेऽ-
धिकृते दुःखं नृपान्द्रपं गुप्तम् ॥ गगने शनावधिकारिणि लो-
हसो भवति पीडा ॥ १ ॥ रत्रियुते कुजे नृपभीरिति ॥
॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥ विनाशलग्राधिपूतिर्मृतिस्थ
इति— विनाशलग्रात् मृत्युसहमात् मृत्युसहमेशोऽष्टमस्थो
नाशं मृत्युं करोति । तद्वदिति । मृत्युयोगान्तराणि—“भौमो
जन्मनि यद्राशौ वर्षलग्नेशकेन्द्रगः । वर्षेशश्च बुधस्तत्र तदा वर्षं न
शोभनम् ॥ १ ॥ शनिवच्च कुजे स्वस्थे १० वाहनात्पतनं भ-
वेत् ॥ मृत्यो भौमेऽग्निभयं नृपतोऽन्विष्टापहारिकटाद्यम् ॥ २ ॥
आकाशगते चास्मिन् चतुष्पदेभ्यो भवति पीडा ॥ अस्त-
गशनौ संकटं वा दृष्टुर्वचनभर्त्सनादि स्युः ॥ ३ ॥ कूरह-
तेज्ये लग्ने दग्धविनष्टे कलत्रवादाः ॥ सौम्यस्थाने चन्द्रेऽधिकृते
वर्षे च जातके भवति ॥ वादो विदेशगमनं सर्वैरपि वैमनस्यं च
॥ ४ ॥ इत्यष्टमभावः ॥ १८ ॥

त्रिधर्मगे भूमिसुतेऽन्दनाथे सौम्यग्रहैर्युक्तनिरी-
क्षिते च ॥ मार्गाद्गते वर्षपतौ कबूले धर्मत्रिगेऽर्के
च यथोद्गमः स्यात् ॥ १९ ॥ निध्वग्निगे दैत्यगुरौ
समेशे मार्गे सुखं स्यात्कुगतिर्विवीर्ये ॥ एवंविधे
तारकराजपुत्रे तीर्थे गतिः स्यान्मरणं विलोमम्
॥ २० ॥ धर्माधिपे लग्नपतेश्च योगे गतिस्त्वक-

स्माच्च शनौ शुभस्थे ॥ वियोगतः स्याद्गमनं न
 शस्तमेवं गुरौ दूरगतिस्ततश्च ॥२१॥ केन्द्रस्थिते
 मृमिसुतेऽब्दनाथे दूरे गतिः स्यान्निजवन्धुवर्गात् ॥
 धर्माधिपे पूर्णबले सुखं च मार्गे नराणां हि शुभ-
 स्थिते वा ॥ २२ ॥ धर्माख्यसद्माधिपतौ बलिष्ठे
 तत्र स्थिते मार्गपदाश्रिते वा ॥ मार्गे सुखं स्याद्द-
 हुलं नराणां कष्टं खलैः संनिहिते विवीर्ये ॥२३॥
 इति धर्मभावफलम् ॥

त्रिधर्मेति— अके मूर्ये कंबूलगे इति— वर्षेशे
 कंबूले रवौ तृतीयेनवमे च मार्गगतिरित्युक्तं च ॥१९॥ निष्प-
 त्नीति—शुके वर्षेशे निष्पत्तिने नवमतृतीये विवीर्ये इति—
 वक्रातेऽरतगते इत्यर्थः । शनौ शुभस्थे एवमिति शनिवन् ॥
 मार्गे नराणां शुभस्थिते नवमस्थिते वा तत्रस्थे मार्गपदाश्रि-
 ते नवमभावस्थे वा धर्मेऽत्र गुरुस्थाने शुभगमनं तत्र मृत्युला-
 भः स्यात् । इति नवमभावः ॥२०॥२१॥२२॥२३॥

वीर्याढ्ये स्वगतेऽब्दपे निजकुले स्यात्कीर्तिरा-
 ज्योदयस्त्वन्यत्केन्द्रगते च सौम्यसहिते स्थाना-
 न्तरातिवृणाम् ॥ एवं घस्रपतौ तु तुर्यमगते पूर्वा-
 धिकारागमो मित्रत्वं क्षितिपेन वा शुभजनैर्लाभ-
 स्थिते वा ध्रुवम् ॥ २४ ॥

वीर्याढ्ये स्वगते इति—अब्दपे वर्षेशे साधारणतो
 विशेषमाह इति । एवं घस्रपतौ इति—वर्षेशे

चतुर्थस्थे पूर्वाधिकारागमः क्षितिपेन सह वा शुभजनैः सज्जनैः सह मित्रत्वं सौहार्दम् वा एकादशस्थे दशमस्थेऽपि च। उक्तं च—
 “एवं रथौ बलीयसि भूस्थे पूर्वाजिताधिकारातिः ॥ एकादशे नृपेण च मित्रत्वं प्रकृतिभिर्दापि” ॥ १ ॥ वामने तु—“वर्षेऽर्के च-
 तुर्थे स्त्रे पूर्वाधिकृतिराप्यते” ॥ २४ ॥

सूर्ये सिंहगते हि जन्मसमये वर्षे बलाढ्ये नृणाम् रा-
 ज्याप्तिश्च विधौ कुजास्पदगते स्थानान्तरार्थागमम्
 ॥ नीचस्थे दिनपे नभःस्थलगते पापार्दिते बन्ध-
 नम् भूपाद्वर्षगते च लाभभगते लाभो महान् वि-
 द्यया ॥ २५ ॥ समाधिनाथे स्वगते बलिष्ठे सौम्या-
 न्विते स्यात्सल्लु राज्यलाभः ॥ कम्बूलगे कर्मपदाऽ-
 धिनाथे स्थानान्तराद्राज्यसुखागमः स्यात् ॥ २६ ॥

सूर्ये सिंहगते इति—जन्मसमये सूर्ये सिंहस्थे वर्षे
 बलाढ्ये बलवति। उक्तं च—“जन्मनि सिंहगतेऽर्के वर्षे
 बलिनि प्रभोः पदमातिः” भौमस्थाने विधौ चन्द्रे ॥ २५ ॥ २६ ॥

यदीत्यशालं तनुपेन सार्द्धं कर्माधिनाथः प्रकरो-
 ति पुंसाम् ॥ राज्यागमो मित्रसुखार्थलाभं वा रूप-
 लग्नाधिपतौ बलिष्ठे ॥ २७ ॥ इति कर्मभावफलम् ॥

यदीत्यशालं तनुपेनेति—कर्माधिनाथ इत्यत्र यथाधिना-
 योऽपि ग्राह्यः। उक्तं च—“गगनलग्नवर्षपतीनां योगे इत्यशा-
 लमुपशिते जाते ॥ नृपसहस्रगेऽद्दनाथेऽपीत्यशाले नृपतियोगः
 ॥ १ ॥ मन्त्रेऽद्देपऽधिकारिणि सहजे धर्ममातनुवे ॥ दग्धविन्दे

सदा स्वबन्धुसहमं सौम्याच्छशाङ्गं त्यजेत् रात्रौ
 वा दिवसे च लग्नसहितं सोदाहकं मन्दतः ॥ ३७ ॥
 त्याज्यो दैत्यगुरुर्विलग्नसहितो घ्ने क्षपायां तथा
 तूर्येशं तनुतस्त्यजेत्तनुयुतोऽजसं निधिः स्याद्विवा ॥
 पुण्याद्भूमिसुतं त्यजेन्निशिगतो व्यस्तं च माहा-
 त्म्यकं पुण्यं देवगुरोस्त्यजेच्च दिवसे कीर्त्तिर्विल-
 ग्नान्वितम् ॥ ३८ ॥ व्यस्तं तत्खलु रात्रिगे हि
 सुमतिर्जीवात्खरांशुं त्यजेत् घ्ने लग्नयुतं भवेच्च
 नियुतं राशौ विलोमं हि तत् ॥ भृत्याख्यं शशिनं
 त्यजेन्नशिपतेघ्ने विलग्नान्वितं व्यस्तं रात्रिगते
 क्षमाशकटवज्ज्ञेयं प्रवीणैः सदा ॥ ३९ ॥ आशा-
 भिर्धं दैत्यगुरोर्विशोध्यो मन्दो दिवा लग्नयुतं च
 रात्रौ ॥ व्यस्तं गुरु रात्रिपतेः पतङ्गस्त्याज्योऽद्-
 लयेन युतः क्षपायाम् ॥ ४० ॥ व्यस्तं च पुण्या-
 हुरुसन्नकं च मित्राह्वयं लग्नगतं च घ्ने ॥ व्यस्तं
 निशायां दिवसे निशायां सौरे विजीवं खलु भ्रा-
 तृसंज्ञम् ॥ ४१ ॥

अथ सहमानां विवरणं कियते ॥ अत्रापार्येण कानि-
 चित्सहमानि ताजिकसम्मत्तानि कानिचित्संज्ञातन्त्रधामनादि-
 ताजिकेभ्यो विपरीतान्पुक्तानि तानि तनु तद्वद जानन्ति परं मया तु ग्रन्थकार एव विव्रियते
 तथापि जातकसम्मत्तान्येव सहमानि कार्याणि ।
 नमकारध्वयं योऽत्र दिवा एव सहमानपनप्रकारः सोऽन्यथा

जिके रात्रौ सहमानयनप्रकारो ज्ञातव्यः । योऽत्र रात्रौ सह-
मानयनप्रकारः सोऽन्यताजिकशास्त्रे दिवसे सहमानयनप्रका-
रो ज्ञातव्यः । यत्रानुक्तमिति 'कृतं भवति तत्सहर्मं संज्ञात-
न्त्रादिषु नोक्तमिति क्षेपम् । यत्र विपरीतमिति कृतं तत्सहर्मं
संज्ञातन्त्रादिषु विपरीतं क्षेपमिति विवेकः । पुण्यं स्या-
द्विवसे इति—सोदाहरणव्याख्या—सहर्मकरणे यत्र क्षेप उ-
क्तस्तत्र क्षेपो योज्यः यत्र नोक्तस्तत्रानुक्तमपि लग्नं योज्यं ताजिके
दृष्टत्वात् । अत्र दिवसे वर्षप्रवेशः तेन सूर्यात् १।१।२६।४९ चन्द्रः
०।१।२।७।५८ शुद्धः ०।२।३।५।८।५५ लग्नेन ३।०।१।१।१ युतः
३।२।४।९।५९ पुण्यसहर्मं १। रात्रौ रविश्चन्द्राच्छोष्यः लग्न-
योज्यं १ इदं विपरीतं । स्वोच्चात् ०।१।०।०।० रविः शुद्धः
१।१।२६।४६ शुद्धः १।१।०।०।३३।१४ अनुक्तमपि लग्नं
३।०।१।१।१ युतं २।०।४।४।१५ राज्यसहर्मं २। रात्रौ स्वोच्चा-
च्चन्द्रस्त्याज्यो लग्नं योज्यं विपरीतं पुण्यसहर्मा ३।२।४।९।५६
द्विवा रात्रावपि सदेत्यर्थः । नीचो बृहस्पतिः १।०।७।५२।३२
शुद्धः ५।१।६।१।८।२४ लग्नयुते ८।१।६।२९।२५ पशस्सहर्मं
३ विपरीतं । विपरीतं स्वदेशमं पशः भुक्ते तनुपदे द्वेषं स्थाप्या।
यथात्र पुण्यसहर्मः भुक्तभागः ३।२।४ तेन वर्षलग्ने कर्कराशौ
पुण्यसहर्मं स्थाप्यम् । एवं सर्वाण्यपि सहमानि स्थाप्यानि ।
मिथुने राज्यसहर्मं धनुषि पशस्सहर्मं एवमग्रेतनान्यपि ज्ञेया-
नि । रवेः सदा शनिः ३।१।९।५।११ शुद्धः ९।२।०।२६।३५ ल-
ग्नयुतं ४।०।५।५।९ रिपुसहर्मं ९। ग्रन्थान्तरे जाड्यसहर्मं । रात्रौ
वपस्वं विपरीतं तनुपाद्भीमं त्यजेत् अत्र तनुपाच्चन्द्रात् ०।१।५।
५।७।५१ भीमः शुद्धः ९।२।७।६।४८ लग्नयुतं ०।२।७।१।७।४९
भामर्ष्यसहर्मं १० रात्रौ वपस्वं । यदि भीमो लग्नेशस्तदा भी-
माद्बृहस्पतिः शोष्यः यदि लग्नेशस्तस्माद्भीमादाकपतिश्च दिन-

शन्नोर्ध्वं प्राप्य गृहाञ्च शोष्यं साङ्गं दिवा तच्च
 घृतुष्पदारुणम् ॥ व्यस्तं क्षपायां रविजाद्विजला-
 औभं तदोद्गं दिवसे सलग्नम् ॥ ४६ ॥ सदाऽञ्जतो
 देवगुरुं विजलाद् गलाह्वयं लग्नयुतं स्फुटं स्यात् ॥
 गमागमं भास्करतोऽर्कपुत्रं दिवा त्यजेद्व्यस्तगतं
 क्षपायाम् ॥ ४७ ॥ ततः सुमेधासहमं सुरेज्याद्रवि
 हरेद्व्यस्तं च घसे ॥ व्यस्तं तु रात्रौ कृपिजं तु
 मन्दात् हरेद्व्यस्तयुतं सुरात्रौ ॥ ४८ ॥ दृक्स-
 षकं रात्रिपतेर्दिनेशं घसे त्यजेद्व्यस्तमतः क्षपा-
 याम् ॥ घाताख्यकं देवगुरोर्विशोष्यं पुण्यं दिने
 रात्रिगते विलोमम् ॥ ४९ ॥ भावो वा सहमं स्व-
 नाथसहितं दृष्टं च तदृद्धिदं सौम्यैर्वा निजनाथ-
 पाकविषयैर्नाशोऽन्यथा स्यात्तयोः । पुण्ये वीर्य-
 समन्विते बहुधनं चिन्त्यं विलासः सुखं हानिः

१२ । ५ । २१ - श्रद्धासहमं ३१ विपरीतं । पुण्यसहमाद्गुरुः
 शुद्धः ५ । १६ । १७ । २४ लग्नपुतं ८ । १६ । १० । २५-
 बलसहमं ३२ रात्रौ व्यस्तं बलवीर्यमनुकं । नवमभावस्वामि-
 नोऽथ गुरोः १० । ७ । ५२ । ३२ विपरीतं पुण्यसमाद्गुरुः
 शुद्धः ५ । १६ । १७ । २४ लग्नपुतं ८ । १६ । १० । २५
 सदा नवमो भावः १० । २४ । २९ । २९ शुद्धः ११ । १३
 । २३ । ३ लग्नपुतं २ । १३ । ३४ । ४ देशान्तरसहमं ३३
 विपरीतं । चन्द्रान्सदाशनिः शुद्धः ८ । २६ । २० । ४० पठभावः
 ७ । २७ । २० । १५ युतः ४ । २३ । ४२ । ५५ सन्तापसहमं ३४
 विपरीतं । सन्तापजं रात्रिपतेर्विमन्दं पन्द्राद्दिशो-
 ध्यमिति—पद्मः पठभावः विशोष्यमिति विशुद्धः क्षेपः इ-
 त्यर्थः ॥ उक्तं च “ चन्द्रं मन्दानु संशोष्य रिपुभावं च मेल-
 येदिति ” पुण्यसहमाद्गुरुः सदा शुद्धः ५ । १६ । १७ । २४
 भौमपुतः ८ । ४ । ३८ । २७ दुःखसहमं ३५ अनुकं चन्द्रा-
 क्षीपः ९ । २० । ६ । ४८ रविपुतः ११ । ६ । २३ ।
 ३४ श्रेयसहमं ३६ रात्रौ व्यस्तं अनुकं । भौमाच्चन्द्रः शुद्धः २ ।
 २ । ५३ । १२ नवमभावो १० । २४ । २९ । २९ युतः ०
 १२७ । २३ विज्ञानसहमं ३७ रात्रौ व्यस्तं अनुकं । मन्देन सदा
 लग्नं हीनं ११ । ११ । ५ । ५० लग्नपुतं २ । ११ । १६ । ५९ वृषसह-
 महमं ३८ अनुकं । द्वादशभावा—१ । २७ । २० । १५ त्र्यंशभावः
 ७ । २७ । २० । १५ शुद्धः ६ । ० । ० । ० । लग्नपुतं ९ । ० । ११ । ११ सप्तम-
 भावो य शिष्टः अनुपपद्मसहमं ३९ रात्रौ व्यस्तं अनुकं ।
 शनिः भौमः शुद्धः १ । ० । ४ । ४ । लग्नपुतं ४ । ० । ५ । ५ । वृषसहमं
 ४० रात्रौ अनुकमपि व्यस्तं अनुकं । चन्द्रान्सदा गुरुः शुद्धः
 ६ । ७ । ३५ । ९ लग्नपुतं ५ । ७ । ४ । ५ । ३० गजसहमं ४१ रात्रेः शनिः
 शुद्धः ६ । २ । ० । २ । १ । ३५ लग्नपुतं ० । २ । ० । ३ । ३६

४२ रात्रौ व्यस्तं । ग्रन्थान्तरे राज्यसहमं विपरीतं । बृहस्पतितो
 रविः शुद्धः ८।२८।२५।४६ लग्नपुतं ११।२८।३८।४७ सुमे-
 धासहमं ४३ रात्रौ व्यस्तं अनुक्तं । शनेः सदा शुद्धः २।८।
 ४९।४८ लग्नपुतं ५।९।०।४९ छपिसहमं ४४ ग्रन्थान्तरे स्त्रीवि-
 परीतं गुरुसहममेव द्विक्सहमं ४५। कीर्त्तिसहममेव धातुसहमं
 ४६ । कानिचिदनुक्तान्यपि ग्रन्थान्तरास्तिरूपन्ते । दिने चन्द्रा-
 न् “स्वस्वामिना शुभस्रगैः सहितं च दृष्टं स्वामी षटी
 च यदि तत्सहमस्य वृद्धिः ॥ परस्वामिना शुभस्रगैश्च
 न युक्तदृष्टं तत्सम्भवो न हि भेवेदिति चिन्त्यमादौ” ॥
 ॥ १ ॥ ग्रन्थान्तरास्तिस्मितमिदम् । शुक्रः शोष्यः लग्नपुतः
 मानुसहमं रात्रौ व्यस्तं ४७। इदमेव जलसहमं विद्यासहमात्सदा
 पुण्यसहमं दिने शनेश्च शोष्योः लग्नपुतो रात्रौ व्यस्तं
 पानीपपतनसहमं पुण्यसहमाच्छनिः शोष्यो लग्नपुक् बन्ध-
 नसहमं रात्रौ व्यस्तं । एवं पथोपयोगीन्यन्यान्यपि क्षेपानि ।
 अथ सहमफलानि मुकराणि । विशेषश्चात्र-“सहमं सहमपथ
 तपोर्द्विभ्लेपसत्तापरेत् ॥ अंशाश्चैव प्रकत्तंवा वक्षोदपे विभा-
 जयेत् ॥ १ ॥ अन्तरे च कृते चैवं पछमं जापते सलु ॥ तेनोदपेन
 सम्भक्तं वक्षोदपममाणकैः ॥ २ ॥ फलमंशादि पछमं वच्छो-
 र्प्यं च दशो ततः ॥ एवं दृते च तत् मानिरिति क्षेपं पुनेक्षिते
 ॥ ३ ॥ अन्यथा नैव वर्धव्यं मातं नैव समादिशेत्” ॥ ४२ ॥
 ॥ ४३ ॥ ४४ ॥ ४५ ॥ ४६ ॥ ४७ ॥ ४८ ॥ ४९ ॥
 ॥ ५० ॥ इति सहमप्रकारः ॥

अथ त्रिकालबलम् ॥

सती वर्षविलम्बवेशसमये पाकस्य कालोद्भवं क्षेपं
 तन्निविधं बलं सुकृतिना वर्षेशपाकेशयोः ॥ तं

द्वीर्यं स्वधिया विमृश्य सकलं वांच्यं हि ज्योति-
 विदा यः खेटः सबलोऽब्दवेशसमये सृतौ दशायां
 तथा ॥ ५१ ॥ सर्वा तस्य शुभा दशा च कथिता
 सृतौ च यो वीर्यवान् वर्षे नष्टवलो दशासु नियतं
 मध्या तदीया दशा ॥ आद्यन्ते फलवर्जिता च
 सफला मध्ये हि सम्पन् दशा ज्ञेया व्यस्तफलप्रदा
 निजवलैर्व्यस्तैर्बुधैर्निश्चितम् ॥ ५२ ॥

अथ वर्षशदशेशपोत्रिकात्कवटमाह ।

सूताविति—सूतौ जन्मसमये नष्टवलो वर्षे मध्यवलो
 दशासु श्रेष्ठवत्स्तस्य दशा व्यस्तफला आद्यन्ते सफला म-
 ष्ये फलवर्जिता इति ॥ ५१ ॥ ५२ ॥

सृतौ यः सबलो दशासु च स्वगो मध्योऽब्दवेशे
 यदा पूर्वार्धे सफला दशा परदले प्रोक्ता बुधैर्नि-
 पफला ॥ विज्ञेया बलव्यत्ययाद्गदितवद्व्यस्ता द-
 शा सूरिभिर्योऽब्दे जन्मनि खेचरो हि सबलः पाके
 विधीयो यदा ॥ ५३ ॥ वीर्याढ्यः स्वदशास्ववी-
 र्यरहितो वर्षे प्रसृतौ हि यो मध्योऽसौ कथितस्त्रि-
 कालसमये दाहं क्षयः सत्फलम् ॥ वीर्यैर्विधिभिः
 स्वैर्गविरहितः सोऽनिष्टकृद्धानिदो ह्येवं सर्वदिवो-
 फसां मुनिवैर्ज्ञेयं त्रिकालोद्भवम् ॥ ५४ ॥ इति
 त्रिकालवत्सम्पूर्णम् ॥

सूतौ य. इति—सूतौ जन्मनि सबलो दशास्वपि सबलो
 वर्षे मध्यफल इति शेषं स्पष्टं। बलव्यत्ययाद्गदितवदिति—
 सूतौ दशासु च मध्यबलो वर्षे सबलस्तस्य दशा गदितवद्भुक्त-
 वत् पूर्वार्द्धे सफलाऽपरदले निष्फला इत्यर्थः। व्यस्ता द-
 शा सूरिभिरिति—पूर्वार्द्धे निष्फला अपरदले सफला ।
 केत्यर्थः ॥ ५३ ॥ ५४ ॥

अथ सामान्यतो बलम् ॥

केन्द्रायत्रिनेषु वित्तभगतो दृष्टः शुभैः संयुतः पा-
 पेक्षारहितो भवेद्बलयुतो नास्तं गतो मार्गगः ॥
 सूर्यो मध्यदिने भवेद्बलयुतः शुक्रोऽर्द्धरात्रे. शनिः
 घत्नान्ते शशलाञ्छनोऽस्तसमये प्रातर्बुधो मूमिजः
 ॥ ५५ ॥ रात्र्यन्ते धिपणो सदा नृसचराः पुंरा-
 शिगा स्त्रीग्रहाः स्त्रीराशिप्रगता दिवाऽस्तसयपे प्रो-
 क्ता नृनार्याह्वयाः ॥ स्वोच्चे मित्रगृहेऽथवा स्वभवने
 यातो बलिष्ठश्च यः सामान्यं हि बलं विशेषमधु-
 ना ज्ञेयं बुधैः शास्त्रतः ॥ ५६ ॥ इति सामान्यतो
 बलम् ॥ अथ निर्वलत्वम् ॥ रन्ध्रारिव्ययगोऽस्तगः
 स्वभवनात्सप्तस्थितो वक्रगः स्वोच्चादस्तगतः स्व-
 रांशुकिरणैर्भिन्नोऽस्तगो भास्करात् ॥ यो नीचां-
 शगं इत्यशालरहितः क्रूरसराफी खलैर्युक्तो वा
 विजितोऽरिभिर्गतबलो यो राष्ट्रपुच्छास्यगः ॥
 ॥ ५७ ॥ इति ताजिके निर्वलत्वम् ॥ अथ नष्ट-

वीर्यम् ॥ पापैर्युक्तविलोकितश्च विजितो नीचा-
 नुगोऽस्तानुगो नष्टोऽसौ खचरोऽधिकाररहितो यो
 वैरियुक्तेक्षितः ॥ दत्तेऽसौ निखिलाङ्गदेहदमनं
 दारादिसम्पीडनं वैरं वित्तविनाशनं निजदशा-
 कालेऽथवाऽन्दे पुनः ॥ ५८ ॥ नष्टो वसुपतीरिपो-
 र्व्यसनकृत् त्वग्नेत्ररुक्कृच्छशी सौख्यार्थक्षयकृत्
 कुजश्च लघुतावृद्धिं मतेर्नाशकृत् ॥ सौम्योऽर्थक्षय-
 कृत्सुरेशसचिवो भोगार्थहानिं भृशमृत्योर्भातिकरः
 शनिः खलु नृणां वर्षेषु पाके सदा ॥ ५९ ॥ इति
 ताजिके नष्टवीर्यम् ॥ अथ चन्द्रनैर्बल्यम् ॥ वीर्यं
 चान्द्रमसं बलं निगदितं सर्वत्र कार्ये बुधः तत्कृ-
 त्तं सुधिषा विमृश्य नियतं नैर्बल्यमत्रोच्यते ॥
 स्वर्क्षात्सप्तगतः स्वनीचभगतो नीचेत्यशालानुगो
 दृष्टेक्षासहितो युतः खलखगैर्नष्टेत्यशालोऽस्तगः
 ॥ ६० ॥ तुलान्ते दले वृश्चिकाद्ये च नष्टस्तमो-
 वक्त्रपुच्छस्थितो द्वादशांशैः ॥ विधुर्भान्तगो वैरि-
 दृष्टया समेतो विनष्टस्त्वसौ तैर्विमृक्तो बलाढ्यः
 ॥ ६१ ॥ इति चन्द्रनैर्बल्यम् ॥

अथ सामान्यपटम् ॥ केन्द्रायत्रिनवेषु इति । पापेक्षार-
 हितः क्रूरदृष्टिरहितः मास्तेगतो यो ग्रह इति। मष्पाह्ने सूर्यो अर्द्ध-
 रात्रे शुक्रः दिनान्ते शनिः अस्तकाठे चन्द्रः प्रातर्बुधः भूमि-
 जो रात्र्यन्ते धिपणो गुरुः सदा दिनेरात्रावपि बलवान् । “प-
 त्तपत्र ५५ उपः बाठः सतवथा ५७ दृणोदपः ॥ अटप-

सूतौ यः इति—सूतौ जन्मनि सबलो दशास्वपि सबलो
 वर्षे मध्यफल इति शेषं स्पष्टं। बलव्यत्ययाद्गदितवदिति-
 सूतौ दशासु च मध्यबलो वर्षे सबलस्तस्य दशा गदितवदुक्त-
 वन् पूर्वाद्धे सफलाऽपरदले निष्फला इत्यर्थः। व्यस्ता द-
 शा सूरिभिरिति—पूर्वाद्धे निष्फला अपरदले सफला प्रो-
 केत्यर्थः ॥ ५३ ॥ ५४ ॥

अथ सामान्यतो बलम् ॥

केन्द्रायत्रिनेषु वित्तभगतो दृष्टः शुभैः संयुतः पा-
 पेक्षारहितो भवेद्बलयुतो नास्तं गतो मार्गगः ॥
 सूर्यो मध्यदिने भवेद्बलयुतः शुक्रोऽर्द्धरात्रे शनिः
 घसान्ते शशलाञ्छनोऽस्तसमये प्रातर्बुधो भूमिजः
 ॥ ५५ ॥ रात्र्यन्ते धिपणो सदा नृसचराः पुंरा-
 शिगा स्त्रीग्रहाः स्त्रीराशिप्रगता दिवाऽस्तसमये प्रो-
 क्ता नृनार्याहयाः ॥ स्वोच्चे मित्रगृहेऽथवा स्वभवने
 यातो बलिष्ठश्च यः सामान्यं हि बलं विशेषमधु-
 ना ज्ञेयं बुधैः शास्त्रतः ॥ ५६ ॥ इति सामान्यतो
 बलम् ॥ अथ निर्वलत्वम् ॥ रन्धारिव्ययगोऽस्तगः
 स्वभवनात्सप्तस्थितो वक्रगः स्वोच्चादस्तगतः स्व-
 रांशुकिरणैर्भिन्नोऽस्तगो भास्करात् ॥ यो नीचां-
 शग इत्थशालरहितः क्रूरेसराफी खलैर्युक्तो वा
 विजितोऽरिभिर्गतबलो यो राहुपुच्छास्यगः ॥
 ॥ ५७ ॥ इति ताजिके निर्वलत्वम् ॥ अथ नष्ट-

वीर्यम् ॥ पापैर्युक्तविलोकितश्च विजितो नीचा-
 नुगोऽस्तानुगो नष्टोऽसौ स्वचरोऽधिकाररहितो यो
 वैरियुक्तेक्षितः ॥ दत्तेऽसौ निखिलाङ्गदेहदमनं
 दारादिसम्पीडनं वैरं वित्तविनाशनं निजदशा-
 कालेऽथवाऽङ्गे पुनः ॥५८॥ नष्टो घसपतीरिपो-
 र्व्यसंनकृत् त्वग्नेत्ररुक्कृच्छशी सौख्यार्थक्षयकृत्
 कुजश्च लघुतावृद्धिं मतेनाशकृत् ॥ सौम्योऽर्थक्षय-
 कृत्सुरेशसचिवो भोगार्थहानिं भृगुर्मृत्योर्भीतिकरः
 शनिः खलु नृणां वर्षेषु पाके सदा ॥ ५९ ॥ इति
 ताजिके नष्टवीर्यम् ॥ अथ चन्द्रनैर्बल्यम् ॥ वीर्यं
 चान्द्रमसं बलं निगदितं सर्वत्र कार्ये बुधः तत्कृ-
 त्तं सुधिया विप्रश्य नियतं नैर्बल्यमत्रोच्यते ॥
 स्वक्षात्सप्तगतः स्वनीचभगतो नीचेत्यशालानुगो
 दुष्टेक्षासहितो युतः खलस्वगैर्नष्टेत्यशालोऽस्तगः
 ॥ ६० ॥ तुलान्ते दले बुधिकाये च नष्टस्तमो-
 वक्त्रपुच्छस्थितो द्वादशांशैः ॥ विधुर्मान्तगो वैरि-
 दृष्टया समेतो विनष्टस्त्वसौ तैर्विप्रुक्तो बलाढ्यः
 ॥ ६१ ॥ इति चन्द्रनैर्बल्यम् ॥

अथ सामान्यबलम् ॥ केन्द्रायत्रिनवेषु इति । पापेक्षार-
 हितः क्रूरदृष्टिरहितः नास्तंगतो यो ग्रह इति । मध्याह्ने सूर्यो अर्द्ध-
 रान्ने शुक्रः दिनान्ते शनिः अस्तकाले चन्द्रः प्रातर्बुधः मूभि-
 जो रात्र्यन्ते धिपणो गुरुः सदा दिनेरात्रावपि बलवान् । “५-
 अथ ५५ उपः फालः सप्तपद्या ५७ इणोदयः ॥ अष्टप-

अथ भवेत्मातः शेषः सूर्योदयः स्मृतः ॥ १ ॥ एता षट्क्र
 उदयात् क्षेपाः ॥ ५५ ५६ ॥ ५७ ॥ ५८ ॥ ५९ ॥
 ॥ ६० ॥ ६१ ॥

अथ दशाक्रमानयनम् ॥

साङ्गेषु खेटेषु लवादिना यो हीनस्तदंशात् प्रथमं
 विलेख्यम् ॥ ततोऽधिकंशात् स्वचरान् ग्रहाणा-
 मेवं भवेत्स्पष्टदशाक्रमोऽयम् ॥ ६२ ॥

अथ दशाक्रमो विलेख्ये ॥ साङ्गेषु खेटेषु इति—साङ्गेषु
 सत्त्रेषु शेषं स्पष्टम् ॥ ६२ ॥

आद्योपान्त्याच्छोध्य शेषाङ्गकैक्येनासा वाणा-
 ङ्गमयः पादयुक्ताः ३६५ । १५ ॥ घन्ता स्पष्टा
 निम्नकस्तेन निम्नाः पात्यांशाख्या स्याद्दशा घस-
 पूर्णा ॥ ६३ ॥

अथ पात्यांशानाह ॥ आद्योपान्त्याच्छोध्येति सत्-
 त्रग्रहेषु यः सर्वेषु हीनांशस्तमादौ संस्थाप्य ततोऽधिकां-
 शाः स्थाप्याः । अग्रिमाग्रिमग्रहापेक्षया पूर्वः पूर्वो ग्रहो हीन-
 स्तेन हीनांशा इति नाम । प्रथमो द्वितीयाच्छोध्यो द्वितीयस्तृ-
 तीयात् । एवमग्रेऽपि उपान्तिमोऽन्तिमाच्छोध्यः प्रथमोऽविकृत
 एव । ततः पात्यांशानामैक्यं कार्यं अपरं नाम शुद्धांशाः ।
 तेनैक्येन सपादा वाणाङ्गमयो घन्तादिना ३६५।१५।३१
 भाज्याच्छब्दं दिनादि गुणको भवति तेन गुणकेन स्वस्वपात्यां-
 शा गुण्याः स्वयान् दिनपूर्विका दशा स्यात् । यन्त्रतो क्षेपा ।
 यथा सर्वेषु हीनं सत्त्रं ०।११।१ अतोऽधिकांशाद्गुरोः ७।१।

(१०१)

21846

३२ पात्रितं ७।४१।३१ एवं यन्त्रतः पात्यांशा ज्ञेयाः । पात्यां-
 शानामैक्यं १९।५। २१ सर्वेभ्योऽधिकांशकसमानं भवतीति
 मत्पयः ऐक्येन १९।५।११ वर्षदशादिनानि ३६५।१५ अ-
 क्तानि लब्धं दिनादि १९।८।१३ अयं गुणकः अनेन १९ ।
 १८ । १३ लग्नपात्याशाः ०।११।१ गुणिताः ३।३०।४९ ल-
 ग्नदशा । एवं सर्वादीनां पात्यांशा गुणदाः यन्त्रतोः ज्ञेयाः ६३

अथ पात्यांशानाह आद्योपान्त्वाच्छोभ्येति ।

ल	वृ	सू	शु	बु	च	म	श	एक्य	
०	७	९	१०	११	१५	१८	१९	९५	हीनाशा
११	५२	२६	१५	५५	२७	२१	५	३५	नुक्रमेण
०	३२	५१	२६	५४	५१	२	११	४६	
०	७	१	०	४	०	२	०	१८	पत्याशा
११	४१	३४	४८	४०	३१	५३	४४	५०	परनाम
१	३१	१९	३२	३१	५७	१२	८	११	शुद्धाशा
३	१५	३०	१५	८९	१०	५५	१४	३६५	दशादि-
३०	११	४	२८	३८	११	१४	४	१५	नादि
३९	११	५६	४३	१३	२५	३१	३४	३१	

पादान्वितैः पञ्चरसाग्निषसैर्हतां निजांशा ग्रहही-
 नकैक्यैः ॥ सम्भाजिताः स्युः खलु खेचराणां
 दशा स्फुटा वा क्रमशोऽखिलानाम् ॥ ६४ ॥

अथ मतान्तरेण दशानमनं । पादान्वितैरिति-पादान्वि-
 रित्यादिभिर्धुंक्वेर्निजांशा ग्रहाणां स्वस्वहीनांशा गुण्यही-
 शानामैक्येन भाज्या लब्धं दशा वामनादीनां मतेनापाति,

परं स्वल्पसम्मतात्त्वान्नादरणीया । अस्योदाहरणं हृतमग्रे
पुनरनुक्तमपि प्रकारान्तरं क्रियते यथा वर्षदशादिनादितिः

वामनमते दशापन्त्रम् ।								
ल	वृ	सू	शु	बु	च	म	श	एक्य
०	३	३६	३९	५७	५९	७०	७२	३६५
४२	५	५	११	३	५	६	५५	५
५	२८	१०	१७	६	१०	५६	३४	५६

३६५।१५।३१ पात्यांशा
गुण्याः पात्यांशानामै-
क्येन सम्भाजिते भा-
ज्याद्धर्षं वा दशा
भवति । यथा वर्षदशा-

दिनैः ३६५।१५।३१ लग्नपात्यांशा ०।११।१ गुणिताः ६७।
३।५६ पात्यांशानामैक्येन १९।५।११ भक्ताः लब्धं ३।३०।४९
लग्नदशा । एवं सर्वेषां कर्तव्यः ॥ ६४ ॥

अथान्तर्दशासाधनम् ॥

शुद्धांशयोगेन दशा ग्रहाणां भक्ता दिनाद्या नि-
हिता फलेन ॥ शुद्धांशकास्त्वन्तरजा दशा स्या-
दिनादिका पाकदशाक्रमेण ॥ ६५ ॥

अथान्तर्दशासाधनमाह ॥ शुद्धांशयोगेनेति—पस्य
ग्रहस्य दशापामन्तर्दशा क्रियते तस्य दशाममाणं पात्यांशा-
नामैक्येन भाज्यं लब्धेन पात्यांशा गुण्या अन्तर्दशाममाणं
स्यात् । पाकदशाक्रमेण मूलग्रहदशाक्रमेणेत्यर्थः । यथा
गुरुदशादिनानि १४७।११।११ पात्यांशानामैक्येन १९।

गुरुदशामध्येऽन्तर्दशाचक्रमिदम् ।								
सू	सू	शु	बु	च	म	श	ल	एक्य
५९	१२	६	३९	४	२२	४	१	१४७
१९	७	१४	३	६	१५	४०	२४	१२
३	१९	१६	१५	२३	३९	२०	५७	१२

५।११ भागे लब्धं ७।
४२।४२ अनेन गुरुपा-
त्यांशा ७४।८।३८। गु-
णिताः ५९।१९।३१
एवं पात्यांशाः सर्वेषां

गुण्याः ॥ ६५ ॥

तुल्यौ लवाद्यौ यदि भुक्तखेटौ स्यातां तयोर्पो
 चलवांस्तदाद्या ॥ वीर्ये समे योऽल्पलवः स पूर्वं
 ज्ञेयो दशायाः क्रम एवमत्र ॥ ६६ ॥

अथदशाक्रमे विशेषमाह ॥ तुल्यौ लवाद्याविति-
 पदि द्वौ ग्रहौ समांशकैर्भवतस्तदा तयोर्पो चलवान् स
 आद्यः वीर्ये तुल्येऽल्पगतिर्मन्दगतिः पूर्वं स्थाप्यः । शेषं
 स्पष्टम् ॥ ६६ ॥

वीर्ये समाने तनुखेटयोश्च स्यातां तदा लग्नपखेट-
 योश्चेत् ॥ यस्याल्पभुक्तिः खलु पूर्वकोऽसौ ज्ञेयो
 दशाज्ञेर्ग्रहपाकमार्गे ॥ ६७ ॥ अन्तर्दशाश्रोप-
 दशा ग्रहाणां साध्या बुधैः सूक्ष्मफलाय नूनम् ॥
 वदन्ति केचिद्ग्रहभुक्तिभागैर्दशाक्रमो वामनपू-
 र्वकाश्च ॥ ६८ इति वर्षेशदशाक्रमः ॥

वीर्ये इति—यदि लग्नखेटयोर्बलसाम्यं तदा लग्नेशग्रह-
 पोर्मध्ये लग्नेशोऽल्पभुक्तिः तदा लग्नं प्रथमं ततो ग्रहः । एवं
 नो चेत्तदा पूर्वं ग्रहस्ततो लग्न इति । एवमन्तर्दशापि कार्या ।
 वामनपूर्वकाः ग्रहभुक्तिभागैर्दशाक्रमं वदन्ति । यथा सलग्न-
 ग्रहाणां भुक्तांशा वर्षदशादिनैः ३६५।३१ गृण्यता ग्रहाणां
 भुक्तानामैक्येन भाज्याह्वयं दशा । यथा लग्नभुक्तांशाः
 ०।११।१ वर्षमानेन ३६५।१५।३१ गृणिताः ६७।३।५६
 हीनांशानामैक्येन ९५।३।५।४६ सयणितेन ६७ एतदर्थं पट्या
 संगुण्य त्रयोऽपोज्याः ॥ पुनः समागताह्वपट्या संगुण्य ५६
 मध्ये योज्याः । पुनः समागताह्व-पट्या गुण्य ४६ योज्याः ।

न्तम् ॥ ८१ ॥ विघातोऽर्यनाशः स्वभृत्यैर्विरोधं
 महासङ्करे मृत्युकष्टं स्वदेहे ॥ कुजे दग्धवीर्ये तु वी-
 र्यस्य नाशो भयं शत्रुतो रक्तपीडा नराणाम् ८२ ॥
 लग्नात्रिपठायगतो महीजो निन्द्योऽपि सोर्द्धे फ-
 लदो दशायाम् या० ॥ इतीदं भौमदशाफलम् ॥
 अथ बुधदशाफलम् ॥ स्वबुद्धितोऽर्थागमनं च
 राज्यं सौख्यं स्वहस्तार्जितवित्तमुग्रम् ॥ सम्पूर्णवी-
 र्यान्वितसोमसुर्दत्ते विलासं स्वजनैश्च भृत्यैः
 ॥ ८३ ॥ सद्बुद्धिवृद्धिः सुतवित्ताभं विद्याविलासं
 स्वजनैश्च सौख्यम् ॥ सोमात्मज्जे मध्यबलो दशा-
 यां दत्ते हि सौख्यं विविधैः प्रपञ्चैः ॥ ८४ ॥
 कष्टोदयं सौरुष्यबलार्थनाशं कीर्त्तिस्रयं भीतिरु-
 जार्तिमुग्राम् ॥ प्राप्नोति वैरं स्वजनैश्च भृत्यैर्निन्द्यो
 विपाके च शशाङ्कसूनोः ॥ ८५ ॥ स्वजातितो
 बन्धनमुग्रवैरं कुर्याच्च लोकैः सह चाल्पसौख्यम् ॥
 विचार्यनाशं कुमतिं कृशत्वं पुंसां विशेषेण बुधो
 हि दग्धे ॥ ८६ ॥ त्यक्त्वा चरं ध्वांक्षमतोऽन्य-
 गेहे निन्द्योऽपि सोर्द्धे फलदो दशायाम् ॥ याति त्व-
 सौ मध्यबलः शुभत्वं सम्पूर्णवीर्योऽतिशुभो नि-
 रुक्तः ॥ ८७ ॥ इति बुधदशाफलम् ॥ अथ गुरुद-
 शाफलम् ॥ ऐश्वर्य्यलाभं नृपतेश्च मानं कान्तोदयं
 राज्यसमागमं च ॥ प्राप्नोति नूनं सबले सुरेज्ये

हेमाम्बराहृत्य विविधं विलासम् ॥ ८८ ॥ व्या-
 पारतोऽर्थागमनं गुरुत्वं भूपात्सुहृत्वं सुतदारसौ-
 र्यम् ॥ प्राप्नोति मित्राम्बरधर्मलाभं वाचस्पते-
 र्मध्यवल्स्य पाके ॥ ८९ ॥ दारिद्र्यदुःखैः परि-
 पीडिताङ्गं धर्मार्थनाशं रिपुजं भयं च ॥ स्त्रीपुत्र-
 मित्रैः कलहं सुरेज्यो नष्टो विनष्टं प्रकरोति
 सर्वम् ॥ ९० ॥ दुष्टामयार्तिं धनधान्यनाशं रिपो-
 र्भयं वा नृपतेस्तथैव ॥ सुखक्षयं मित्रसुतैर्विरोधं
 करोति दग्धः सुरराजपूज्यः ॥ ९१ ॥ लग्नात्प-
 ष्टान्त्यगतो विवीर्यो वाचस्पतिः शेषगतोऽर्थदुः-
 स्यात् ॥ याति त्वसौ मध्यवल्सः शुभत्वं सम्पूर्ण-
 वीर्योऽति शुभो निरुक्तः ॥ ९२ ॥ इति गुरुदशाफ-
 लम् ॥ अथ भृगुदशाफलम् ॥ राज्यं कलत्रं च सुखं
 विलासं दत्ते धनं काञ्चनभूपमानम् ॥ शुक्रस्य स-
 म्पूर्णवल्स्य पाकः पुत्रोदयं मित्रसमागमं च ९३ ॥
 स्त्रीपक्षतोऽर्थागमनं च सौर्यं मिथान्नपानाम्ब-
 रसुन्दरैश्च ॥ दैत्याधिपो मध्यवलो हि दत्ते गो-
 वाजिमित्राणि धनानि शीघ्रम् ॥ ९४ ॥ इतस्ततः
 सम्भ्रमणं च पुंसां करोति विज्ञानयशोऽर्थनाशम् ॥
 सहोत्थमित्रात्मजकामिनीभिः क्लेशं सितो नष्ट-
 वलोऽतिकष्टम् ॥ ९५ ॥ पुत्रक्षतिं रोगभयं च
 शोकं सुखार्थनाशं स्वजनैर्विरोधम् ॥ प्राप्नोति

दग्धे भृगुजे नितान्तं स्वमित्रदारारिभयं च पुं-
 साम् ॥ ९६ ॥ व्ययाष्टकर्मारिगतं विहाय दैत्या-
 धिपः शेषगृहेऽर्थदः स्यात् ॥ ९७ ॥ इति भृगु-
 दशाफलं ॥ अथ शनिदशाफलम् ॥ प्राप्नोति
 सम्पूर्णबलेऽर्कपुत्रे नीचाधिपत्वं भ्रमणं कुधा-
 न्यम् ॥ दुर्गादिवस्वातिमथो सुखातिं वासांसि
 जीर्णानि वराङ्गनातिम् ॥ ९८ ॥ खरोष्ट्रकोशा-
 दिकदुर्गरक्षां शनैश्चरो मध्यबलोऽतिचिन्ताम् ॥
 करोत्यनर्थागमनं खलत्वं सुखार्थनाशं स्वजनै-
 विरोधम् ॥ ९९ ॥ धनक्षयं वैरिनृपादिभीतिं
 करोति वैरं स्वजनैः स्वमित्रैः ॥ पतङ्गजो नष्ट-
 बलो नराणां सुखं न किञ्चित्स्वदशाप्रवेशे ३०० ॥
 वियोगदुःखैः परितप्तदेहं मित्रार्थनाशं मरणं प्रकु-
 र्यात् ॥ खरांशुजो दग्धबलो हि दग्धं सुखं स्व-
 दारैः स्वसुतैर्विवादम् ॥ १० ॥ लग्नात्रिपठायगतोऽर्क-
 पुत्रो निन्द्योऽपि सोर्द्धं फलदो दंशायाम् ॥ याति
 त्वसौ मध्यबलः शुभत्वं सम्पूर्णवीर्योऽतिशुभो
 निरुक्तः ॥ २ ॥ इति शनिदशाफलम् ॥ चरे
 विलम्बे प्रथमे विभागे श्रेष्ठा दशा यस्य तनो-
 निरुक्ता ॥ मध्या द्वितीये त्वथमा तृतीये व्यस्ता
 दशा स्याद्विकृतेस्तनोश्च ॥ ३ ॥

व्यस्ता दशा स्याद्विकृतेस्तनोश्चेति— द्विःस्वभावराशौ
 लग्ने प्रथमद्रेष्काणे अथमा द्वितीयद्रेष्काणे मध्यफला तृतीय-
 द्रेष्काणे श्रेष्ठा इति स्पष्टम् ॥ ६८ ॥ ६९ ॥ ७० ॥ ७१ ॥
 ॥ ७२ ॥ ७३ ॥ ७४ ॥ ७५ ॥ ७६ ॥ ७७ ॥ ७८ ॥
 ॥ ७९ ॥ ८० ॥ ८१ ॥ ८२ ॥ ८३ ॥ ८४ ॥ ८५ ॥
 ॥ ८६ ॥ ८७ ॥ ८८ ॥ ८९ ॥ ९० ॥ ९१ ॥ ९२ ॥
 ॥ ९३ ॥ ९४ ॥ ९५ ॥ ९६ ॥ ९७ ॥ ९८ ॥ ९९ ॥
 ॥ ३०० ॥ ३०१ ॥ ३०२ ॥ ३०३ ॥

पूर्वे त्रिभागे स्थिरभे च नष्टा दशा द्वितीये खलु
 पूजिता स्यात् ॥ मध्या तृतीये कथिता त्रिभागे
 ज्ञेयं फलं स्वे स्वदशादिभेदैः ॥ ४ ॥ इति ल-
 ग्नदशानयनम् ॥ अथ लग्नदशाफलानि ॥ हेम
 मुक्ताफलं द्रव्यं लाभमारोग्यमुत्तमम् ॥ कुरुते
 स्वामिसन्मानं दशा लग्नस्य शोभना ॥ ५ ॥
 लब्धिः कष्टेन वित्तस्य मैत्री हीनस्य सेवनम् ॥
 मनसो विकृतिं कुर्याद्दशा लग्नस्य मध्यमा ॥ २ ॥
 विदेशगमनं क्लेशं बुद्धेर्नाशं कलिर्भयम् ॥ मानभङ्गं
 भवत्येव कष्टं लग्नदशाफलम् ॥ ३०६ ॥ इति ल-
 ग्नदशाफलानि ॥ अधान्तर्दशाफलानि तत्रादौ
 रविमध्येऽन्तर्दशाफलम् ॥ राज्यप्रसादं धनवान्य-
 लाभं सुखागमं मित्रसुतोदयं च ॥ भानोर्दशायां
 यदि भूमितनुः करोति रक्ताम्बरमृमिलाभम् ॥ ७ ॥
 सुखार्थनाशो रिपुरोगभीतिर्निरुद्यमत्वं व्यसना-

लम् ॥ अथ बुधमध्येऽन्तर्दशाफलम् ॥ आरोग्यतां
 साधुजनेषु सौख्यं भोगान् विचित्रान् द्विजदेवसे-
 वाम् ॥ दशा यदा देवगुरोः प्रयाता चान्द्रेर्दशायां
 प्रकरोति मानम् ॥ २४ ॥ सौम्याम्बरस्थानचतुष्प-
 दानां लाभं च सौख्यं बहुलं विलासम् ॥ शौक्री
 दशा सौम्यदशाप्रवेशे महाप्रतिष्ठां प्रकरोति पुंसां
 ॥ २५ ॥ वातार्चिकृत्कष्टमनल्परोगं कान्तेर्विनाशं
 नृपतेर्भयं च ॥ सौम्यस्य पाके यदि सूर्यसुतोर्दशा
 प्रयाता बहुविचनाशम् ॥ २६ ॥ मानार्थलाभं प्र-
 करोति पुंसां लाभं क्षितीशात्स्वजनाच्च सौख्यम् ॥
 प्राप्तस्य सूर्यस्य दशा दशायां सौम्यस्य नित्यं वि-
 विधं विलासम् ॥ २७ ॥ कष्टं शरीरे निजबन्धु-
 वैरं सौख्यार्थनाशं च भयं क्षितीशात् ॥ वातव्यथां
 सोमदशा प्रपन्ना चान्द्रेर्दशायां प्रकरोति सौख्यम्
 ॥ २८ ॥ ऋणोदयं दद्विचर्चिकात्तिं सुखार्थहानिं
 बहुलं च कष्टम् ॥ करोति सौम्यस्य दशाविपाके
 दशा हि भौमस्य परैर्विवादम् ॥ २९ ॥ इति बुध-
 मध्येऽन्तर्दशाफलम् ॥ अथ गुरुमध्येऽन्तर्दशाफ-
 लम् ॥ वातोदयं वातकफोदयं च धर्मार्थनाशं रि-
 पुरोगभीतिम् ॥ भृगोर्दशा जीवदशाविपाके नृणां
 विधत्ते सुबहु प्रतापम् ॥ ३० ॥ परैर्विरोधं बहुलं
 च कष्टं कफोदयं धर्मघनक्षयं च ॥ सौरेर्दशा जी-
 वदशाविपाके नृणां विधत्ते नृपतेर्भयं च ॥ ३१ ॥

स्त्रीपुत्रमित्रैर्विविधं विलासं प्रपूजनं देवगुरुद्विजा-
 नाम् ॥ शत्रोर्विनाशं प्रकरोति भानोर्दशा प्रयाता
 च गुरोर्दशायाम् ॥ ३२ ॥ माणिक्यमुक्ताफलहे-
 मलाभं सौख्यानि दत्ते विविधं नराणाम् ॥ चान्द्री
 दशा जीवदशाविपाके सर्वार्थलाभं विपुलं निता-
 न्तम् ॥ ३३ ॥ मानं नृपाद्राजजनात्सुहृत्वं रिपो-
 र्विनाशं प्रकरोति लाभम् ॥ वित्तस्य भौमस्य दशा
 दशायां गुरोर्नराणां बहुलं सुखं च ॥ ३४ ॥ यशः-
 प्रणाशं स्वजनैर्विरोधं करोति मिथ्याकलहं स्व-
 दारैः ॥ शशाङ्कसुनोश्च दशा प्रयाता गुरोर्दशायां
 त्वसुखं च कष्टम् ॥ ३५ ॥ इति गुरुमध्येऽन्तर्दशा-
 फलम् ॥ अथ भृगुमध्येऽन्तर्दशाफलम् ॥ द्रोहं स्व-
 र्गो च परैर्विवादं सुत्रार्थलाभं प्रकरोति पुंसाम् ॥
 प्रमोदनिद्राकलहं दशायां शुक्रस्य मध्ये हि दशा-
 प्रवेशः ॥ ३६ ॥ दुष्टाद्रयं मृपतितो भयं च पित्तो-
 दयं देहवलयार्थनाशम् ॥ भानोर्दशा दैत्यगुरोर्दशा-
 यां नृणां विधत्ते परमं च कष्टम् ॥ ३७ ॥ स्वल्पा-
 र्थलाभं कफशीतपीडां स्वमित्रपुत्रैः स्वजनैश्च
 दारैः ॥ क्लेशं विधत्ते भृगुजस्य पाके प्रयाति ता-
 राधिपतेः प्रमोहम् ॥ ३८ ॥ वेश्यानुरागं च विप-
 क्षभीतिं वातान्तरुक्-धर्मधनक्षयं च ॥ दशा च भौ-
 मस्य भृगोर्दशायां प्राप्ता च पुंसां न सुखं कदा-
 चित् ॥ ३९ ॥ सद्गुणद्विद्विद्धिं द्विजेदेवभक्तिं विनो-

एषा दशा भवति । द्वितीयभवने हटे पूर्वपात्यांशानामैक्येन
द्वितीयमासतृतीयमासयोरन्तरं भाज्यं लब्धं गुणकः शेषं
पूर्ववत् । एवं द्वादशभावे ग्रहैर्हटे द्वादशमासाग्रिमवर्षप्रथममास
योरन्तरं कार्यम् शेषं भाज्यं । यथा लघ्नं प्रति यावन्तो ग्रहाः

द्वितीयभावप्रति दृष्टागे ग्रहाः ।							
बृ	सू	शु	बु	च	म	कुक्ष	ग्रहाः
७	९	१०	११	१२	१३	१८	१८
५२	२६	५५	५५	२७	२१	२१	हीनांशा.
३२	५१	२३	५४	५१	३	३	
७	१	०	४	७	२	१८	
५२	३४	४८	४०	३८	५३	२१	पात्याशाः
३२	१९	३२	३०	५७	३२	४०	
१३	२	१	८	१	४	३१	
१३	४२	२३	२	२०	५८	४०	दशादि- नाति
९	१८	२०	४१	४१	२	११	

पश्यन्ति तावन्तो
ग्रहा हीनांशा मार्गेण
लिखिता यन्त्रे ततः
पात्यांशा यन्त्रे पात्यां
शैक्येन १९ । ५ ।
११ प्रथममासद्विती-
यमासयोरन्तरे दि-
नादि ३१ घटी ३१
पलसवर्णितेन भक्ते
लब्धं १ । ३९ । ५

गुणकः अनेन पात्यांशा गुणिता दशा याता यन्त्रतो ज्ञेया
। अथ द्वितीयभावं प्रतिपादं त्रिकद्वेसदलमित्यादि दृष्ट्या
यावन्तः पश्यन्ति तावन्तो हीनांशरीत्या लिखिता यन्त्रे ततः
पात्यांशानामैक्येन १८ । २८ । ३ द्वितीयमासतृतीयमासयो-
रन्तरं ३१ । ३४ । ४५ सवर्णितेन भक्तं १ । ४३ । १५
गुणकः । अनेन पात्यांशा गुणिता जाता दशा यन्त्रतो ज्ञेया ।
एवं सर्वेषां भावानां दशा कार्या ॥ ४८ ॥ ४९ ॥

अथ भावतसीरदशा ॥ लग्नादिरिष्कान्त्यष्टहा-
द्विशोऽध्याः परस्परं शेषदशा ग्रहाणां ॥ घन्ना-
दिका भाववदत्र नूनं फलं प्रवीणैः परिविन्द्यमत्र
॥ ५० ॥ इति भावतसीरदशा ॥

अथ भावतसीरदशासाधनमाह ॥ लग्नादिरिष्कान्त्यगृ-
हादिति-लग्नमादिर्घेषां ते रिष्कं अन्यं येषां ते लग्नादिरि-
ष्कान्त्यास्ते च ते गृहाश्च तानि परस्परं विशोष्य लग्नं द्विती-
याद् द्वितीयं तृतीयाच्छोष्यं एवं सर्वान् भावान् परस्परं विशो-
ष्य शेषराशीनामंशान् कृत्वा यथा लग्नम् ३ । ० । ११ । १
द्वितीयभावा ३ । २७ । २० । १५ च्छुद्धं ० । २७ । ८ ।
१४ अत्र राशयो न सन्ति तेनांशा एव दिनानि । एवं द्वादश
१ । २७ । २० । १५ लग्ना ३ । ० । ११ । १ च्छुद्धं १ । २ । ५० ।
४६ राशेरंशाः ३० अर्धोऽंशाः २ मध्ये क्षिप्ता दशा । दिनादि
३२ । ५० । ४६ । यन्त्रतो ज्ञेया ॥ ५० ॥

अथ स्थूलतः भावतसीरदशा ॥ भावस्य चोर्ध्वा-
ङ्कमितिः शरणा हीना खरामेन्दुलवैर्दिनाद्याः ॥
स्पष्टा दशा लग्नमुखादिकानां ज्ञेया फलान्यत्र
बुधैः स्वभाच्च ॥ ५१ ॥ इति स्थूलभावतसीर-
दशाचक्रम् ॥

स्थूलभावतसीरदशायन्त्रदिनानि ३६९/१७												
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	भावत-
२५	२७	२७	३२	३२	३२	२७	२७	२७	३२	३२	३२	सीरदशा
९	९	९	५०	५२	५०	९	९	९	५०	५०	५०	यत्रैकदश
१९	२४	१४	४६	४६	४६	१४	१४	१४	४६	४६	४६	३६०स्थू
११	१३	१८	२३	२७	३२	४१	४१	४१	४६	५५	४	रा दिन-
५१	५१	२८	५	४२	१९	३३	३३	३३	१०	२३	३७	मानानि

अथ स्थूलभावतसीरदशासाधनम् ॥ भावस्य चोर्ध्वा-
ङ्कमितिः-स्पष्टा । यत्र भावोर्ध्वाङ्कप्रमाणं शून्यं ॥

तत्र द्वादश पञ्चगुणाः कार्याः इत्यर्थः। यथा प्रथमभावोऽम्बाङ्क-
प्रमाणं ३ पञ्चगुणं १५ स्वराभेदं १३० भागेन १।९ हीना
१३।५१ दिवादिस्थूलदशा एवं द्वादशभावानां कार्याः। पत्रै-
कादितो द्वादशपर्यन्तं उपरि राशयो भवन्ति तत्रैक्ये कृते दि-
नानां पट्यधिकं शतत्रयं भवति अन्यत्र न्यूनाधिकं भवतीति
स्थूला ॥ ५१ ॥

अथ मासप्रवेशः ॥ स्फुटो भास्करो भादिको ज-
न्मतुल्यो भवेद्यत्र काले त्वमादिस्तदा स्यात् ॥
सचन्द्रान्वितो मासि मासि प्रवीणैर्ध्रुवं प्रस्फुटो
मासवेशस्य भानुः ॥ ५२ ॥

अथ तसीरदशाकरणार्थं मासप्रवेशोद्गाहरणं स्फुटो
भास्कर इति—स जन्मतुल्योरविर्मासि मासि एकराशिपुतो
मासस्य रविर्भवति शेषं स्पष्टम् । चन्द्रारणीवा बुधजीवशुक्रा
दिवाकरेन्दू रविजज्ञशुक्राः॥ बुधजीवसौराः जीवज्ञशुक्रा रवितः
प्रसिद्धाः॥ १ ॥ एवमेतेऽन्तर्दशाया पाचकाः शुभदा ग्रहाः अन्ये-
त्वशुभदा क्षेयाः एवमन्तर्दशाफलम् ॥ ५२ ॥

स्पष्टार्कस्य कला हता स्वस्वगजै ८०० लब्धं ग-
तर्क्षाणि तत् शेषं यत् पृथगाहतं निजगुणैर्भक्तं स्व-
शून्याष्टभिः ८०० ॥ नाड्याद्येन फलेन विप्रव-
शतो युक्तो नितं तद् बुधैः कार्यं भास्करभाद्रवेदि-
नियतं मासस्य वेशः क्रमात् ॥ ५३ ॥ अथ सर्व-
क्षीपरि मासप्रवेशः ॥ पतङ्गस्य लिप्ताः स्वस्वष्टि-
०० विभक्ता गतर्क्षाणि लब्धं तु सर्वक्षनिष्ठात् ॥

विशेषात् खखाभ्राष्टवेदै ४८००० विभक्तैर्दिने-
मासवेशो रवेर्नक्षतः स्यात् ॥ ५४ ॥

अथ मासप्रवेशसाधनमाह ॥ स्पष्टार्कस्य कला इति—
सोदाहरणव्याख्या । यथा सूर्यः १।९।२६।५१ राशि १
पुनो द्वितीयमासस्य भानुः २।९।२६।५१ अस्प कटाः
४१।६६।५१ सप्तम्यै ८०० भक्ता लघ्वम् ५ अश्विनीतः पञ्च
५ नक्षत्राणि भुक्तानि पठं भोग्यं १६६।५१ इदं पृथक्
१६६।५१ निजगुणैराहतं गुणितमिति । गुणको वक्ष्यति
“सर्वक्षणाद्व्यः संस्रसर्प ८०० केस्यः” इत्यादिना भोग्यनक्ष-
त्रस्य सर्वक्षणाद्व्यो पावत्यः सप्तसर्पके ८०० भ्योऽधिका ऊना
या तारात्निजगुण इति । सप्तसर्पके ८०० भ्योऽधिकासु सर्वक्ष-
णादीषु धनमंशः ऊनासु ऋणमंशो यथाऽत्र पठं भोग्यं आ-
र्द्रानक्षत्रस्य तस्य सर्वक्षणाद्व्यः ८४३ । २४ अटशतीभ्योऽ-
धिका उभयोरन्तरं ४३ । २४ शेषं १६६ । ५१ गुणितं
७२४१।१० मशुन्यादभिर्भक्ते तद्व्यं नाद्व्यादि ९ । ३ इदं
गुणकस्य धनमंशकत्वात्पृथक्मध्ये १६६ । ५१ पुनं १७५ ।
५४ षट्त्वा य हापितं वारादि २।५५।५४ पुनं जातं ७ ।
४० उपरि सप्तमके शेषं शनिवारे । उदपात् षट्पः ४४ ।
१२ आर्द्रारविस्तेन वारादि ४ षटी ४४ । १२ मध्ये पूर्वा-
गतं वारादि । २ । ५५ । ५४ पुनं जातं ७ । ४० उपरि स-
प्तमके शेषं शनिवारे उदपात् षट्पः ४० प० ६ ममये द्विती-

स्पष्टः । ३।१।२६।५८ कला ५९६६।५१ स्वस्वगजैर्भक्ताह-
 व्धं ७ अष्टमं भोग्यं शेषं ३६६ । ५७ पुष्पनक्षत्रस्य सर्वक्षणा-
 ड्यः ८४१ । १५ पूर्ववद्गुणको ४१ । १५ धनसंज्ञकः अनेन
 शेषं पृथक्स्थं ३६६ । ५१ गुणितं १३९३२ स्वस्वगजैः ८००
 भक्तिं लब्धं घट्यादि १७ । २४ शेषं ३६६ । ५१ मध्ये
 युतं ३८४ । १५ वारादि ४ । २४ । १५ सूर्यभोगनक्षत्रं
 पुष्पस्य वारादि ४ । ५० । ३६ मध्ये युतं पार्त ११ । १४
 । ५१ उपरि सप्तभक्तं एवं बुधवारे उदयाद्गतघट्यः १४ ।
 ५१ सप्तमास ३ मवेशः ॥ ३ अथ लग्नार्थं अपनार्शैः १७ ।
 ५१ । १५ रविः ३ । ९ । २६ । ५१ युतः ३ । १७ । १८
 । ६ इष्टकालः १४ । ५१ उक्तवल्लभम् ५ । २८ । १८ ।
 ४५ ततः कुण्डली ५१ अस्प कला ४१६९ स्वस्वाष्ट ८०० भिर्भ-
 क्ता लब्धं ५ मवेशम् अवशेषमिति “अवाप्पोरुपसर्गपोरित्य-
 कारलोपः” १६६ । ५१ । भोग्यनक्षत्रस्य आर्द्राकस्य
 सर्वक्षण घट्यादिना ८४३ । २४ गुणितं १४ + ७२० ।
 ५९ स्वस्वाध्याष्टवै ४८००० भक्तं लब्धं वारादि २ । ५५ ।
 ५४ सूर्यनक्षत्राद्वारादि ४ । ४४ । १२ मध्ये युतं जातं ० ।
 ४०।६पूर्वनुल्यो मासमवेशः। एवं सर्वे मासमवेशाः॥५३॥५४॥

अखण्डितानां खलु मासवेशस्त्वेवं भवेत्खण्डित-
 तारकाणाम् ॥ एकादिपादोद्भवसर्वनाडयो हरे-
 त्खड्गधार्कशतादिकैश्च ॥ ५५ ॥ सर्वक्षणाड्यः
 खखनागकेभ्योऽधिकोनके धिष्ण्यगुणाः क-
 लाद्याः ॥ धनाह्वयं स्यादधिके ऋणाख्यो न्यूनं हि
 निष्ठा द्विशतादिकैश्च ॥ ५६ ॥

अथ मासप्रवेशफलानि॥ प्राग्लग्नस्य पतेर्लवांश-
 पतिना लग्नस्य नाथस्य चेन्मैत्री स्रेहदशश्वसन्त-
 तशुतिश्चन्द्रस्य दृग्योगतः ॥ मासेऽस्मिन् बहुलं
 सुखं निगदितं जन्तोस्तदा सूरिभिः कष्टोपद्रवसं-
 क्षयं च सततं चिन्ताविनाशो भुवम् ॥ ५७ ॥
 कष्टं रोभयं करोति नियतं मासे नृणां व्यस्तगो
 नीचक्षानुगतोऽस्तगो यदि तयोरेकश्च कष्टात्सु-
 खम् ॥ मृत्युः स्याद् द्वितयोर्यदा तनुभृतां नीचस्य
 योगास्तयोर्लग्नस्यांशपतिर्यदा शुभखगैर्युक्तोऽ-
 तिशंकारकः ॥५८॥ वित्तस्यांशपतिर्यदा प्रकुरु-
 ते मैत्र्यादियोगोद्भवं लग्नस्यांशविभोः समं व-
 ह्नुधनस्यासिस्तदा व्यस्तगः॥ हानिः स्यादय वन्धु-
 तो बहुसुखं वध्वंशनाथेन चेतन्वंशस्य पतेः समं
 यदि भवेन्मैत्र्यादियोगस्तथा ॥ ५९ ॥ सौम्यं
 स्याद्बहुलं सुखांशपतिना लग्नांशनाथस्यचेन्मै-
 त्र्याद्यं यदि शं करोति च सुखं तद्वत्सुतांशेन तत् ॥
 पथांशेन रिपोर्जयं बहुसुखं स्त्रीतो मदांशेन वा एवं
 सर्वग्रहांशकैः शुभतरं कष्टं नृणामन्यथा ॥ ६० ॥
 पथाष्टगो लग्ननवांशपथेदुष्टैर्ग्रहैर्युक्तविलोकितश्च॥
 मासे नृणां कष्टभयं विवाद् सम्पक् करोत्येव न
 संशयोऽत्र ॥६१॥ लग्नांशनाथोऽथ विलग्ननाथः

अरिविनाशगतस्तनुनायकः खलखंगैः सहितः
 सुरपूजितः ॥ तनुभृतां प्रकरोति दिने व्यथां गद-
 पदं बहुलं विलो यदा ॥ ६५ ॥ मृत्युस्थिता दुष्टख-
 गाश्च नित्यं कुर्वन्ति सौम्यैः सहिताश्च तस्मिन् ॥
 घसैर्विवादं कलहं स्वशत्रोर्भयं नृणां नैव सुखं क-
 दाचित् ॥ ६६ ॥ सौम्या स्वकेन्द्रात्मजलाभगा-
 श्रेत्पापास्त्रिपथायगता यदि स्युः ॥ कुर्वन्ति घसे
 विविधं विलासं विचागमं वैरिभयं नराणाम् ॥
 ॥ ६७ ॥ इति दिनचर्याशुभाशुभज्ञानम् ॥ यदि
 विलग्नलवः शुभस्वैर्बलयुतैः सहितोऽथ विलो-
 कितः ॥ बहुसुखं प्रकरोति हिमांशुना धनचयं च
 तथा विजयं नृणाम् ॥ ६८ ॥ शुभखगैः सहितो-
 ऽथ विलोकितो धनलवः प्रकरोति धनं तदा ॥
 सहजतश्च सुखं सहजांशको यदि शुभैः सहितो
 विधुना तदा ॥ ६९ ॥ सुखलवो यदि सौम्ययुते-
 क्षितः शुभतरं स्वजनैः सह भोजनम् ॥ सुतसुखं प्र-
 करोति सुतांशको विधुञ्ज्येयसितैश्च युतेक्षितः
 ॥ ७० ॥ रिपोर्गृहांशः शुभस्वैर्युक्तः करोति रो-
 गादिभयं नृपाणाम् ॥ शुभैश्च जायांशगतैर्विलासं
 स्वभायया दुष्टखगैः खलत्वम् ॥ ७१ ॥ वध्वंसकः
 सौम्यखगान्तरस्थः सौम्यस्तथा दारसुखं च पुंसाम्
 ॥ शुक्रज्ञजीवैः सवलैश्च सौख्यं सप्तस्थितैर्वा बहु-
 सुन्दराभिः ॥ ७२ ॥ विलग्ननाथः शुभयुक्तदृष्टः
 केन्द्रत्रिकोणानुगतो बलिष्ठः ॥ सौख्यं विलासं

निरुजं नितान्तं नृणां करोत्येव समेश्वरे वा ॥ ७३ ॥
 रन्ध्रांशको रन्ध्रगतः समेतः सौम्यैर्विधत्ते मरणं
 रणादौ ॥ मिश्रैर्विमिश्रं च खलैः शुभत्वं धर्मांशके
 धर्ममतिः सुपात्रे ॥ ७४ ॥ भूपात्पदं सोमयुतैश्च
 सौम्यैः कर्मान्तकस्थैर्नृपतेर्धनाप्तिम् ॥ लाभान्त-
 कस्थैः सितसोमजीवैर्लाभो महान् मिश्रखगैश्च
 मिश्रम् ॥ ७५ ॥ व्ययः शुभः स्याद्भयभांशयातै-
 र्बुधेज्यशुकैस्तु शुभैश्च हानिः ॥ दिने दिने भूमि-
 भृतां सदैवं फलं विलोक्यं सुधिया-ग्रहोत्थम् ॥
 ॥ ७६ ॥ इति दिनचर्यायां भावाध्यायः ॥ पष्ठा-
 ष्ठमो भौमयुतः शशाङ्को दत्ते ह्यसौ शस्त्रभयं नरा-
 णाम् ॥ भौमोऽष्टमस्थोऽरिभयं च विघ्नं सूर्यस्तथैवं
 प्रकरोति नूनम् ॥ ७७ ॥ रात्रीश्वरो रन्ध्रगतः स
 पापः करोत्यरिष्टं सबलश्च पुंसाम् ॥ क्रूरैः सुख-
 स्थैर्गजवाजियानात् ध्रुवं प्रपातो बहुलां च पी-
 ढाम् ॥ ७८ ॥ सप्तस्थितैः सौम्यस्वैर्बलाढ्यैर्दु-
 रोदरात्संविजयं करोति ॥ धर्मार्थलाभं नवमोप-
 यातैर्विलयतो वाक्पतिसौम्यशुकैः ॥ ७९ ॥ न-
 गूपराक्रमशत्रुभवस्थितैः शशिसुरेज्यदिनेशसितै-
 र्यदा ॥ नवमकेन्द्रगतैश्च तदा जनो भुवितले र-
 मते बहुभार्यया ॥ ८० ॥ वेश्यामध्यरातिं करोति
 रविजः सप्तस्थिते निर्बलो भौमो वा स बुधः सितो
 मद्गतः सौर्यं स्वदारोद्भवम् ॥ नूनं देहभृतां सु-
 रेज्यभृगुजौ सप्तस्थितौ भोगदौ नानास्त्रीजनितं

त्रे सकृद्विप्रकृतौ द्विवारम् ॥ सूर्यादयः स्वोच्चगताः
 स्तनुस्था नृपादिगेहेषु शुभैर्विचिन्त्यम् ॥ ९१ ॥
 अथ भोजनचिन्ता ॥ वीर्याढ्ये तपने तिला हिम-
 रुचौ चेतण्डुला भूमिजे भोज्यं स्याच्चणका बुधै-
 र्निगदिता वलाश्च मुद्गामगः ॥ माया रत्ननिभाः
 सुरेश्वरगुरौ गोधूमकंगूयवाः दैत्येज्यस्य गुरौ ज-
 वारिरथवा वीर्यान्विते वर्जरी ॥ ९२ ॥ माया वा
 कुलथा गुवारि रविजे राहोरुपान्नं स्पृतं तिक्तं घ-
 त्तपतौ तथा च लवणं सोमे कुजे तिक्तकम् ।
 मिश्रं सोमसुते गुरौ हि मधुरं चाम्लं वलाढ्ये
 सिते मन्दे स्यात्तुवरं बुधैर्निगदितं घस्ते नृणां चे-
 दिदम् ॥ ९३ ॥ सूर्ये मूलसमुद्भवं हिमरुचौ पुष्पस्य
 शाकं कुजे शाकादेव गुरौ इद्वैत्यसचिवे चानेक-
 दास्यं शनौ ॥ अन्नोत्थं मृगलावकादिजनितं
 राहौ च शाकं बुधैरेतत्सत्पुरुषाय वीर्यवशतो
 वाच्यं ग्रहैः सदा ॥ ९४ ॥ इति भोजनचिन्ता ॥
 अथ स्वप्नचिन्ता ॥ लग्ने रवौ लग्ननवांशके वा स्वप्ने
 प्रपश्येदहितादि वस्तु ॥ वह्निस्ततो घत्तपतेश्च
 विम्बं चन्द्रे स्त्रियं शुभतरं च पुष्पम् ॥ ९५ ॥ कुम्भा
 तथा भूमिसुते सुवर्णं रक्ताम्बरं विद्रुमरक्तवस्तु ॥
 ज्ञे पुण्यवार्त्ता गमनं स्वमार्गे पश्येद्विलग्नोपगतं-
 शनिं वा ॥ ९६ ॥ क्रीडा हि विद्यापठनं सुरेज्ये
 स्त्रीसुरतं च शुक्रे ॥ कुम्भश्च पीतो मरणं
 संक्रीडनं चाक्षविलासमत्र ॥ ९७ ॥ मन्दे-

बलादये वनपर्वतेषु गतिः प्रवाच्या यवनारिभी-
तिः ॥ स्वप्नेऽपि राहौ खलसङ्गमश्च मित्रैर्विमिश्रं
सततं प्रवाच्यम् ॥ ९८ ॥ इति स्वप्नचिन्ता ॥

अथ भोजनप्रश्नफलम् ॥ भोज्यान्नदो लग्नपति-
रिति-लग्नपतिर्लग्नेशो भोज्यान्नं ददाति स ज्ञेयः सुखेशश्चतु-
र्थेशो भोज्यमन्नादिवस्तु भोक्तुं योग्यं । मद्यः सतमभावस्वामी
बुभुक्षा क्षुधा ॥ कर्माधिपो दशमेशो भोक्ता भोजकः । अयो
भानन्दार्थं मंगलार्थं भववेशमलग्ने एकादशचतुर्थ्यभवेने उभे
शुभैर्दृष्टिपुते सुभोज्यम् । उक्तं च “ भोज्यदाता तनुस्वामी
भोज्यं हि सुखवेशमपः ॥ धूमपश्च बुभुक्षोक्ता भोक्ता व्योमाधिपो
भवः ॥ १ ॥ लाभवेशमनि लग्ने च शुभदृष्टे सुभोजनम् ॥ इत्यर्थः ॥
तद्वाशिपगोहृत् इति-चतुर्थ्यभवनपतिग्रहजानिगृहवः पूर्व
ब्राह्मणाद्या ग्रहाणां जातिरुक्ता तज्जानिगृहान्दोजनमिग्यर्थः ।
विशेषो ग्रन्थान्तरात् “ उर्ध्वं च दशमे चन्द्रे भीतं न च कृद्धं
ऽमृतम् ॥ सूर्ये नृपे तु विक्रं स्याद् बुधे तु कटुकं स्मृतम् ॥ शुक-
गुरो सुमधुरं भोक्तं बुधे चान्लं प्रकीर्तितम् ॥ अिग्यं शुक्रे शना-
वन्लमुद्यगे संस्कृतं स्मृतम् ॥ २ ॥ नीचे कर्दभं भोक्तं मं-
स्काररहितं पुनः ॥ लग्नेशैर्दृष्टिः स्वोद्ये नृपादिगृहभो-
नम् ॥ ३ ॥ मूत्रत्रिकोणगे गेहे स्वपितुस्तत्र भोजनम् ॥ मि-
त्रवेशमनि मित्रैर्दं समे समगृहे पुनः ॥ ४ ॥ शनौ शुक्रे
शुक्रे अन्यदूहं स्वबुद्धितः ॥ लग्ने नृपे गुणांपते स्वगृहे
भोजनं वदेत् ५ ॥ ” एवं मया स्वबुद्धयनुसारेण केचित्पदा-
र्या निर्णीताः ॥ अथ वर्त्तमानवर्षसमयज्ञानादग्निमयवर्षसमय-
ज्ञानम् । ग्रहाश्चोच्यन्ते । तत्र प्रथमवर्त्तमानवर्षसमयं ज्ञात्वा-
ऽहर्गणादि-सर्वं कार्यं ततो वर्षमेयशासामयिकाः पदकर्मव-
स्तुता मध्यमा ग्रहाः कार्याः । ततोऽग्निमयवर्षसमयज्ञानाय
पूर्वांगताहर्गणे चन्द्रे त्रिपदचयिकशासनं ६६३ दिनानि

(१३२)
21546

श्रीसुपोषा-श्रीपति-महादेवीब्रह्माकंपवणा ॥ एतस्या वृ-
त्तयो ज्ञेयाः स्वतो हि हृदयंगमाः ॥ १ ॥ वर्षे शैलहयाद्भूपरिमिते
१६७७ मासे तथा फाल्गुने पक्षे शुभ्रवरे विथौ दशमिते
श्रीपेरबापूर्वरे ॥ राज्ये श्रीमति विष्णुदासनूपतेर्वैरीभवुन्दे हरे-
वृत्तिं श्रीगुरुहंपरत्नरूपया सामन्तनामाऽकरोत् ॥ २ ॥
गुरुवान्धवरत्नाहृदीर्घापूर्धनराजयोः ॥ निरन्तरा ग्रहा देया
रविता वनताच्चिरम् ॥ ३ ॥ १९९ ॥ इत्याश्चलिकमहोपाध्यायश्री-
उदयराजगणिकुञ्जराणां शिष्योपाध्यायश्रीहंपरत्नगणिशाठ्व-
टानां शिष्यपञ्चादिराजसुमतिहंपगणिकृता वाजिकसारटीका
कारिका नाम्नी सम्पूर्णा ॥

श्रीकूर्माचलमध्यवर्तिविषयेऽल्मोडाभिधं पञ्चमाल
तरमात् क्रोशचतुष्टयान्तर उदीच्यां पञ्चमालाः अ-
क्षासीत्त्र भगीरथाभिधसुधीर्ज्योतिर्विदामग्रणी-पुत्रि पूर्व
स्वारायल्लभसंज्ञकः समभवत्तन्म्यात्मजो देववित् ॥ १ ॥
इन्द्राजसमापितानिपशस्वस्वस्यात्मजो विश्रुतः

वानादानगुणोऽस्म्यहं सत् भवानीदत्तशर्मा द्विजः ॥
व्यारूपोपेतमनिप्रपामनिहितं ग्रन्थं त्वमुं धीमता
मीःपै सद्भिभवः परोपटतयेऽतो मुद्रयं यत्नतः ॥ २ ॥

इन्द्रवज्रावृत्तम् ॥

वाणेपुगोभूमितविभ्रमात्दे मासे शुची वृष्णदलेऽहितिव्याम्
टीरापुवन्ताजिकसारमेतत् संशोधितं श्रीरघुवंशनाम्ना ॥ १ ॥

21941

॥ इति समाप्तम् ॥

श्रीसुयोधा-श्रीपति-महादेवीत्रहार्कपर्वणा ॥ एतस्या
 तयो ज्ञेयाः स्वतो हि हृदयंगमाः ॥ १ ॥ वर्षे १४५१
 १६७७ मासे तथा फाल्गुने पक्षे शुभ्रतरे तिथौ
 श्रीपेरवापूर्वरे ॥ राज्ये श्रीमति विष्णुदासनृपतेर्वैरीभवुन्दे
 वृत्तिं श्रीगुरुहर्षरत्नरूपया सामन्तनामाऽकरोत् ॥ २
 गुरुबान्धवरत्नाहृदीर्घार्पुर्धनराजयोः ॥ निरन्तरा ग्रहा दे
 रचिता वनृताचिरम् ॥ ३ ॥ १९९ ॥ इत्याश्चटिकमहोपाध्याय
 उदयरजगणिकुञ्जराणां शिष्योपाध्यायश्रीहर्षरत्नगणिश
 लानां शिष्यपञ्चादिराजसुमतिहर्षगणिकृता. ताजिकसारट
 कारिका नास्ती सम्पूर्णा ॥

श्रीकूर्माचलमध्यवर्तिविषयेऽल्मोडाभिधं पत्तनम्

तस्मात् क्रोशचतुष्टयान्तर उदीच्यां पाटियाख्यं पुरम्
 आसीत्तत्र भगीरथाभिधसुधीर्ज्योतिर्विदामग्रणी-

१] स्तारावल्लभसंज्ञकः समभवत्सुभ्रात्मजो दैववित् ॥ १ ॥

२] द्विद्राजसमर्पितातिपशसस्वस्यात्मजो विश्रुतः

३] तानादासगुणोऽस्म्यहं सद्यु भवानीदत्तशर्मा द्विजः ॥

४] व्याख्योपेतमतिप्रपासनिहितं ग्रन्थं त्वमुं धीमतां

मीत्यै सद्भिभवः परोपकृतयेऽतो मुद्रयं यत्नतः ॥ २ ॥

इन्द्रवज्रावृत्तम् ॥

वाणेपुगोभूमितविष्णुमाव्दे मासे शुचौ कृष्णदलेऽहिविष्याम्
 दीकायुतन्ताजिकसारमेतत् संशोधितं श्रीरघुवंशनाम्ना ॥ १

21546

॥ इति समाप्तम् ॥